

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:
Görüşlerinizi duzenleme@bddk.org.tr adresine e-posta ile iletebilirsiniz.

KARŞI TARAF KREDİ RİSKİNE ESAS TUTARIN HESAPLANMASINA İLİŞKİN TEBLİĞ TASLAĞI

BİRİNCİ KISIM Başlangıç Hükümleri

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Tebliğin amacı, bankaların maruz kaldıkları karşı taraf kredi riski için riske esas tutar hesaplamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 43 üncü, 45 inci ve 93 üncü maddeleri ile ** tarihli ve ** sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3- (1) Bu Tebliğde yer alan;

a) Azami risk tutarı: Netleştirme grubu içindeki en uzun vadeli işlemin vadesinden önce birçok tarih için üretilen risk tutarları dağılımının %95’ten daha yüksek bir yüzdelik dilime tekabül eden kısmını,

b) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,

c) Başlangıç teminatı: Üye kuruluş ve müşterilerin MKT’ler ile yaptıkları işlemlerin değerindeki olası değişimlerden kaynaklanan MKT’nin üye kuruluştan olan potansiyel kredi riski tutarını azaltmak için üye kuruluş veya müşterinin MKT’ye gönderdiği teminatları,

ç) Beklenen pozitif risk tutarı (BPRT): Beklenen risk tutarının bir yıl içindeki ya da netleştirme grubundaki tüm sözleşmelerin vadesinin bir yıldan kısa olması halinde, en uzun vadeli sözleşmenin vade süresindeki ağırlıklı ortalamasını,

d) Beklenen risk tutarı (BRT): Netleştirme grubundaki en uzun vadeli işlemin vadesinden önce birçok tarih için üretilen risk tutarları dağılımının ortalamasını,

e) Borç çevirme riski: Karşı tarafla yapılan mevcut işlemlerin sürekli olarak yenilenmek suretiyle devam ettirilmesinin beklendiği, ancak karşı tarafla yapılacak gelecekteki olası işlemlerden kaynaklanacak ek riskin beklenen pozitif risk tutarı hesaplanmasına dahil edilmediği durumlarda, mevcut işlemlerin beklenen pozitif risk tutarının gerçek değerinden düşük olması riskini,

f) Cari risk tutarı: Karşı tarafın temerrüde düşmesi halinde karşı taraftan tahsilatta bulunulamayacağı varsayımıyla, bir netleştirme grubuna dahil işlem veya işlemlerin gerçeğe uygun değeri ile sıfırdan büyük olan tutarı,

g) Çapraz ürün netleştirmesi: Farklı türdeki işlemlerin Dördüncü Kısımda açıklanan çapraz ürün netleştirme kurallarına göre aynı netleştirme grubuna dahil edilmesini,

ğ) Çok katmanlı müşteri yapısı: Doğrudan müşteri olmayan bankanın merkezi takas hizmetini bir üye kuruluşun müşterisinden ya da bir müşterinin diğer müşterisinden aldığı yapıyı,

h) Değişim teminatı: Bir üye kuruluş ya da müşterinin işlemlerindeki fiyat hareketlerine bağlı olarak günlük veya gün içi bazda bir MKT'ye gönderdiği teminatı,

i) Dengeleyici işlem: Bir üye kuruluşun takas işlemi gerçekleştirmesi veya müşterinin işlemini yenilemesi gibi müşteri adına hareket ettiği durumlarda üye kuruluş ile MKT arasında gerçekleştirilen işlemi,

j) Efektif beklenen pozitif risk tutarı (EBPRT): Efektif beklenen risk tutarının bir yıl içindeki ya da netleştirme grubundaki tüm sözleşmelerin vadesinin bir yıldan kısa olması halinde, en uzun vadeli sözleşmenin vade süresindeki ağırlıklı ortalamasını,

k) Efektif beklenen risk tutarı (EBRT): Belirli bir tarih için o tarihte beklenen risk tutarıyla önceki bir tarihe ait efektif beklenen risk tutarından büyük olanını,

l) Efektif vade: İçsel model yönteminde; vadesi bir yıldan uzun olan bir netleştirme grubunda yer alan işlemlerin vadeye kadar beklenen nakit akışlarının risksiz faiz oranıyla iskonto edilmiş tutarının, bu işlemlerin bir yıllık sürede beklenen nakit akışlarının risksiz faiz oranıyla iskonto edilmiş tutarına bölünmesiyle bulunacak oranı; vadesi bir yılın altında olan bir netleştirme grubunda yer alan işlemler için ise, işlemlerin vadeye kadar beklenen nakit akışları yerine efektif beklenen nakit akışları esas alınmak suretiyle borç çevirme riskini yansıtacak şekilde hesaplanabilen oranı,

m) Fiili dağılım: Geçmiş fiyat ve faiz oranlarındaki değişiklikler üzerinden hesaplanan volatilite gibi tarihsel ve gerçekleşen değerler kullanılarak hesaplanan ve gelecekteki bir zaman diliminde gerçeğe uygun değerlerin veya risk tutarlarının dağılımını,

n) Finansal araç: Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde tanımlanan finansal aracı,

o) Garanti fonu katkı tutarı: Üye kuruluşların MKT'nin ortak kayıp paylaşım havuzuna fonlanmış veya fonlanmamış şekilde yaptığı katkıları,

p) Genel ters eğilim riski: Karşı tarafların temerrüt olasılıkları ile genel piyasa riski faktörleri arasında pozitif korelasyon olduğu zaman ortaya çıkan riski,

q) Gerçeğe uygun değer dağılımı: İşlem türü bazında, hesaplamanın yapıldığı tarihe kadar gerçekleşen piyasa değerleri dikkate alınarak tahmin ufkuna tekabül eden gelecekteki bir tarihte bir netleştirme grubu içindeki söz konusu işlemlerin net gerçeğe uygun değerlerinin alabileceği değerlere ilişkin yapılan olasılık dağılımı tahminini,

r) İMY: Karşı taraf kredi riski ölçümüne ilişkin içsel model yöntemi,

s) Kanun: 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununu,

t) Karşı taraf kredi riski: Bir işlemin karşı tarafının, işleme ilişkin nakit akışlarının nihai takasından önce temerrüde düşme riskini,

u) Kredi değerlendirme ayarlaması (KDA): Sadece karşı tarafın veya karşı taraf ile birlikte bankanın kredi riskinin piyasa değerinin yansıtıldığı, karşı taraf ile yapılan sözleşmede belirtilen yükümlülüklerden herhangi birinin yerine getirilmemesi dolayısıyla ortaya çıkan kredi riskinin cari piyasa değerini,

v) Kredili menkul kıymet işlemleri: Menkul kıymetlerin teminat olarak kullanılması yoluyla açılan diğer krediler hariç olmak üzere, menkul kıymetlerin satın alınması, satılması, pozisyon olarak tutulması veya alım satım işlemleri için kredi açılması işlemlerini,

w) Kredi temerrüt swabı: ** tarihli ve ** sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde tanımlanan kredi temerrüt swabını,

x) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

y) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

z) Marj eşiği: Aşıldığında bir tarafa değişim teminatı isteme hakkı doğuran en yüksek risk tutarını,

z) Marj sözleşmesi: İşlemin bir tarafının üstlendiği riskin önceden belirlenmiş bir seviyeyi aşması halinde, söz konusu tarafa işlemin diğer tarafından değişim teminatı isteme hakkı veren ve yasal geçerliliği bulunan sözleşmeyi,

aa) Menkul kıymet finansman işlemleri: Repo işlemleri, ters repo işlemleri, menkul kıymet ödünç işlemleri ve kredili menkul kıymet işlemlerini,

bb) Merkezi karşı taraf (MKT): Bir veya birden fazla finansal piyasada işlem gören sözleşmelerde, kendisini sözleşmelerin karşı tarafları arasında konumlandırarak her satıcıya karşı alıcı ve her alıcıya karşı satıcı olarak yenileme, açık teklif sistemi veya başka bir yasal bağlayıcı yöntemle sözleşmelerin gelecekteki performansını garanti altına alan ve finansal kuruluş niteliğindeki, Sermaye Piyasası Kurulu veya yurt dışında kurulu Sermaye Piyasası Kurulu muadili bir otorite tarafından yetkilendirilen merkezi takas kuruluşunu,

cc) Müşteri: Finansal aracı olarak hareket eden veya MKT'nin müşterisinin yükümlülüğünü garanti eden bir üye kuruluş vasıtasıyla bir MKT ile işlem yapan tarafı,

çç) Müşteri veya üye kuruluşun teminatlarının iflastan ifraz edilmesi: MKT veya üye kuruluşun ödeme aczine düşmesi halinde MKT nezdinde bulunan üye kuruluşlara veya müşterilerine ait varlıkların, MKT alacaklılarının; üye kuruluş nezdinde bulunan müşterilerine ait teminatların ise üye kuruluşun alacaklılarının takip veya kullanımına açık olmamasını ya da üye kuruluşların bir müşterisine ait teminatların sadece bu müşteri ile bağlantılı olarak 11 inci maddenin birinci fıkrasındaki işlemlerden kaynaklanan risk ve zararlar için kullanılmasını ve temerrüde düşen diğer müşterilerin zarar ve riskleri için kullanılamamasını,

dd) Netleştirme grubu: Tek bir karşı tarafla yapılan, 19 uncu maddede belirtilen nitelikleri haiz yasal bağlayıcılığı bulunan çift taraflı netleştirme sözleşmesine konu olan veya ** tarih ve ** sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ'de belirtilen usul ve esaslar kapsamında netleştirme işlemi uygulanabilen veya Dördüncü Kısımda belirtilen nitelikleri haiz çapraz ürün netleştirmesine konu olan işlem grubunu,

ee) Nitelikli merkezi karşı taraf (NMKT): Sermaye Piyasası Kurulu veya yurt dışında kurulu Sermaye Piyasası Kurulu muadili bir otorite tarafından MKT olarak yetkilendirilen ve bu otoriteler tarafından Ödemeler ve Piyasa Altyapıları Komitesi (Committee on Payments and Market Infrastructures - CPMI) ile Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü'nün (The International Organization of Securities Commissions – IOSCO) yayımladığı "Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler"e (Principles for Financial Market Infrastructures - PFMI) merkezi karşı taraf olarak tam uyumlu oldukları kamuya ilan edilen ve uyumluluğun sürekliliği ilgili otorite tarafından denetlenen MKT'leri,

ff) Riskin marj süresi: Temerrüde düşen karşı tarafa ilişkin bir netleştirme grubu kapsamındaki işlemler için, teminatların temerrüde düşmeden önceki en son el değiştirme tarihinden temerrüde düşen karşı tarafa ilişkin pozisyonun kapatıldığı ve bundan kaynaklanan piyasa riskinin tekrar korumaya konu edildiği tarihe kadar geçen süreyi,

gg) Riskten bağımsız dağılım: Zımni volatiliteler gibi piyasa verilerinden türetilen değerler kullanılarak hesaplanan ve gelecekteki bir zaman diliminde gerçeğe uygun değerlerin veya risk tutarlarının dağılımını,

ğğ) Riskten korunma grubu: Karşı taraf kredi riskine ilişkin standart yaklaşım yöntemi ile potansiyel kredi risk tutarı hesaplanması kapsamında eklenti tutarı bulunurken tam veya kısmi mahsuplaştırmanın yapıldığı aynı netleştirme grubu içinde yer alan işlemler grubunu,

hh) Risk tutarı dağılımı: Negatif net gerçeğe uygun değer tahminlerinin sıfıra eşitlenmesi yoluyla elde edilen gerçeğe uygun değerlerin olasılık dağılımı tahminini,

ıı) Spesifik ters eğilim riski: Yapılan işlemin niteliği nedeniyle risk tutarı ile karşı tarafın temerrüt olasılığı arasında pozitif korelasyon olduğu zaman ortaya çıkan riski,

ii) SYY-KTKR: Karşı taraf kredi riski ölçümüne ilişkin standart yaklaşım yöntemini,

jj) Takas süresi uzun işlemler: Menkul kıymet, emtia veya dövizin nakit, emtia veya diğer bir finansal araç karşılığında tesliminin taahhüt edildiği ve sözleşmede belirlenmiş takas veya

teslim tarihi, işlemin yapıldığı tarihten beş iş gününden sonraki bir tarih ya da piyasa standartlarınca daha kısa bir takas süresinin öngörülmesi durumunda bu tarihten sonraki bir tarih olarak belirlenmiş işlemleri,

kk) Tek taraflı KDA: Karşı tarafın bankadan dolayı maruz kaldığı kredi riskinin cari piyasa değerinin yansıtılmayıp sadece bankanın karşı taraftan dolayı maruz kaldığı kredi riskinin cari piyasa değerinin yansıtıldığı KDA'yı,

ll) Temerrüt halinde kayıp (THK): ** tarih ve ** sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanana temerrüt halinde kaybı,

mm) Temerrüt olasılığı (TO): Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinde tanımlanana temerrüt olasılığını,

nn) Ticari risk: Türev işlemler, menkul kıymet finansman işlemleri ve takas süresi uzun işlemlere ilişkin olarak üye kuruluş veya müşterinin başlangıç teminatı dahil olmak üzere MKT'den olan alacaklarının cari ve potansiyel risk tutarını ve üye kuruluşun henüz tahsil etmediği değişim teminatları da dahil olmak üzere MKT'den olan alacaklarının cari risk tutarını içeren riski,

oo) TL: Türk Lirasını,

öö) TLREF: Türk Lirası gecelik referans faiz oranını,

pp) Üst yönetim: 11/7/2014 tarihli ve 29057 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (kk) bendinde tanımlanan üst yönetimi,

rr) Üye kuruluş: İşlemin riskten korunma, yatırım veya spekülasyon amaçlı yapılarak yapılmadığından veya MKT ile diğer piyasa katılımcıları arasında finansal aracı olarak kurulmadığından bağımsız olarak MKT ile işlem yapma hakkına sahip olan MKT üyesini veya doğrudan katılımcısını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Tanımlara İlişkin Esaslar

Karşı taraf kredi riski

MADDE 4- (1) Karşı tarafla yapılan işlemler veya işlem portföyü temerrüt anında pozitif bir ekonomik değere sahipse ekonomik bir kayıp meydana gelir. Sadece kredi veren bankanın kayıp riskiyle karşı karşıya kalmasından dolayı, bankanın maruz kaldığı kredi riski tek taraflıdır. Diğer taraftan, karşı taraf kredi riskinde ise banka ve karşı taraf kayıp riskiyle karşı karşıya kaldığından karşı taraf kredi riskine maruz kalma çift yönlüdür. Bu çift yönlülük, işlemin piyasa değerinin, her iki karşı taraf için de zamana bağlı olarak altta yatan piyasa faktörlerinin hareketiyle pozitif veya negatif olabilmesinden kaynaklanır.

Nitelikli merkezi karşı taraf olma ilave şartı

MADDE 5 – (1) NMKT niteliğini haiz olan kuruluşlardan, 62 nci madde kapsamında Kuruma ve üye kuruluş bankalara bildirimde bulunmayanlar ile yurt dışında kurulu ilgili bankacılık denetim otoritesine ve ilgili NMKT'ye üye kuruluş bankalara bildirimde bulunmayanlar, bu Tebliğ kapsamında NMKT olarak değerlendirilmez.

(2) NMKT'ye ilişkin usul ve esasları belirleyen Sermaye Piyasası Kurulu muadili bir düzenleyici otoritenin bulunmaması durumunda, bu kuruluşun NMKT olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine ilişkin o ülkedeki ilgili bankacılık denetim otoritesinin değerlendirmesi dikkate alınır.

Üye kuruluş

MADDE 6 – (1) Bir MKT ile diğer bir MKT arasında kurulan bir ilişkiden dolayı birinci MKT üyelerinin diğer MKT'nin üye kuruluşu veya müşterisi olmaksızın bu MKT'nin üye kuruluşları veya müşterileriyle merkezi takas işlemi yapabilmesi durumunda, diğer MKT birinci MKT'nin üye kuruluşu olarak kabul edilir. Diğer MKT'nin birinci MKT'ye gönderdiği teminatların başlangıç teminatı mı yoksa garanti fonu tutarı mı olarak değerlendirileceği, MKT'ler arasındaki hukuksal ilişki dikkate alınarak bankaların ve MKT'lerin faaliyetlerini düzenlemeye ve denetlemeye yetkili ilgili ulusal otoritelerin onayı ile belirlenir.

Başlangıç teminatı olma şartı

MADDE 7 – (1) Başlangıç teminatı, bir üye kuruluş veya müşteri tarafından MKT'ye veya üye kuruluşu gönderilmesi gereken asgari tutarı aşan ve üye kuruluş ve müşteri tarafından geri alma hakkı veya imkânının olmadığı tutardır. MKT tarafından üye kuruluşlardan başlangıç teminatı adı altında olsa dahi ortak kayıp paylaşım havuzuna yapılan katkılar başlangıç teminatı olarak değil, garanti fonu olarak değerlendirilir.

Garanti fonu katkı tutarı

MADDE 8- (1) Ortak kayıp paylaşım havuzlarının garanti fonu olarak değerlendirilmesinde, söz konusu havuzların MKT'ler tarafından yapılmış tanımlarından çok, özü ve içeriği önemlidir.

Çok katmanlı müşteri yapısı

MADDE 9- (1) Müşteri ile müşterinin müşterisi arasındaki risk tutarı hesaplanırken takas hizmeti veren müşteri "yüksek katmanlı müşteri", takas hizmeti verilen müşteri "düşük katmanlı müşteri" olarak nitelendirilir.

Netleştirme grubu

MADDE 10- (1) 19 uncu maddede belirtilen nitelikleri haiz kanunen icra edilebilir çift taraflı netleştirme sözleşmesine tâbi olmayan işlemler, her işlem bazında ayrı birer netleştirme grubu olarak kabul edilir.

İKİNCİ KISIM

İşlem Türleri, Hesaplama Yöntemleri ve Uygulama Esasları, Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutar

BİRİNCİ BÖLÜM

Karşı Taraf Kredi Riski Doğuran İşlem Türleri ve Risk Tutarının Sıfır Olması

Karşı taraf kredi riski doğuran işlemler

MADDE 11- (1) Bankalar, 12 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla aşağıdaki işlemler için karşı taraf kredi riski hesaplar.

- a) Tezgahüstü türev işlemler.
- b) Organize piyasada işlem gören türev işlemler.
- c) Takas süresi uzun işlemler.
- ç) Menkul kıymet finansman işlemleri.

(2) Birinci fıkrada belirtilen işlemlerin genel özellikleri şunlardır:

- a) İşlemlerin cari piyasa değerleri veya cari riskleri bulunur.
- b) İşlemlerin piyasa değişkenlerine bağlı olarak rassal bir gelecek değerleri vardır.
- c) İşlemler karşılıklı ödeme takası veya ödemeye karşılık emtia veya finansal araç takası gerektirir.

ç) İşlemlerin karşı tarafı ve bu karşı tarafa ilişkin temerrüt olasılığı açık bir biçimde belirlenebilmektedir. Temerrüt olasılığının havuz bazında belirlendiği işlemler bu Tebliğ kapsamında karşı taraf kredi riski oluşturmazlar.

d) Risk azaltımı amacıyla teminatlar kullanılabilirler veya işlemin doğal yapısı içinde teminat bulunmaktadır.

e) Kısa dönemli fonlama bu işlemlerin temel amacıdır. Nakit veya menkul kıymetlerin karşılıklı takasları kısa vade için gerçekleşmektedir. İşlemlerin iki bacağı birbirinden ayrı iki farklı işlemi ifade etmeyip bir bütün olarak dikkate alınır.

f) Risk azaltımı amacıyla netleştirme kullanılabilirler.

g) Pozisyonlar piyasa değişkenleri dikkate alınarak sıkça değerlendirilmektedir.

ğ) Yeniden teminatlandırma gerçekleştirilebilirler.

(3) Birinci fıkrada sayılan işlemler, işlemin her iki tarafı için de kayıp oluşabilmesi riski taşır. Bu işlemlerin yol açtığı çift taraflı kayıp riskleri aşağıdaki şekildedir:

a) Banka, standart bir kredi tahsis yaparken bunun için karşı taraftan teminat aldığı anda, borçlunun bu kredide temerrüde düşmesi ve aldığı teminatın nakde çevrilmesinden elde edeceği tutarın bu krediden kaynaklanabilecek zararını karşılamada yetersiz kalması riskine maruz kalır.

b) Banka, bir karşı taraf ile repo işlemi yaptığı anda, karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda verdiği teminatı geri alamama riskine maruz kalır.

c) Banka, bir karşı taraf ile ters repo işlemi yaptığı anda, karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda karşı tarafa verdiği nakit teminatı geri alamama riskine maruz kalır.

ç) Banka, bir karşı taraf ile türev işlem yaptığı anda, piyasa faktörlerinin değerlerinin zamanla değişmesine bağlı olarak türev işlemin cari piyasa değerinin de değişmesi sebebiyle karşı taraftan alacaklı olduğu anda karşı tarafın temerrüde düşme riskine maruz kalır.

Karşı taraf kredi risk tutarının sıfır olması

MADDE 12- (1) Alım satım hesapları dışında bir varlık veya işlem ya da karşı taraf kredi riskine maruz bir işlem için kredi türevleriyle koruma sağlanması halinde, koruma sağlanan varlığa ilişkin sermaye yükümlülüğü, Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ'de fonlanmamış kredi korumaları için öngörülen riske esas tutar hesaplaması ve bu hesaplamada kullanılacak vade uyumsuzluğuna ilişkin hükümler esas alınarak hesaplanır. İlgili kredi türevleri ile alım satım hesaplarındaki bankanın elinde bulunan Yönetmeliğin Ek-1'ine uygun içsel risk transferleriyle korumaya konu edilen araçlardan oluşan içsel riskten korunma kapsamındaki dikkate alınabilir kredi türevleri için karşı taraf kredi riskiyle ilgili risk tutarı sıfır olarak dikkate alınır.

(2) Bankanın koruma satıcısı olduğu ve alım satım hesaplarında izlemediği kredi temerrüt swapları bankaca sağlanan bir kredi koruması olarak değerlendirilip koruma sağlanan tutar üzerinden kredi riski sermaye yükümlülüğüne tâbi tutulduğunda söz konusu swaplar için hesaplanacak karşı taraf kredi riskine ilişkin risk tutarı sıfır olarak dikkate alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kullanılacak Yöntemler ve Bu Yöntemlerin Uygulama Esasları

Karşı taraf kredi risk tutarı hesaplamasında kullanılacak yöntemler

MADDE 13- (1) Bankalar, 11 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen işlemlere ilişkin karşı taraf kredi risk tutarlarını, aynı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemlerden birini kullanarak hesaplar. Bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağı işlemin türüne, işlemin karşı tarafına ve bankanın yöntemi kullanmak için Kurumdan onay alıp almamasına göre belirlenir.

(2) 11 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan işlemlerden merkezi karşı taraflardan kaynaklanmayan işlemlere ilişkin risk tutarı ile merkezi karşı taraflardan kaynaklanan işlemlere

ilişkin ticari riskler için risk tutarı aşağıda belirtilen yöntemler/yaklaşım kullanılarak hesaplanır:

a) Tezgahüstü türev işlemlere, organize piyasada işlem gören türev işlemlere ve takas süresi uzun işlemlere ilişkin karşı taraf kredi risk tutarı SY Y-KTKR ile hesaplanır. SY Y-KTKR, bankanın Kurumdan İMY kullanım izninin olmadığı durumda kullanılır.

b) Menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin karşı taraf kredi riski tutarı Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde belirtilen basit finansal teminat yöntemi veya kapsamlı finansal teminat yöntemi, Kurumdan izin almak kaydıyla İMY ya da temel kredi riskine esas tutar hesaplamasında bu işlemler için İDD Yaklaşımlarını kullanan bankalarca Kurumdan izin almak kaydıyla Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde belirtilen riske maruz değer model yaklaşımı ile hesaplanır.

(3) İkinci fıkranın uygulamasında, merkezi karşı taraflardan kaynaklanan ticari riskler aşağıdakilerden oluşmaktadır.

a) Bankanın bir MKT'nin üye kuruluşu olması durumunda bankanın bu MKT'den olan riskleri.

b) Bankanın müşteri ile bir MKT arasında aracı olarak hareket eden bir üye kuruluş olması durumunda bankanın bu müşteriden olan riskleri.

c) Bankanın, bir üye kuruluşun müşterisi olması ve üye kuruluşun banka ve MKT arasında aracı olarak hareket etmesi durumunda bankanın, MKT'nin bu üye kuruluşundan olan riskleri,

(4) Organize piyasalarda işlem gören bir türev işlemin üye kuruluştan müşteriye olan bacağı çift taraflı bir anlaşma olarak düzenlenmişse hem müşteri banka hem de üye kuruluş banka söz konusu işlemi sermaye yükümlülüğü hesaplamasında tezgahüstü türev işlem gibi dikkate alacaktır.

Yöntemlerin uygulama esasları

MADDE 14- (1) Ana ortaklık banka ve konsolidasyon kapsamındaki ortaklıklardan herhangi biri, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemlerden/yaklaşımdan birini diğer ortaklıkların kullandığı yöntemlerden/yaklaşımdan bağımsız bir şekilde daimî olarak kullanabilir.

(2) Banka ve ortaklıklar kendi içinde SY Y-KTKR'yi, basit finansal teminat yöntemini veya kapsamlı finansal teminat yöntemini ikinci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla İMY ile aynı anda kullanamaz.

(3) İkinci fıkranın istisnası olarak, İMY'yi kullanım izni alan bankalar Kurumun uygun gördüğü plan çerçevesinde aşamalı uygulama gerçekleştirmesi durumunda, işlemin türüne göre SY Y-KTKR'yi, basit finansal teminat yöntemini veya kapsamlı finansal teminat yöntemini İMY ile aynı anda kullanabilir.

(4) İkinci fıkranın istisnası olarak, takas süresi uzun işlemlere ilişkin karşı taraf kredi risk tutarı; türev işlemler ile menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin karşı taraf kredi risk tutarı hesaplanırken hangi yöntemin/yaklaşımın kullanıldığından bağımsız olarak, SY Y-KTKR ya da izin alınması kaydıyla İMY kullanılabilir.

(5) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan riskler kapsamında gerçekleştirilen nakit takasına konu işlemlere ilişkin risk tutarı, ** tarih ve sayılı ** Takas Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ uyarınca hesaplanır. Yalnızca takas riski içeren ürünleri kapsayan fonlanmış garanti fonu katkı tutarlarına %0 risk ağırlığı uygulanır.

(6) 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemlerde/yaklaşımda, belirli bir karşı tarafa ilişkin risk tutarı, o karşı tarafla olan her bir netleştirme grubu için hesaplanan risk tutarlarının toplamına eşittir. Bir karşı taraf için tezgahüstü türev işlemlere ilişkin risk tutarının hesaplanmasında, türev işlemlerden oluşan netleştirme grupları için toplam risk tutarı; ilgili karşı tarafla yapılan tüm netleştirme gruplarından kaynaklanan toplam risk tutarından bankanın

bu karşı tarafa ilişkin olarak halihazırda zarar olarak muhasebeleştirilmiş olduğu KDA'nın çıkarılması suretiyle bulunan değer ile sıfırdan büyük olanıdır. Söz konusu KDA, 5/9/2013 tarihli ve 28756 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca çekirdek sermayeden indirim kalemi olarak dikkate alınan yükümlülük ayarlamaları ile netleştirme yapılmadan hesaplanır. Risk tutarının zarar olarak muhasebeleştirilen KDA nedeniyle azaltımı, ** tarihli ve ** sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kredi Değerleme Ayarlaması Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ uyarınca hesaplanacak KDA riskine esas tutarı etkilemez.

(7) SYY-KTKR'nin kullanılması için sözleşmede yazılı olan tutarın, sözleşme nedeniyle maruz kalınan riski yeterince yansıtması sağlanır. Bu amaçla, örneğin, sözleşmede nakit akışlarında bir artış öngörüldüğü hallerde, bu artışın, o sözleşmenin risk yapısı üzerindeki yansması sözleşmede yazılı olan tutarın belirlenmesinde dikkate alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutar

Karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplama esasları

MADDE 15- (1) 11 inci maddenin birinci fıkrasındaki işlemlere ilişkin riske esas tutar, dördüncü fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, merkezi karşı taraflardan kaynaklanmayan riskler için risk tutarının ilgisine göre ** tarihli ve ** sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım İle Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde veya Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar İle Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde belirtilen risk ağırlıkları ile merkezi karşı taraflardan kaynaklanan ticari riskler için risk tutarının ilgisine göre Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde veya Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğde belirtilen risk ağırlıkları ya da bu Tebliğde %2 veya %4 olarak belirtilen risk ağırlıkları ile çarpılması suretiyle bulunur. Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan işlemlere ilişkin olarak garanti fonu katkı tutarı için riske esas tutar, 59 uncu madde ile 60 ıncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hükümler çerçevesinde hesaplanır.

(2) İDD Yaklaşımlarının uygulanmasında, tezgahüstü türev işlemlere uygulanacak risk ağırlıklarının hesaplanmasında, her bir netleştirme grubu için Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin Ek-1'inin ikinci fıkrası çerçevesinde kullanılacak tam vade ayarlaması değeri 1'i aşamaz.

(3) Karşı taraf kredi riski tutarı hesaplanmasında İMY kullanan bankalar için, karşı taraf kredi riskine esas tutar aşağıda belirtilen tutarlardan büyük olanıdır:

a) Bu risk tutarları için cari parametre kalibrasyonları kullanılarak hesaplanan EBPRT'nin baz alındığı Kredi Değerleme Ayarlaması Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ uyarınca hesaplanan KDA riskine esas tutarı içermeyen riske esas tutar.

b) Bu risk tutarları için stres parametre kalibrasyonları kullanılarak hesaplanan EBPRT'nin baz alındığı riske esas tutar.

(4) Menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin karşı taraf kredi risk tutarı hesaplarken Kurumdan izin almak kaydıyla Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde belirtilen riske maruz değer model yaklaşımını kullanan bankalar, bu işlemlere ilişkin karşı taraf kredi riskine esas tutarı hesaplarken sadece İDD Yaklaşımlarındaki risk ağırlıklarını kullanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Yöntemlerin Uygulama Esasları

BİRİNCİ BÖLÜM

Karşı Taraf Kredi Riski Ölçümüne İlişkin Standart Yaklaşım Yöntemi

Risk tutarı

MADDE 16 (1) Her bir netleştirme grubu için risk tutarı;

- a) “ α (alfa)”, “1,4” değerini,
 - b) “YM”, yenileme maliyetini,
 - c) “PKT”, potansiyel kredi risk tutarını,
- ifade etmek üzere aşağıdaki formül aracılığıyla hesaplanır:

$$\text{Risk Tutarı} = \alpha * (\text{YM} + \text{PKT})$$

(2) Netleştirme ve marj sözleşmeleri dışında kalan satılmış opsiyonlar için risk tutarı sıfırdır.

(3) Bankanın koruma satıcısı olduğu ve netleştirme sözleşmeleri ile marj sözleşmeleri dışında kalan kredi türevleri için azami risk tutarı ödenmemiş prim tutarı olabilir. Bankalar bu kredi türevleri için azami risk tutarını belirlerken bu kredi türevlerini diğer netleştirme gruplarından çıkararak marjsız işlemler olarak değerlendirebilir.

(4) Banka, doğrusal (lineer) işlemleri parçalara ayıramaz. Banka, opsiyonları 24 üncü maddede belirtilen usul ve esaslara uygun bir şekilde parçalara ayırabilir.

Marjlı ve marjsız işlemler

MADDE 17- (1) Yenileme maliyeti ile potansiyel kredi risk tutarı marjlı ve marjsız netleştirme grupları için ayrı ayrı hesaplanır. Karşı tarafın bankaya değişim teminatı gönderme yükümlülüğü olan marj sözleşmesi kapsamında yer alan netleştirme grupları marjlı netleştirme grubu olarak değerlendirilir. Yalnızca bankanın karşı tarafa değişim teminatı gönderme yükümlülüğü olan marj sözleşmesi kapsamında yer alan netleştirme grupları marjsız netleştirme grubu olarak dikkate alınır. Marjlı netleştirme grubu için hesaplanan risk tutarı aynı netleştirme grubunun marjsız olması varsayımı altında hesaplanacak risk tutarından fazla olamaz.

(2) Marjsız işlemler için yenileme maliyeti, bir karşı tarafın temerrüde düşmesi ve bu karşı tarafın işlemlerinin derhal sonlandırılması durumunda ortaya çıkan kayıp tutarıdır. Marjsız işlemler için potansiyel kredi risk tutarı, hesaplama tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde risk tutarında ortaya çıkabilecek artıştır.

(3) Marjlı işlemler için yenileme maliyeti, bir karşı tarafın şimdi veya gelecek bir tarihte temerrüde düşmesi ve bu karşı tarafın işlemlerinin derhal sonlandırılması ve başka işlemlerle yenilenmesi durumunda ortaya çıkan kayıp tutarıdır. Marjlı işlemler için potansiyel kredi risk tutarı, son teminat değiş tokuşunun yapıldığı tarihten temerrüt ve başka işlemlerle yenilenme tarihine kadar olan süreyi belirten riskin marj süresi içinde risk tutarında ortaya çıkabilecek artıştır.

(4) Yenileme maliyeti hesaplamasında nakit olmayan teminatlar için volatilité ayarlaması uygulanması; marjsız işlemler için 1 yıl içerisinde, marjlı işlemler için ise riskin marj süresi içerisinde teminatın değerinde düşüş olabilmesi riskinden kaynaklanır.

Netleştirme grubu bazında hesaplama

MADDE 18- (1) Yenileme maliyeti, netleştirme grubu bazında hesaplanır. Potansiyel kredi risk tutarı, netleştirme grubu içerisindeki her bir varlık sınıfı için hesaplanır ve sonra toplulaştırılır.

Netleştirme sözleşmesi

MADDE 19- (1) Karşı taraf kredi risk tutarı sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında aşağıda belirtilen sözleşmeler kapsamında yapılan 11 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen işlemler aynı netleştirme grubu içerisinde değerlendirilir ve aynı netleştirme grubu içerisinde değerlendirilen bu işlemler birbiriyle netleştirilebilir.

a) Taraflar arasındaki aynı para birimi cinsinden ve aynı tarihte değerlendirilmiş karşılıklı alacak ve borçları mahsup ederek tek bir net tutar oluşturan ve böylece eski sözleşmeleri sona erdirerek yasal açıdan bağlayıcı tek bir sözleşme oluşturan bir banka ile onun karşı tarafı arasında yapılan çift taraflı yenileme sözleşmeleri.

b) (a) bendinde belirtilen nitelikleri haiz olmayan ancak yasal açıdan bağlayıcı yenileme sözleşmeleri de dahil diğer netleştirme sözleşmelerinden aşağıdaki şartları taşıyanlar:

1) Karşı tarafın temerrüde düşmesi, iflas etmesi, tasfiye olması veya benzer durumların olması halinde, sözleşme kapsamındaki tüm işlemlerin gerçeğe uygun değerine göre değerlendirilmiş pozitif ve negatif tutarlarının net toplamını tahsil veya ödeme gibi tek bir hak veya yükümlülüğe dönüştürmeye imkân tanınması.

2) Bir tarafın temerrüde düşmesi halinde, temerrüde düşen tarafa net alacaklı olsa da kısmi ödeme yapılması ya da hiç ödeme yapılmamasına ilişkin hükümler içermemesi.

3) Netleştirme sözleşmesine ilişkin hukuki ihtilaf veya anlaşmazlık yaşanması durumunda, aşağıda belirtilen hukuki kaynaklar açısından bankanın alacak ve borçlarının net toplam ile sınırlı olacağını belirten yazılı ve gerekçeli hukuki mütalaasının bulunması.

i) Karşı tarafın bulunduğu ülkenin kanunları ve diğer yasal düzenlemeleri veya karşı tarafın kurulu olduğu ülkeden farklı bir ülkede yer alan bir şubesinin müdahil olması durumunda ilgili yurt dışı şubenin bulunduğu ülkenin kanunları ve diğer yasal düzenlemeleri.

ii) Sözleşme kapsamındaki münferit işlemlerin tabi olduğu yasal düzenlemeler.

iii) Netleştirmeyi etkileyen her bir sözleşme veya anlaşmanın tabi olduğu yasal düzenlemeler.

4) Mevzuattaki olası değişiklikler neticesinde netleştirme sözleşmesinin yasal geçerliliğini muhafaza edip etmediğinin sürekli gözden geçirilmesini sağlayan prosedürlerin bulunması.

(2) Kurum, netleştirme sözleşmelerinin yasal bağlayıcılığı olup olmadığını gerekirse ilgili ülkelerin yetkili otoriteleri ile iş birliği yapmak suretiyle de teyit eder. İki ülke denetim otoritesinin herhangi birinin olumsuz görüş vermesi halinde netleştirme sözleşmesinin risk azaltım etkisi dikkate alınmaz. Karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda, bankaya ödeme yapılmayacağına ya da ödenmesi gereken tutardan daha az tutarda ödeme yapılacağına ilişkin hükümler içeren netleştirme sözleşmeleri risk azaltımında dikkate alınmaz. Netleştirme sözleşmesine ilişkin belgeler Kanunun belgelerin saklanmasıyla ilişkin 42 nci maddesine uygun olarak saklanır.

Yenileme maliyeti hesaplaması

MADDE 20- (1) Yenileme maliyeti karşı taraf ile marj sözleşmesi imzalanıp imzalanmadığına göre iki farklı şekilde hesaplanır. Marjlı işlemler için, yenileme maliyetini hesaplama formülü hem çift taraflı işlemlere hem de merkezi takas şeklinde yapılan işlemlere uygulanır. Bankanın başlangıç teminatı da dahil olmak üzere çeşitli sözleşmelere bağlı olarak alması ve/veya göndermesi gereken teminatlar da yenileme maliyetinin hesaplanmasında dikkate alınır.

(2) Marjsız işlemler için yenileme maliyeti (YM);

a) “CPD”, bir karşı taraf ile netleştirme grubu kapsamına giren işlemlerin teminatlar dikkate alınmadan önceki cari piyasa değerini,

b) “CTD”, alınan altıncı fıkrada belirtilen bağımsız teminat tutarının volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki cari piyasa değerinden, verilen aynı fıkrada belirtilen bağımsız teminat tutarının volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki cari piyasa değerinin düşülmesi ile bulunan net cari piyasa değerini,

ifade etmek üzere aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$YM = \text{maksimum (CPD – CTD, 0)}$$

(3) Teminatlara volatilité ayarlaması oranı uygulanırken bankanın karşı tarafa gönderdiği nakit olmayan teminatların değeri uygulanan volatilité ayarlaması oranında artırılırken, bankanın karşı taraftan aldığı nakit olmayan teminatların değeri 17 nci maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen süreler için uygulanan volatilité ayarlaması oranında azaltılır. SY Y-KTKR uygulamasında aşırı teminatlandırmanın veya negatif cari piyasa değerinin yenileme maliyetini negatife döndüren etkisi yokken, potansiyel kredi riski tutarını azaltıcı etkisi bulunur.

(4) Marjlı işlemler için yenileme maliyeti formülü marjlı işlemler için yenileme maliyeti formülünü esas alarak ve standart marjlı sözleşme kavramlarını da dikkate alarak oluşturulur.

(5) Marjlı işlemlerde yenileme maliyeti banka için değişim teminatı çağrısına neden olmayan en yüksek risk tutarını ifade eder ve bu yenileme maliyeti eşik risk tutarını, asgari transfer teminat tutarını ve bağımsız tutarı dikkate alarak oluşturulur.

(6) Marjlı işlemlere ilişkin olarak SY Y-KTKR uygulamasında teminatların alınıp verilmesi aşağıdaki esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir.

a) Bağımsız teminat tutarı;

1) Garanti altına aldığı işlemlerin değeri artsa da azalsa da değeri değişmeyen ve karşı tarafça bankaya gönderilen ve karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda bankanın el koyabileceği değişim teminatı dışındaki teminatı ve/veya,

2) Bağımsız teminatı,

ifade eder.

b) Bağımsız teminat tutarını bankanın karşı tarafa veya karşı tarafın bankaya göndermesi gerekebileceğinden karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda bankanın karşı taraftan olan alacaklarına ilişkin aldığı teminatı tanımlamak için net bağımsız teminat tutarı terimi kullanılır. Net bağımsız teminat tutarı içinde bankanın karşı tarafa gönderdiği ve karşı tarafın iflası durumunda bankanın karşı taraftan geri alabileceği kesin olan teminatlar, ayrılmış teminatlar yer almaz. Karşı tarafın bankaya başlangıç teminatı olarak gönderdiği ayrılmış ve ayrılmamış teminatlardan banka tarafından karşı tarafa başlangıç teminatı olarak gönderilen ayrılmamış teminatların düşülmesiyle net bağımsız teminat tutarı bulunur. Banka için gerekli bağımsız tutar ile karşı taraf için gerekli bağımsız tutar arasındaki fark net bağımsız teminat tutarıdır.

(7) Marjlı işlemler için yenileme maliyeti (YM);

a) “CPD”, bir karşı taraf ile netleştirme grubu kapsamına giren işlemlerin teminatlar dikkate alınmadan önceki cari piyasa değerini,

b) “CTD*”, alınan tüm teminatların volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki cari piyasa değerinden, verilen tüm teminatların volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki cari piyasa değerinin düşülmesi ile bulunan net cari piyasa değerini,

c) “ET”, karşı taraftan teminat alınabilmesi için açılması gerekli bankanın eşik risk tutarını,

ç) “ATT”, bankanın karşı taraf hesabına gönderdiği asgari transfer teminat tutarını,

d) “NBTT”, karşı tarafın bankaya başlangıç teminatı olarak gönderdiği teminatların tutarından, bankanın karşı tarafa başlangıç teminatı olarak gönderdiği teminatların tutarının düşülmesi ile bulunan net tutarı (değişim teminatı dikkate alınmaksızın),

ifade etmek üzere aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$YM = \max(CPD - CTD^*, ET + ATT - NBTT, 0)$$

(8) Teminatların net cari piyasa değeri bulunurken, marjsız işlemler için değişim teminatları dikkate alınmazken marjlı işlemler için değişim teminatları da dahil tüm teminatlar dikkate alınır. Teminat tutarları bulunurken volatilité ayarlaması uygulanır ve bu uygulamada bankanın karşı tarafa gönderdiği nakit olmayan teminatlar uygulanan volatilité ayarlaması oranında artırılırken, bankanın karşı taraftan aldığı nakit olmayan teminatlar uygulanan volatilité ayarlaması oranında azaltılır. Yedinci fıkradaki formülde “ET+ ATT – NBTT” olarak belirtilen tutar banka için değişim teminatı çağrısına neden olmayan en yüksek risk tutarını ifade eder. Başlangıç teminatı veya bağımsız teminat olmadan değişim teminatı çağrısına neden olmayacak en yüksek risk tutarı; eşik risk tutarı ile asgari transfer teminat tutarının toplamına eşittir. Eşik risk tutarı ile asgari transfer teminat tutarının toplamından net bağımsız teminat tutarının çıkarılmasıyla bulunan tutar değişim teminatı çağrısına neden olmayacak risk tutarını ve banka tarafından tutulan veya gönderilen teminatların etkilerini daha doğru yansıtır. Bankanın tuttuğu net bağımsız teminat tutarının eşik risk tutarı ile asgari transfer teminat tutarı toplamını aşması durumunda yenileme maliyeti negatif bir değer olarak değil sıfır olarak dikkate alınır.

Potansiyel kredi risk tutarı

MADDE 21- (1) Potansiyel kredi risk tutarı aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$PKT = \text{Çarpan} \times Eklenti^{toplam}$$

(2) Aşırı teminatlandırma, yenileme maliyeti ile birlikte potansiyel kredi risk tutarını da azalttığından bankanın karşı taraf kredi riskine esas tutarını azaltıcı etkiye sahiptir ve bu azaltıcı etki hesaplamaya çarpan vasıtasıyla dahil edilir. Çarpan;

- a) “Taban Çarpan”, “0,05” değerini,
 - b) “CPD”, bir karşı taraf ile netleştirme grubu kapsamına giren işlemlerin teminatlar dikkate alınmadan önceki cari piyasa değerini,
 - c) “CTD”, alınan 20 nci maddenin altıncı fıkrasında belirtilen bağımsız teminat tutarının volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki cari piyasa değerinden, verilen aynı fıkarda belirtilen bağımsız teminat tutarının volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki cari piyasa değerinin düşülmesi ile bulunan net cari piyasa değerini,
- ifade etmek üzere aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{Çarpan} = \min \left\{ 1; \text{Taban Çarpan} + (1 - \text{Taban Çarpan}) \times e^{\left(\frac{(CPD - CTD)}{(2 \times (1 - \text{Taban Çarpan}) \times Eklenti^{toplam})} \right)} \right\}$$

(3) İkinci fıkra uyarınca, CTD’nin CPD’den düşük olması durumunda yenileme maliyeti pozitif bir değer ve çarpan 1 olur. CTD’nin CPD’den yüksek olduğu aşırı teminatlandırma durumunda yenileme maliyeti 0 ve çarpan değeri 1’den küçük olur. CPD’nin sıfırdan küçük bir değer olması durumunda da çarpan değeri 1’den küçük olur. Bu durum zararda olan türev işlemlerin banka için bir risk olarak değerlendirilmemesinden ve ileride de kârda olmasının beklenmemesinden kaynaklanır.

(4) İkinci fıkradaki formülde Eklenti^{toplam} hesaplanırken, öncelikle aynı netleştirme grubu içinde yer alan her bir varlık sınıfı için ayrı ayrı eklenti tutarları (Eklenti^(a)) hesaplanır ve sonrasında farklı varlık sınıfları arasında olabilecek çeşitlendirme faydası dikkate alınmadan

her bir varlık sınıfı için hesaplanan eklenti tutarları toplanarak aşağıdaki formülle $Eklenti^{toplam}$ bulunur.

$$Eklenti^{toplam} = \sum_a Eklenti^a$$

(5) Dördüncü fıkranın uygulamasında varlık sınıfları aşağıdakilerden oluşur.

- a) Faiz oranına dayalı türev varlık sınıfı.
- b) Döviz dayalı türev varlık sınıfı.
- c) Kredi türevi varlık sınıfı.
- ç) Hisse senedine dayalı türev varlık sınıfı.
- d) Emtiaya dayalı türev varlık sınıfı.

(6) Sadece bir tane ana risk faktörünün bulunduğu türev işlemler için bu ana risk faktörüne bağlı olarak bir varlık sınıfına eşleştirme yapılır. Faiz swapları için faiz verim eğrisi, kredi temerrüt swapları için referans varlık, döviz alım opsiyonu için döviz kuru ana risk faktörü olur. Birden fazla varlığa dayanan işlemler veya hibrit türevler gibi daha karmaşık işlemler için birden fazla risk faktörü olabilir. Bu durumda dayanak varlığın volatilitesi ve duyarlılığı dikkate alınarak ana risk faktörü belirlenir. Kurum tarafından bazı karmaşık türev işlemlerin birden fazla varlık sınıfına eşleştirilmesinin istenmesi durumunda aynı pozisyon birden fazla varlık sınıfı içinde yer alır. Türev işlemin birden fazla varlık sınıfına eşleştirildiği durumlarda, banka risk faktörlerinin işaretlerini ve delta ayarlamalarını uygun bir şekilde belirler.

(7) Her bir işlem için ana risk faktörü veya faktörleri yukarıda belirtilen beş varlık sınıfından bir veya daha fazlasına atanır. Her bir varlık sınıfı için eklenti tutarı varlık sınıfındaki tüm işlemlerin cari piyasa değerinin “0” olduğu varsayımı altında kullanılan EBPRT’ye göre formülleştirilerek bulunur.

(8) Her bir varlık sınıfı için eklenti tutarı hesaplaması farklı olmakla birlikte farklı varlık sınıfları için aşağıda belirtilen ortak hesaplama adımları bulunmaktadır.

a) Risk faktörlerine olan duyarlılığın bir ölçüsü olan efektif nominal tutar, netleştirme grubunun içinde yer alan her bir işlem için hesaplanır.

b) Ayarlanmış nominal tutar işlemin büyüklüğünün bir ölçüsüdür. Döviz dayalı türevler için ayarlanmış nominal tutar, türev işlemin yabancı para ayağının nominal tutarının TL’ye dönüştürülmüş tutarıdır. Hisse senedine dayalı türevlerde ve emtiaya dayalı türevlerde ayarlanmış nominal tutar, türev işlemin dayanak varlığının cari piyasa değeri ile dayanak varlık sayısının çarpımı sonucu bulunan tutardır. Faiz oranına dayalı türevlerde ve kredi türevlerinde, türev işlemin vadesi uzadıkça risk faktörlerine olan duyarlılık artacak şekilde ayarlanmış nominal tutar hesaplaması yapılır.

c) Vade faktörü (VF_i), potansiyel kredi risk tutarının hangi zaman aralığı için hesaplandığını dikkate alan bir parametredir. VF_i , marjlı ve marjsız işlemler için farklı şekilde hesaplanır.

ç) Denetim otoritesi delta ayarlaması parametresi (δ), işlemin pozisyonunun uzun veya kısa olmasına bağlı olarak artı ve eksi işaretli olmasını ve işlemin risk faktörü ile doğrusal (lineer) bir ilişkisinin olup olmadığını yansıtır.

d) Denetim otoritesi volatilité parametresi (DOVP), netleştirme grubu içinde yer alan her bir işlem için belirlenir. DOVP risk faktörlerinin volatilitelerini yansıtan ve denetim otoritesince risk faktörlerinin değerlerindeki değişimi gösteren bir değerdir.

e) Her bir varlık sınıfı içinde yer alan işlemler riskten korunma gruplarına ayrılır. Riskten korunma gruplarının oluşturulmasının amacı; aynı netleştirme grubu içinde yer alan işlemleri, potansiyel kredi risk tutarı hesaplamasında uzun ve kısa pozisyonları birbiriyle mahsuplaştıracak şekilde gruplara ayırmaktır.

f) Öncelikle riskten korunma grubu bazında, sonrasında varlık sınıfı bazında efektif nominal tutar ve denetim otoritesi delta ayarlaması parametresi toplulaştırılır ve her bir varlık sınıfı için eklenti tutarı hesaplanır. Baz riski ile çeşitlendirmenin etkisini yansıtabilmek amacıyla kredi türevleri ile hisse senedine ve emtiaya dayalı türevlerde denetim otoritesi korelasyon parametreleri, eklenti tutarı hesaplamasında dikkate alınır.

(9) Varlık sınıflarına ilişkin olarak;

a) Tüm varlık sınıfları için sözleşme vadesi (V_i), sözleşmenin henüz sonlandırılmadığı ve hala aktif olduğu son güne kadar olan zaman dilimidir, vade faktörü içinde yer alır ve tüm varlık sınıflarındaki teminatsız işlemlerin ayarlanmış nominal tutarlarını düşürmek amacıyla kullanılır. Swaption işlemlerinde olduğu gibi bir türev sözleşmenin dayanak varlığı başka bir türev sözleşme ise ve dayanak türev sözleşme fiziksel olarak takas edilecekse, dayanak türev sözleşmeye ilişkin olarak yapılması planlanan son ödemenin tarihine kadar olan süre sözleşmenin vadesi olarak kabul edilir.

b) Faiz oranına dayalı türev sözleşmelerinde ve kredi türevi sözleşmelerinde, sözleşmenin başlangıç tarihi (BA_i), faiz oranı uygulamasının veya kredi sözleşmesinin başladığı tarihtir. Swaption veya bono opsiyonu işlemlerinde olduğu gibi bir türev sözleşme başka bir faiz oranı veya türev işlemin değerine dayanıyor ise; başlangıç tarihi dayanak varlığa göre belirlenir. BA_i , denetim otoritesi durasyonu tanımında yer alır.

c) Faiz oranına dayalı sözleşmeler ile kredi türevi sözleşmelerinde, sözleşmenin bitiş tarihi (BI_i), faiz oranı uygulamasının veya kredi sözleşmesinin bittiği tarihtir. Swaption veya bono opsiyonu işlemlerinde olduğu gibi bir türev sözleşme başka bir faiz oranı veya türev işlemin değerine dayanıyor ise bitiş tarihi dayanak varlığa göre belirlenir. BI_i , denetim otoritesi durasyonu tanımında yer alır ve varlık sınıfına ilişkin eklenti tutarı hesaplanırken faiz oranı türevlerinin ilgili vade dilimlerine atanması için kullanılır.

ç) Opsiyon sözleşmelerinde tüm varlık sınıfları için opsiyon sözleşmesinin vadesi (VO_i), opsiyonun kullanılacağı son tarihe göre belirlenir. VO_i , opsiyonlar için 23 üncü maddede belirtilen denetim otoritesi delta ayarlaması parametresi hesaplamasında kullanılır.

d) Aşağıda yer alan Tablo 1’de türev işlemlerin V_i , BA_i ve BI_i hesaplama örnekleri gösterilmektedir. Opsiyon deltası VO_i ’ye bağlıdır.

Tablo 1: V_i , BA_i ve BI_i Hesaplama Örnekleri

Türev İşlem	V_i	BA_i	BI_i
10 yıl vadeli faiz oranı swabı veya kredi temerrüt swabı	10 yıl	0	10 yıl
5 yıl içinde başlayacak 10 yıl vadeli faiz oranı swabı	15 yıl	5 yıl	15 yıl
6 ay içinde başlayacak ve 12 ay içinde bitecek vadeli döviz kuru sözleşmesi	1 yıl	6 ay	1 yıl
5 yıl vadeli faiz oranı swabına dayalı 6 ay içinde opsiyonun kullanılabileceği nakit ödemeye dayalı Avrupa tipi swaption	6 ay	6 ay	5,5 yıl
5 yıl vadeli faiz oranı swabına dayalı 6 ay içinde opsiyonun kullanılabileceği teslimatlı ödemeye dayalı Avrupa tipi swaption	5,5 yıl	6 ay	5,5 yıl
Her yıl için opsiyonun kullanılabileceği 10 yıllık Bermuda tipi swaption	10 yıl	1 yıl	10 yıl
5 yıl vadeli 6 ay ödemeli faiz oranı tabanı veya tavanı	5 yıl	0	5 yıl
En geç uygulama opsiyonu 1 yıl sonra olan 5 yıl vadeli tahvil opsiyonu	1 yıl	1 yıl	5 yıl

1 yıl vadeli 3 aylık Eurodollar future	1 yıl	1 yıl	1.25 yıl
20 yıllık hazine tahviline dayalı 2 yıl vadeli future	2 yıl	2 yıl	22 yıl
20 yıllık hazine tahviline dayalı 2 yıl vadeli future'a dayalı 6 ay vadeli opsiyon	2 yıl	2 yıl	22 yıl

Ayarlanmış nominal tutar

MADDE 22- (1) Ayarlanmış nominal tutarlar işlem bazında tanımlanır ve pozisyonun büyüklüğünü ve vadesini dikkate alır. Faiz oranına dayalı türevler ile kredi türevleri için işlem bazında ayarlanmış nominal tutar (d_i), TL cinsinden nominal tutar ile denetim otoritesi durasyonu (DOD) çarpımı olarak bulunur. Bu hesaplamada DOD aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$DOD_i = (e^{-0.05 * BA_i} - e^{-0.05 * BI_i}) / 0,05$$

(2) DOD_i hesaplama tarihinde, türev işlem başlamış ise $BA_i = 0$ olarak dikkate alınır. DOD_i 10 iş gününden az olamaz.

(3) Döviz dayalı türevler için d_i , sözleşmenin yabancı para ayağının nominal tutarının TL cinsinden değeridir. Sözleşmenin her iki ayağının da yabancı para cinsinden olması durumunda bu iki nominal tutarın TL cinsinden daha büyük olanı, d_i 'dir.

(4) Hisse senedine ve emtiaya dayalı türevler için d_i , hisse senedi veya emtianın miktarı ile her bir hisse senedi veya emtianın piyasa fiyatının (cari piyasa değeri) çarpımı sonucu bulunur.

(5) Sözleşmelerde genel olarak nominal tutar bellidir ve vadeye kadar değişmez. Bu durumun geçerli olmadığı sözleşmelerde aşağıdaki uygulamalar dikkate alınır.

a) Nominal tutarın piyasa değerine göre belirlendiği durumlarda, nominal tutarın hesaplanmasında cari piyasa değişkenleri kullanılır.

b) Değişken nominal tutarlı faiz oranına dayalı türevler ile kredi türevlerinde (amortisman (amortising) swaplarında ve birikimli (accreting) swaplarda olduğu gibi) türev işlemin kalan vadesi için zaman ağırlıklı nominal tutar, sözleşmenin nominal tutarı olur. Nominal tutarın fiyat değişikliklerine bağlı olarak değiştiği döviz, hisse senedine ve emtiaya dayalı türevler bu kapsamda değerlendirilmez.

c) Kaldıraçlı swaplarda, eşdeğer kaldıraçsız swabın nominal tutarı kullanılır. Bu durumda, nominal tutar kaldıraçlı işlem kapsamında belirlenen faktör ile çarpılmak suretiyle bulunur.

ç) Birden fazla defa anapara değişiminin olduğu türev sözleşmelerde, nominal tutarın anapara değişim adediyle çarpılması suretiyle nominal tutar hesaplanır.

d) Belirli tarihlerde sözleşmenin yeniden yapılandırıldığı ve yapılandırma tarihlerinde sözleşmenin değerinin sıfır olarak belirlendiği türev sözleşmelerde, kalan vade yapılandırmanın yapılacağı tarihe kalan süredir.

Denetim otoritesi delta ayarlaması parametresi

MADDE 23- (1) Denetim otoritesi delta ayarlaması parametreleri (δ_i) işlem bazında tanımlanır ve işlemin yönünü (uzun veya kısa) ve doğrusal olmamasını yansıtabilecek şekilde ayarlanmış nominal tutarlara uygulanır. Farklı türev işlemler için belirlenen δ_i 'ler Tablo 2'de özetlenmektedir.

Tablo 2: Denetim otoritesi delta ayarlaması parametreleri

Türev İşlem	Ana risk faktöründe uzun pozisyon	Ana risk faktöründe kısa pozisyon
-------------	-----------------------------------	-----------------------------------

Opsiyon veya teminatlandırılmış borç yükümlülüğü dilimi olmayanlar	+1	-1
	Satın alınmış	Satılmış
Alım opsiyonu	$+\phi [((\ln (PF_i/UF_i) + 0,5 * \sigma^2 * VO_i) / \sigma_i * VO_i^{1/2})]$	$-\phi [((\ln (PF_i/UF_i) + 0,5 * \sigma^2 * VO_i) / \sigma_i * VO_i^{1/2})]$
Satım opsiyonu	$-\phi [-(\ln (PF_i/UF_i) + 0,5 * \sigma^2 * VO_i) / \sigma_i * VO_i^{1/2}]$	$+\phi [-(\ln (PF_i/UF_i) + 0,5 * \sigma^2 * VO_i) / \sigma_i * VO_i^{1/2}]$
	Satın alınmış/Korumada uzun	Satılmış/Korumada kısa
Teminatlandırılmış borç yükümlülüğü dilimi	$+ [15 / ((1 + 14 * BN_i) * (1 + 14 * AN_i))]$	$- [15 / ((1 + 14 * BN_i) * (1 + 14 * AN_i))]$

(2) Ana risk faktöründe uzun pozisyon, ana risk faktörünün değeri artarken işlemin piyasa değerinin artması demektir. Ana risk faktöründe kısa pozisyon, ana risk faktörünün değeri artarken işlemin piyasa değerinin azalması demektir.

(3) Tablo 2'deki formüllerde;

- a) “PF_i”, opsiyon işlemine konu dayanak varlığın piyasa fiyatını,
 - b) “UF_i”, opsiyon işlemine konu dayanak varlığın kullanım fiyatını,
 - c) “VO_i”, opsiyon sözleşmesinin vadesini,
 - ç) “σ_i”, opsiyonun denetim otoritesi volatilitesi,
 - d) “φ”, standart normal kümülatif dağılım fonksiyonunu,
 - e) “BN_i”, teminatlandırılmış borç yükümlülüğü dilimi korunma kalkanının başlama noktasını,
 - f) “AN_i”, teminatlandırılmış borç yükümlülüğü dilimi korunma kalkanının işlevsiz hale geldiği noktayı,
- ifade eder.

Opsiyonlar için efektif nominal tutar hesaplaması

MADDE 24- (1) Tek ödemenin olduğu opsiyonlarda efektif nominal tutar;

- a) “D”, efektif nominal tutarını,
 - b) “δ”, denetim otoritesi delta ayarlaması parametresini,
 - c) “d”, ayarlanmış nominal tutarı,
 - d) “VF”, vade faktörünü,
- ifade etmek üzere aşağıdaki esaslar dikkate alınarak aşağıdaki formül ile hesaplanır.

$$D = \delta * d * VF$$

(2) Birinci fıkradaki hesaplamada;

(a) Avrupa, Asya, Amerikan ve Bermuda satım ve alım opsiyonları için, denetim otoritesi delta ayarlaması parametresi 23 üncü maddede belirtilen basitleştirilmiş Black-Scholes formülü kullanılarak hesaplanır. Asya opsiyonları için, dayanak varlığın piyasa değeri dayanak varlığın opsiyon getirisi için kullanılan vade boyunca aldığı cari değerlerin ortalamasını ifade eder. Amerikan ve Bermuda opsiyonları için seçimlik hakkın kullanılabileceği son tarih, opsiyon sözleşmesinin vadesini (VO_i) ifade eder.

(b) Bermuda takas opsiyonları için başlangıç tarihi (BA_i), seçimlik hakkın kullanılabileceği en erken tarih; bitiş tarihi (BI_i) ise dayanak varlığın takasının yapıldığı son tarihtir.

(c) Alınan ve satılan dijital opsiyonlar için kullanım fiyatı K_i olan dijital opsiyonların getirisi, aynı tipteki (alım veya satım) alınan veya satılan Avrupa opsiyonları için kullanım fiyatının sırasıyla 0,95 ve 1,05 ile çarpılmış hali olarak kullanıldığı yaka stratejisi kombinasyonu ile bulunan değere yakınsar. Yaka stratejisi kombinasyonunda kullanılan pozisyonun büyüklüğü, dijital getirinin tam olarak iki kullanım fiyatı arasındaki bölgenin dışında yeniden üretilebilmesini sağlayacak bir değerdir. Dijital opsiyonların efektif nominal tutarı, yaka stratejisi kombinasyonunda yer alan alınmış ve satılmış Avrupa opsiyonları 23 üncü maddede belirtilen denetim otoritesi delta ayarlaması parametresine ilişkin opsiyon formülü kullanılarak ayrı ayrı hesaplanır. Bu formülde opsiyon sözleşmesinin vadesi VO_i ve dijital opsiyonun dayanak varlığının cari değeri PF_i kullanılır. Dijital opsiyonun efektif nominal tutarının mutlak değeri, dijital opsiyon getirisinin ilgili denetim otoritesi volatilité parametresine oranıyla sınırlandırılır.

(ç) Bir işlemin getirisi, yaka stratejisi, kelebek/takvim yayılma stratejisi, pergel stratejisi, çanak stratejisinde olduğu gibi Avrupa opsiyon getirilerinin bir kombinasyonu olarak ifade ediliyorsa her bir Avrupa opsiyon bileşeni ayrı bir işlem olarak ele alınır.

(3) Birden fazla ödemenin olduğu opsiyonlarda efektif nominal tutar, tek ödemenin olduğu opsiyonlarda bulunan efektif nominal tutarın kombinasyonu olarak dikkate alınır. Faiz oranı tavanları/tabaları, her biri belirli bir kupon dönemi boyunca değişken faiz oranına sahip bir Avrupa opsiyonu olan münferit faiz tavanı/tabanı alt birimi portföyü olarak ifade edilebilir. Her faiz tavanı/tabanı alt birimi için, opsiyon sözleşmesinin başlangıç tarihi BA_i ve opsiyon sözleşmesinin vadesi VO_i , şimdiki tarihten kupon döneminin başlangıcına kadar olan zaman dilimleri, opsiyon sözleşmesinin bitiş tarihi BI_i ise şimdiki tarihten kupon döneminin sonuna kadar olan zaman dilimidir.

Denetim otoritesi volatilité parametresi

MADDE 25- (1) Her bir riskten korunma grubu için her bir varlık sınıfının denetim otoritesi volatilité parametresi uygulanarak, efektif nominal tutar, piyasa değeri 0 ve vadesi 1 yıl olan başa baş durumdaki doğrusal bir işlemin EBPRT'sini yansıtan eklenti tutarına dönüştürülür. Bu yansıtma, her bir dayanak varlık sınıfı için denetim otoritesi tarafından varsayılan gerçekleşmiş volatilité tahminlerini içerir.

Riskten korunma grupları

MADDE 26- (1) Her bir varlık sınıfı için oluşturulacak riskten korunma grupları aşağıdaki şekildedir:

- a) Faiz oranına dayalı türev varlık sınıfında her bir para birimi için ayrı bir riskten korunma grubu,
- b) Döviz dayalı türev varlık sınıfında her bir para birimi çifti için ayrı bir riskten korunma grubu,
- c) Kredi türev varlık sınıfında bir riskten korunma grubu,
- d) Hisse senedine dayalı türev varlık sınıfında bir riskten korunma grubu,
- e) Emtiaya dayalı türev varlık sınıfında “enerji”, “metal/maden”, “tarım” ve “diğer emtia” olmak üzere dört riskten korunma grubu oluşturulur.

(2) Değeri iki risk faktörüne bağlı olan ve bir para birimi cinsinden ifade edilen türev işlemler baz işlemler olarak nitelendirilir ve bu baz işlemlere ilişkin bu Tebliğ kapsamında hesaplanacak risk tutarı, aynı varlık sınıfı içindeki her bir riskten korunma grubu için ayrı hesaplanır. Bu işlemlerde her bir risk faktörü çifti bir baz anlamına gelir ve her bir risk faktörü

çifti için ayrı bir riskten korunma grubu olur. Aynı riskten korunma grubu içinde yer alan bir baz işleme ilişkin uzun ve kısa pozisyonlar birlikte değerlendirilir. 3 aylık TLREF ile 6 aylık TLREF ve 3 aylık TLREF ile 3 aylık hazine bonusu bu bazlara örnektir. Bir varlık sınıfına ilişkin olarak baz işlemlerden oluşan riskten korunma grupları için bu Tebliğ kapsamında risk tutarı hesaplanırken denetim otoritesi volatilité parametresi 0,5 katsayısı ile çarpılır.

(3) Değeri bir risk faktörünün volatilitésine bağılı olan türev işlemler, volatilité işlemler olarak nitelendirilir ve bu volatilité işlemlere ilişkin bu Tebliğ kapsamında hesaplanacak risk tutarı aynı varlık sınıfı içindeki her bir riskten korunma grubu için ayrı hesaplanır. Volatilité korunma grupları oluşturulurken birinci fıkradaki hükümler dikkate alınır. Varyans swabı, volatilité swabı, volatilité üzerine yapılan opsiyonlar volatilité işlemlere örnektir. Bir varlık sınıfına ilişkin olarak volatilité işlemlerden oluşan riskten korunma grupları için bu Tebliğ kapsamında risk tutarı hesaplanırken denetim otoritesi volatilité parametresi 5 katsayısı ile çarpılır.

Vade faktörü

MADDE 27- (1) Marjsız işlemler için vade faktörü; “ V_i ”, asgari 10 iş günü olmak üzere sözleşmenin kalan vadesini ifade etmek üzere aşağıdaki formül ile hesaplanır.

$$VF_i^{\text{marjsız}} = [\min (V_i; 1 \text{ yıl}) / (1 \text{ yıl})]^{0,5}$$

(2) Birinci fıkranın uygulamasında, sözleşmenin kalan vadesinin gün cinsinden belirtilmesi durumunda 1 yılın 250 iş gününe denk geldiği varsayımıyla sözleşmenin kalan vade gün sayısı 250’ye bölünmek suretiyle yıl cinsinden ifade edilir.

(3) Marjlı işlemler için vade faktörü (VF_i); “RMS”, riskin marj süresini ifade etmek üzere aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$VF_i^{\text{marjlı}} = 1.5 * (RMS/1 \text{ yıl})^{0,5}$$

(4) Üçüncü fıkradaki formülde kullanılacak RMS, banka tarafından her bir netleştirme grubu için hesaplanan tahmini riskin marj süresi ile aşağıda alt sınırları verilmiş taban riskin marj süresinden büyük olanıdır. Taban riskin marj süresi aşağıdaki şekilde bulunur.

a) Günlük marjlamanın olduğu ve merkezi karşı taraflardan kaynaklanmayan işlemler için 10 iş günüdür.

b) Günlük marjlamanın olmadığı ve merkezi karşı taraflardan kaynaklanmayan işlemler için 9 iş günü ile yeniden teminatlandırma sıklığı süresinin toplamıdır.

c) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan işlemler çerçevesinde taban riskin marj süresi belirlenirken; üye kuruluşun MKT’den olan ticari riski için 55 inci maddenin ikinci fıkrasında, üye kuruluşun müşteriden olan ticari riski için 56 ncı maddenin birinci fıkrasında, müşterinin ticari riski için aynı maddenin ikinci fıkrasında, garanti fonu katkı tutarı için 59 uncu maddenin onuncu fıkrasında belirtilen süreler de dikkate alınır.

(5) Aşağıdaki durumlarda dördüncü fıkra da belirtilen taban riskin marj süreleri yerine aşağıdaki taban riskin marj süreleri kullanılır.

a) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanmayan 5.000’in üzerinde işlem içeren netleştirme grupları için 20 iş günüdür.

b) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan ve/veya kaynaklanmayan içinde likit olmayan teminat veya kolayca ikame edilemeyen bir tezgahüstü türev işlemi bulunan netleştirme grupları için 20 iş günüdür. Stresli piyasa koşulları bağlamında değerlendirilen bu kapsamdaki netleştirme grupları, bir karşı tarafın 2 iş günü ya da daha kısa sürede teminatlar için iskonto uygulamadan ya da türev işlemler için risk primini arttırmadan piyasa fiyatını hareket ettirecek birden fazla fiyat teklifi alabileceği sürekli aktif piyasaların olmadığı netleştirme gruplarıdır.

Günlük olarak fiyatlandırılmayan işlemler, değerlendirme amacıyla özel muhasebe işlemine tabi olan işlemler, gerçeğe uygun değeri piyasada belirlenmeyip ancak modellenerek belirlenebilen tezgahüstü türev işlemler likit olmayan işlemlere örnektir.

c) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan ve/veya kaynaklanmayan işlemlere ilişkin olarak; bankanın bir netleştirme grubu veya bir karşı taraf için birbirini izleyen iki çeyrek yıl diliminde, dördüncü fıkranın (a), (b) veya (c) bentlerinde belirtilen riskin marj süresinden daha uzun süren ikiden fazla teminat tamamlama ihtilafı yaşarsa, izleyen iki çeyrek yıl dilimi için dördüncü fıkranın (a), (b) veya (c) bentlerinde belirtilen riskin marj süresinin en az iki katı kadar bir süreyi asgari riskin marj süresi olarak kullanır.

(6) Riskin marj süresi gün cinsinden belirtilirken netleştirme grupları için vade faktörü formülünde paydada 1 yıl yer alır. Bu kapsamda riskin marj süresi 1 yılın 250 iş gününe denk geldiği varsayımıyla 250'ye bölünmek suretiyle yıl cinsinden ifade edilebilir ya da vade faktörü formülünde 1 yıl 250 iş günü ve riskin marj süresi iş günü olarak dikkate alınabilir.

Denetim otoritesi korelasyon parametreleri

MADDE 28- (1) Denetim otoritesi korelasyon parametresi (ρ_i) sadece kredi türevleri ile hisse senedine ve emtiaya dayalı türevler için potansiyel kredi risk tutarına ilişkin eklenti tutarı hesaplamasında dikkate alınır. Bu türevler için ρ_i tek faktörlü model kullanılarak türetilir. ρ_i sistematik ve ürüne ya da işletmeye özgü bileşenler arasındaki ağırlıklandırmayı gösterir. Bu ağırlık, münferit işlemler arasındaki mahsuplaştırma derecesini belirler ve tam koruma sağlamayan riskten korunmaların sınırlı mahsuplaştırma sağladığını gösterir. Denetim otoritesi korelasyon parametreleri, faiz oranına ve döviz dayalı türevlere uygulanmaz.

(2) Bu Tebliğ kapsamında risk hesaplamasında Tablo 3'te yer alan denetim otoritesi parametreleri kullanılır:

Tablo 3: Denetim Otoritesi Parametreleri

Varlık Sınıfı	Alt Sınıf	Denetim Otoritesi Volatilite Parametresi (DOVP _i)	Denetim Otoritesi Korelasyon Parametresi (ρ_i)	Opsiyonun Denetim Otoritesi Volatilitesi (σ_i)
Faiz oranı (tüm döviz kurları için)		% 0,5		% 50
Döviz kuru		% 4		% 15
Kredi, Tek varlık	AAA	% 0,38	% 50	% 100
	AA	% 0,38	% 50	% 100
	A	% 0,42	% 50	% 100
	BBB	% 0,54	% 50	% 100
	BB	% 1,06	% 50	% 100
	B	% 1,6	% 50	% 100
	CCC	% 6	% 50	% 100
Kredi, Endeks	Yatırım yapılabilir	% 0,38	% 80	% 80
	Spekülatif	% 1,06	% 80	% 80
Hisse senedi, Tek varlık		% 32	% 50	% 120
Hisse senedi, Endeks		% 20	% 80	% 75
Emtia	Elektrik	% 40	% 40	% 150
	Petrol/Gaz	% 18	% 40	% 70
	Metal/Maden	% 18	% 40	% 70

	Tarım	% 18	% 40	% 70
	Diğer emtia	% 18	% 40	% 70

Varlık sınıfı seviyesinde eklenti tutarları

MADDE 29- (1) 21 inci maddenin dördüncü fıkrasında belirtildiği üzere, bir netleştirme grubu için toplam eklenti tutarı, bu netleştirme grubu içindeki her varlık sınıfı için hesaplanan eklenti tutarların toplamı olarak hesaplanır.

Faiz oranına dayalı türevlere ilişkin eklenti tutarı

MADDE 30- (1) Faiz oranına dayalı türev varlık sınıfı için eklenti tutarı hesaplaması, farklı vadelerdeki faiz oranına dayalı türevlerin tam korelasyona sahip olmama riskini; işlemleri uzun ve kısa pozisyonların tam olarak mahsuplaştırılmasına izin verilen vade aralıklarında sınıflandırmak ve vade aralıkları arasında yalnızca sınırlı mahsuplaştırmaya izin veren bir toplulaştırma formülü kullanmak suretiyle dikkate alır. Türevlerin vade aralıklarında bu şekilde sınıflandırılması ve toplulaştırılması yalnızca faiz oranına dayalı türevler için kullanılır.

(2) Öncelikle aynı netleştirme grubu içinde yer alan her bir işleme (i) ilişkin olarak “para birimi (j), vade dilimi (k)” çifti için efektif nominal tutar (D_i) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$D_i^{(FO)} = \delta_i * d_i^{(FO)} * VF_i$$

(3) Faiz oranına dayalı türev varlık sınıfındaki işlemler riskten korunma gruplarında sınıflandırılır. Faiz oranına dayalı türev varlık sınıfında riskten korunma grupları, aynı para birimine referansta bulunan türevlerin tamamından oluşur.

(4) Faiz oranına dayalı türevler vade sonları dikkate alınarak belirlenen vade dilimlerinde sınıflandırılır. Bu vade dilimleri, 1 yıldan kısa ($k=1$), 1-5 yıl arası ($k=2$) ve 5 yıldan uzun ($k=3$) olmak üzere üç adettir. Aynı vade diliminde yer alan işlemler için tam mahsuplaştırma yapılabilirken, farklı vade dilimlerinde yer alan işlemler için kısmi mahsuplaştırma yapılabilir.

(5) Aynı para birimi (j) için her vade diliminin ($k=1,2,3$) efektif nominal tutarı, aynı vade dilimindeki tüm işlemler için ikinci fıkrada yer alan formüle göre hesaplanan efektif nominal tutarların tam mahsuplaştırılması da dikkate alınarak toplulaştırılması suretiyle hesaplanır. Aynı para birimi (j) için her vade diliminin efektif nominal tutarı aşağıdaki formülde D_{j1} , D_{j2} ve D_{j3} olarak gösterilir.

(6) Kısmi mahsuplaştırma yapılıp yapılmaması ve buna bağlı olarak hangi formülün kullanılacağı bankanın ihtiyarında olup her bir para birimi (j, riskten korunma grubu) için efektif nominal tutar ilgisine göre aşağıdaki formüller ile hesaplanır:

a) Vade dilimleri arasında kısmi mahsuplaştırma yapılması halinde;

$$D_j = [(D_{j1})^2 + (D_{j2})^2 + (D_{j3})^2 + 1.4 * D_{j1} * D_{j2} + 1.4 * D_{j2} * D_{j3} + 0.6 * D_{j1} * D_{j3}]^{0.5}$$

b) Vade dilimleri arasında kısmi mahsuplaştırma yapılmaması halinde;

$$D_j = |D_{j1}| + |D_{j2}| + |D_{j3}|$$

(7) Beşinci fıkrada belirtildiği şekilde hesaplanan efektif nominal tutar ile Tablo 3’te yer alan faiz oranı varlık sınıfına ilişkin denetim otoritesi volatilité parametresi kullanılarak her bir para birimi (j, riskten korunma grubu) için aşağıdaki formüle göre eklenti tutarı hesaplanır.

$$Eklenti_j^{(FO)} = D_j^{(FO)} * DOVP_j^{(FO)}$$

(8) Yedinci fıkrada belirtildiği şekilde her bir para birimi için hesaplanan eklenti tutarları aşağıdaki formüle göre toplulaştırılarak tüm para birimleri bazında faiz oranına dayalı türevler için toplam eklenti tutarı hesaplanır.

$$\text{Eklenti}^{(FO)} = \sum_j \text{Eklenti}_j^{(FO)}$$

Döviz dayalı türevlere ilişkin eklenti tutarı

MADDE 31- (1) Döviz dayalı türev varlık sınıfındaki işlemler için eklenti tutarı hesaplanırken izlenecek adımlar faiz oranına dayalı türevler için eklenti tutarı hesaplanırken izlenecek adımlara benzerdir. Ancak döviz dayalı türevlerde işlemler vade dilimlerine göre sınıflandırılmaz, bu da aynı riskten korunma grubu içinde değerlendirilen aynı para birimi çifti cinsinden olan işlemlerin tam mahsuplaştırılmasını doğurur.

(2) Aynı riskten korunma grubu içinde (aynı para birimi çifti için) tam mahsuplaştırma yapılması suretiyle, aynı netleştirme grubu içinde yer alan her bir işleme (i) ilişkin olarak “para birimi çifti (j)” için efektif nominal tutar (D_i) aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$D_j^{(DK)} = \delta_i * d_i^{(DK)} * VF_i$$

(3) Döviz dayalı türev varlık sınıfındaki işlemler riskten korunma gruplarında (para birimi çiftlerinde) sınıflandırılır. Döviz dayalı türev varlık sınıfında riskten korunma grupları, aynı para birimi çiftine referansta bulunan türevlerin tamamından oluşur. Döviz dayalı türev işlemin iki yabancı para bacağı olması durumunda TL cinsinden değeri daha yüksek olan değer ayrılanmış nominal tutar olarak dikkate alınır.

(4) Aynı para birimi çifti (j) için efektif nominal tutarı, bu para birimi çifti içindeki tüm işlemler için ikinci fıkrada yer alan formüle göre hesaplanan efektif nominal tutarların tam mahsuplaştırılması da dikkate alınarak toplulaştırılması suretiyle hesaplanır. Bu hesaplama yapılırken; örneğin Euro/USD ile USD/Euro aynı para birimi çifti olarak kabul edilir ve bu iki para birimi çifti aynı riskten korunma grubu içinde yer alacağından tam mahsuplaştırılarak efektif nominal tutar hesaplanır.

(5) Dördüncü fıkrada belirtildiği şekilde hesaplanan efektif nominal tutarın mutlak değeri ile Tablo 3’te yer alan döviz kuruna ilişkin denetim otoritesi volatilité parametresi kullanılarak her bir para birimi çifti (j, riskten korunma grubu) için aşağıdaki formüle göre eklenti tutarı hesaplanır:

$$\text{Eklenti}_j^{(DK)} = | D_j^{(DK)} | * \text{DOVP}_j^{(DK)}$$

(6) Beşinci fıkrada belirtildiği şekilde her bir para birimi çifti için hesaplanan eklenti tutarları sözleşmenin yabancı para bacağının TL cinsinden nominal tutarları alınarak elde edilir ve aşağıdaki formüle göre toplulaştırılarak tüm para birimi çiftleri bazında döviz dayalı türevler için toplam eklenti tutarı hesaplanır.

$$\text{Eklenti}^{(DK)} = \sum_j \text{Eklenti}_j^{(DK)}$$

Kredi türevlerine ilişkin eklenti tutarı

MADDE 32- (1) Kredi türevleri varlık sınıfındaki işlemler için eklenti tutarı hesaplanırken, aynı tahvil ihraççısı kurumsal şirket gibi aynı varlığa referans veren türev

işlemler arasında üçüncü fıkrada belirtildiği şekilde tam mahsuplaştırma yapılırken, farklı varlıklara referans veren türev işlemler arasında beşinci fıkrada belirtildiği şekilde kısmi mahsuplaştırma yapılır.

(2) Aynı netleştirme grubu içinde yer alan her bir işleme (i) ilişkin olarak “1 adet kredi türevi” için efektif nominal tutar (D_i) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$D_i^{(K)} = \delta_i * d_i^{(K)} * VF_i$$

(3) Aynı netleştirme grubu içerisinde yer alan kredi türevi için bir riskten korunma grubu vardır ve bu kredi türevine ilişkin tüm referans varlıklar aynı riskten korunma grubu içerisinde değerlendirilir. Bir kredi türevi için efektif nominal tutarı tüm işlemler için ikinci fıkrada yer alan formüle göre hesaplanan efektif nominal tutarların toplulaştırılması suretiyle hesaplanır. Bu toplulaştırma yapılırken aynı varlığa referans veren türev işlemler aynı referans varlık içinde değerlendirilirken farklı varlığa referans veren türev işlemler farklı referans varlık içinde değerlendirilir. Aynı varlığa referans veren türev işlemler için birleşik efektif nominal tutar hesaplanırken uzun pozisyonlar kendi arasında, kısa pozisyonlar da kendi arasında toplulaştırılır ve sonrasında bu toplulaştırılmış uzun ve kısa pozisyonlar birbiri ile tam mahsuplaştırılır.

(4) Üçüncü fıkrada belirtildiği şekilde her bir referans varlık için hesaplanan birleşik efektif nominal tutar ile Tablo 3’te yer alan kredi türevine ilişkin denetim otoritesi volatilité parametresi kullanılarak her bir referans varlık için aşağıdaki formüle göre eklenti tutarı hesaplanır. Denetim otoritesi volatilité parametresi, tek varlıklı türev işlemlerde referans varlığın kredi derecesine ve endeks türev işlemlerde endeksin yatırım yapılabilir veya spekülâtif olmasına göre farklı değerler alır.

$$Eklenti_{RV}^{(K)} = D_{RV}^{(K)} * DOVP_{RV}^{(K)}$$

(5) Dördüncü fıkrada belirtildiği şekilde her bir referans varlık için hesaplanan eklenti tutarları ile Tablo 3’te yer alan kredi varlık sınıfına ilişkin denetim otoritesi korelasyon parametreleri kullanılarak aşağıdaki tek faktörlü modeli esas alan formüle göre kredi varlık sınıfı için toplam eklenti tutarı hesaplanır. Kısmi mahsuplaştırmayı dikkate alan bu formül kredi türevi varlık sınıfına ilişkin riskin sistematik ve referans varlığa özgü risk bileşenlerine ayrılmasına ve sistematik bileşenin tam mahsuplaştırılmasına ancak referans varlığa özgü bileşenin mahsuplaştırılmasına izin verilmemesine dayanır. Bu iki bileşen kredi türevi varlık sınıfı içindeki mahsuplaştırma/riskten korunma faydasının derecesini belirleyen bir korelasyon faktörü ile ağırlıklandırılır. Denetim otoritesi korelasyon parametresi ne kadar büyük olursa sistematik bileşenin önemi o kadar büyük olur ve mahsuplaştırmadan kaynaklı riski azaltıcı etki de o kadar yüksek olur. Kredi türevi varlık sınıfına ilişkin denetim otoritesi korelasyon parametresi tek varlıklı türev işlemler için %50, endeks türev işlemler için %80 olarak dikkate alınır.

$$Eklenti^{(K)} = [(\sum_{RV} \rho_{RV}^{(K)} * Eklenti_{RV}^{(K)})^2 + \sum_{RV} (1 - (\rho_{RV}^{(K)})^2) * (Eklenti_{RV}^{(K)})^2]^{0.5}$$

(6) Daha yüksek veya daha düşük bir korelasyon, daha yüksek veya daha düşük bir risk tutarı hesaplanması anlamına gelmez. Uzun veya kısa pozisyonların göreceli olarak birbirine yakın olduğu portföyler için yüksek korelasyon parametresi daha düşük risk tutarı hesaplanması anlamına gelir. Uzun pozisyonun kısa pozisyona göre veya kısa pozisyonun uzun pozisyona göre göreceli çok yüksek olduğu portföyler için yüksek korelasyon parametresi daha yüksek risk tutarı hesaplanması anlamına gelir.

(7) Riskin büyük kısmının sistematik bileşenle ilgili olduğu durumlarda, farklı referans varlıkların birbirleri ile korelasyonu yüksek olur, böylece uzun ve kısa pozisyonların birbirini

mahsuplaştırması daha etkili olduğundan daha düşük risk tutarı hesaplanır. Riskin büyük kısmının referans varlığa özgü bileşenle ilgili olduğu durumlarda, uzun ve kısa pozisyonların birbirini mahsuplaştırması daha az etkili olduğundan daha yüksek risk tutarı hesaplanır. Kredi türevleri için tek bir riskten korunma grubu kullanımı farklı sektörlerle ve bölgelere ilişkin kredi türevlerinin sistematik kısmının eşit olarak mahsuplaştırılmasını sağlarken, referans varlığa özgü mahsuplaştırmaya izin vermez. Bu tür bir kullanım farklı bölgeler ve sektörlerde faaliyet gösteren küresel şirketlere ilişkin kredi türevlerinden kaynaklanan risklerin birbirinden olan anlamlı farklarının analiz edilmesini güçleştirir.

Hisse senedine dayalı türevlere ilişkin eklenti tutarı

MADDE 33- (1) Hisse senedine dayalı türev varlık sınıfındaki işlemler için eklenti tutarı hesaplanırken izlenecek adımlar kredi türevleri için eklenti tutarı hesaplanırken izlenecek adımlar ile benzerdir. Bu hesaplamada, hisse senedi ihraççısının aynı kurumsal şirket olması gibi aynı kuruluşa referans veren türev işlemler için uzun ve kısa pozisyonlar arasında üçüncü fıkrada belirtildiği şekilde tam mahsuplaştırma yapılırken, farklı kuruluşlara referans veren türev işlemler arasında beşinci fıkrada belirtildiği şekilde kısmi mahsuplaştırma yapılır.

(2) Aynı netleştirme grubu içinde yer alan her bir işleme (i) ilişkin olarak “1 adet hisse senedine dayalı türev” için efektif nominal tutar (D_i) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$D_i^{(HS)} = \delta_i * d_i^{(HS)} * VF_i$$

(3) Aynı netleştirme grubu içerisinde yer alan hisse senedi ne dayalı türev için bir riskten korunma grubu vardır ve bu hisse senedine dayalı türeve ilişkin tüm referans varlıklar aynı riskten korunma grubu içerisinde değerlendirilir. Bir hisse senedine dayalı türev için efektif nominal tutarı, tüm işlemler için ikinci fıkrada yer alan formüle göre hesaplanan efektif nominal tutarların toplulaştırılması suretiyle hesaplanır. Bu toplulaştırma yapılırken aynı varlığa referans veren türev işlemler aynı referans varlık içinde değerlendirilirken, farklı varlığa referans veren türev işlemler farklı referans varlık içinde değerlendirilir. Aynı varlığa referans veren türev işlemler için birleşik efektif nominal tutar hesaplanırken, uzun pozisyonlar kendi arasında, kısa pozisyonlar da kendi arasında toplulaştırılır ve bu toplulaştırılmış uzun ve kısa pozisyonlar birbirleri ile tam mahsuplaştırılır.

(4) Üçüncü fıkrada belirtildiği şekilde her bir referans varlık için hesaplanan birleşik efektif nominal tutar ile Tablo 3’te yer alan hisse senedine dayalı türeve ilişkin denetim otoritesi volatilité parametresi kullanılarak her bir referans varlık için aşağıdaki formüle göre eklenti tutarı hesaplanır. Denetim otoritesi volatilité parametresi varlığın tek varlıklı ve endeks olmasına göre farklı değerler alır.

$$Eklenti_{RV}^{(HS)} = D_{RV}^{(HS)} * DOVP_{RV}^{(HS)}$$

(5) Dördüncü fıkrada belirtildiği şekilde her bir referans varlık için hesaplanan eklenti tutarları ile Tablo 3’te yer alan hisse senedi varlık sınıfına ilişkin denetim otoritesi korelasyon parametreleri kullanılarak aşağıdaki tek faktörlü modeli esas alan formüle göre hisse senedi varlık sınıfı için toplam eklenti tutarı hesaplanır. Hisse senedi varlık sınıfına ilişkin denetim otoritesi korelasyon parametresi tek varlıklı türev işlemler için %50, endeks türev işlemler için %80 olarak dikkate alınır.

$$Eklenti^{(HS)} = [(\sum \rho_{RV}^{(HS)} * Eklenti_{RV}^{(HS)})^2 + \sum (1 - (\rho_{RV}^{(HS)})^2) * (Eklenti_{RV}^{(HS)})^2]^{0.5}$$

(6) Hisse senedine dayalı türevlere ilişkin denetim otoritesi volatilité parametresi hisse senedi endekslerinin piyasa volatilitésine dayanarak kalibre edilir ve bu tahmini münferit volatilité tahminine dönüştürmek için ihtiyatlı bir beta faktörü uygulanır. Bir hisse senedinin betası, bu hisse senedinin volatilitésinin piyasa endeksinin volatilitésine oranıdır. Bir hisse senedine ilişkin betanın 1’den büyük olması bu hisse senedinin volatilitésinin piyasa endeksinin volatilitésinden büyük olması anlamına gelir. Bir hisse senedine ilişkin beta, bu hisse senedinin piyasa endeksine dayalı lineer regresyonu yapılarak bulunmaktadır. Beşinci fıkra kapsamında eklenti tutarı hesaplanırken bankanın modellemeye ilişkin varsayımlarda bulunmasına izin verilmez ve bu sebeple Tablo 3’te belirtilen bir tanesi tek varlık diğeri de endeks için olmak üzere yalnızca iki adet denetim otoritesi volatilité parametresi kullanılır.

Emtiaya dayalı türevlere ilişkin eklenti tutarı

MADDE 34- (1) Emtiaya dayalı türev varlık sınıfındaki işlemler için eklenti tutarı hesaplanırken izlenecek adımlar kredi hisse senedi türevleri için eklenti tutarı hesaplanırken izlenecek adımlara benzerdir. Bu hesaplamada, aynı emtia türüne referans veren türev işlemler için uzun ve kısa pozisyonlar arasında dördüncü fıkra kapsamında tam mahsuplaştırma yapılırken, farklı emtia türüne referans veren türev işlemler için bu türev işlemlerin aynı riskten korunma grubu içinde yer alması şartıyla uzun ve kısa pozisyonlar arasında altıncı fıkra kapsamında kısmi mahsuplaştırma yapılır. Farklı riskten korunma grubunda yer alan emtia türevleri arasında mahsuplaştırma yapılmaz.

(2) Aynı netleştirme grubu içinde yer alan her bir işleme (i) ilişkin olarak “4 adet emtia türevi” için efektif nominal tutar (D_i) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$D_i^{(E)} = \delta_i * d_i^{(E)} * VF_i$$

(3) Her emtia türev işlemi, ‘enerji’, ‘metal/maden’, ‘tarım’ ve ‘diğer emtia’ olarak isimlendirilen dört adet riskten korunma grubundan birine atanır.

(4) “Aynı riskten korunma grubu j” içinde yer alan “Aynı varlık emtia türü k” ya referans veren emtiaya dayalı türev işlemler için birleşik efektif nominal tutar hesaplanırken uzun pozisyonlar kendi arasında, kısa pozisyonlar da kendi arasında toplulaştırılır ve sonrasında toplulaştırılmış uzun ve kısa pozisyonlar birbirleri ile tam mahsuplaştırılır.

(5) Dördüncü fıkroda belirtildiği şekilde hesaplanan birleşik efektif nominal tutar ile Tablo 3’te yer alan emtia türüne ilişkin denetim otoritesi volatilité parametresi kullanılarak her bir riskten korunma grubu (j) içinde yer alan her bir referans varlık emtia türü k için aşağıdaki formüle göre eklenti tutarı hesaplanır. Denetim otoritesi volatilité parametresi, elektriği referans veren emtia türev işlemler için %40, elektrik dışındaki emtia türlerini referans veren türev işlemler için %18 olarak dikkate alınır.

$$\text{Eklenti } T_K^{J(E)} = D_k^{(E)} * \text{DOVP } T_K^{J(E)}$$

(6) Beşinci fıkroda belirtildiği şekilde “aynı riskten korunma grubu j” içinde yer alan “farklı referans varlık emtia türleri k” arasında aşağıdaki formüle göre tek faktörlü model kullanılarak kısmi mahsuplaştırma yapmak suretiyle aynı riskten korunma grubu içindeki tüm emtia varlık sınıfları için toplam eklenti tutarı hesaplanır. Bu formülde yer alan Tablo 3’teki denetim otoritesi korelasyon parametreleri tüm referans emtia türleri için %40 olarak dikkate alınır. Bu formül, emtiaya dayalı türeve ilişkin riskin sistematik ve referans varlık emtia türüne özgü risk bileşenlerine ayrılmasına ve sistematik bileşenin tam mahsuplaştırılmasına, ancak referans varlık emtia türüne özgü bileşenin mahsuplaştırılmasına izin verilmemesine dayanır.

$$\text{Eklenti}_{\text{RKgj}}^{(E)} = [(\rho_j^{(E)} * \sum_k \text{Eklenti } T_K^J)^2 + (1 - (\rho_j^{(E)})^2) * \sum_k (\text{Eklenti } T_K^J)^2]^{0.5}$$

(7) Aşağıdaki formüle göre emtia varlık sınıfına ilişkin toplam eklenti tutarı hesaplanır. Toplam eklenti tutarı hesaplanırken dört farklı riskten korunma grubuna ait eklenti tutarlarının birbiri ile mahsuplaştırılmasına izin verilmez.

$$\text{Eklenti}^{(E)} = \sum_j \text{Eklenti}_{\text{RKgj}}^{(E)}$$

(8) Emtia türleri arasındaki farkların tümüyle ortaya koyulabilmesinin güçlüğü ve bir korunma grubu içerisinde yer alan emtianın birçok farklı türünün olmasının, bir koruma grubu içerisinde yer alan aynı emtianın farklı türler arasındaki baz riskinin göz ardı edilmesinin engellenmesini teminen Kurum, bankadan bu emtianın farklı türlerine farklı emtiaymış gibi eklenti tutarı hesaplamasını talep edebilir. Korunma grupları oluşturulurken, emtianın coğrafik konumu veya kalitesi dikkate alınan kriterler değildir. Örneğin, ‘enerji’ korunma grubu içerisinde birbirinden çok farklı özellikleri olan petrol, doğalgaz, kömür ve elektrik yer alır.

Birden fazla marj sözleşmesi

MADDE 35- (1) Aynı netleştirme grubuna ilişkin birden fazla marj sözleşmesi olması durumunda, bu netleştirme grubu ilgili marj sözleşmesine göre marj sözleşmesi sayısı kadar alt netleştirme gruplarına ayrılır. Bu ayrıştırma yenileme maliyeti ve potansiyel kredi risk tutarı için ayrı ayrı yapılır.

Birden fazla netleştirme grubu

MADDE 36- (1) Bir marj sözleşmesi birden fazla netleştirme grubuna uygulanıyorsa, ortak teminatın ayrı ayrı netleştirme gruplarına tahsis edilmesi sorun teşkil edeceğinden özel bir uygulama gereklidir. Bu uygulamada yenileme maliyeti aşağıdaki iki terimin toplamı olarak bulunur. İlk terim, bankanın karşı tarafa olan teminatsız cari riskinin marj sözleşmesi kapsamındaki tüm netleştirme grupları bazında toplamından bankanın net teminat alıcısı olduğu durumda bu teminat tutarının net cari piyasa değerinin düşülmesi suretiyle elde edilir. İkinci terim bankanın net teminat vericisi olduğu durumda bu teminat tutarının net cari piyasa değerinden karşı tarafın bankaya olan teminatsız cari riskinin marj sözleşmesi kapsamındaki tüm netleştirme grupları bazında toplamının düşülmesi suretiyle elde edilir. Bu net teminatların bulunmasında değişim teminatı ve net bağımsız teminat tutarının her ikisi de dikkate alınır.

(2) Tüm marj sözleşmesi için yenileme maliyeti;

a) “CPD_{NG}”, aynı marj sözleşmesi ile ilişkili aynı netleştirme grubu kapsamına giren işlemlerin teminatlar dikkate alınmadan önceki cari piyasa değerini,

b) “CTD_{MS}”, aynı marj sözleşmesi ile ilişkili tüm netleştirme gruplarının toplamı için alınan teminatların volatilité ayarlaması uygulandıktan sonraki net cari piyasa değerini,

c) “NG”, netleştirme grubunu,

ç) “MS”, marj sözleşmesini

ifade etmek üzere, aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$YM_{MS} = maks \left\{ \sum_{NG \in MS} maks (CPD_{NG}; 0) - maks(CTD_{MS}; 0); 0 \right\} \\ + maks \left\{ \sum_{NG \in MS} min (CPD_{NG}; 0) - min(CTD_{MS}; 0); 0 \right\}$$

(3) Aynı marj sözleşmesinin birden fazla netleştirme grubu ile ilişkili olması durumunda, marj sözleşmesine ilişkin potansiyel kredi risk tutarı, her bir netleştirme grubunun marjsız olduğu varsayımı ile hesaplanacak potansiyel kredi risk tutarlarının aşağıdaki formüle göre toplanması suretiyle bulunur:

$$PKT_{MS} = \sum_{NG \in MS} PKT_{NG}^{marjsız}$$

Netleştirme grubu dışında kalan teminatlar

MADDE 37- (1) Netleştirme grubu dışında değerlendirilen, ancak yalnızca tek bir netleştirme grubuna ilişkin olarak karşı tarafın temerrüdü durumunda oluşabilecek zararları karşılamak amacıyla bankanın dikkate alabileceği teminatlar, ilgili netleştirme grubuyla ilişkilendirilmiş bağımsız teminat tutarı olarak değerlendirilir. Bu durumda, söz konusu teminat; netleştirme grubunun marjsız olarak değerlendirilmesi halinde, 20 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki hükümler kapsamında, netleştirme grubunun marjlı olarak değerlendirilmesi halinde, 20 nci maddenin dördüncü ilâ dokuzuncu fıkralarındaki hükümler kapsamında yenileme maliyeti hesaplamasında dikkate alınır. Netleştirme grubu dışında alınan ve birden fazla netleştirme grubuna ilişkin olarak karşı tarafın temerrüdü kaynaklı zararları karşılamak amacıyla bankanın dikkate alabileceği teminatlar ise, birden fazla netleştirme grubuna uygulanan bir marj sözleşmesi kapsamında alınmış teminatlar olarak değerlendirilir. Bu durumda, 36 ncı madde hükümleri uygulanır. Dikkate alınabilecek teminatların, SYY-KTKR ile belirlenen türev işlemlere ilişkin risk tutarının belirlenmesi yanında bu türev işlemler dışında başka pozisyonlar için de kullanılıyor olması durumunda, yalnızca türev işlemler için tahsis edilen teminat kısmı, bu türev işlemlere ilişkin karşı taraf kredi risk tutarını azaltmakta kullanılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Karşı Taraf Kredi Riski Ölçümüne İlişkin İçsel Model Yöntemi

Kullanım izni

MADDE 38- (1) Temel kredi riskine esas tutarın hesaplanması için gerek standart yaklaşımı gerekse içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımları kullanan bankalar, İMY kullanabilmek için izin alabilmek amacıyla Kuruma başvurabilirler. İMY kullanmak için Kuruma izin başvurusunda bulunan bankanın bu bölümdeki tüm şartları sağlaması gerekir. Takas süresi uzun işlemler hariç olmak üzere, herhangi bir tezgâhüstü türev işlem veya menkul kıymet finansman işlemi için İMY'yi kullanan bankanın büyüklük ve risklilik açısından önemli diğer tezgâhüstü türev işlemler veya menkul kıymet finansman işlemleri için de İMY'yi kullanması gerekir. Bununla birlikte bankalar, yalnızca türev işlemler için ya da yalnızca menkul kıymet finansman işlemleri için ya da Dördüncü Kısımda belirtilen çapraz ürün netleştirme şartlarının sağlanması kaydıyla her iki işlem türü için risk tutarını hesaplamak amacıyla İMY'yi kullanabilir. Banka, bu işlemlere ilişkin olarak büyüklük ve risklilik açısından önemli olmayan riskler hariç olmak üzere tüm pozisyonları için İMY'yi uygular.

(2) Bankalar, tezgâhüstü türev işlemleri ve menkul kıymet finansman işlemleri için kullandıkları yöntemden bağımsız olarak, takas süresi uzun işlemlere yönelik risk tutarını hesaplamak için İMY ve SYY-KTKR'den herhangi birini kullanabilir. Kredi riski hesaplanmasında İDD yaklaşımları kullanmak için izin alan bankalar da takas süresi uzun işlemlere ilişkin olarak, bu işlemlerin önemlilik düzeyine bakılmaksızın, İDD yaklaşımlardaki risk ağırlıkları yerine kredi riski hesaplamasında kullanılan standart yaklaşımdaki risk ağırlıklarını kalıcı olarak kullanmayı tercih edebilir.

(3) İMY'ye geçiş sürecinde, karşı taraf kredi riski hesaplanan tüm işlem türleri için aşamalı uygulama yapılabilir ve aşamalı uygulama sürecinde tezgâhüstü türev işlemler için SYY-KTKR'yi, menkul kıymet finansman işlemleri için basit finansal teminat yöntemini veya kapsamlı finansal teminat yöntemini kullanabilir. Banka, tüm önemli risklerinin İMY'ye geçiş sürecine ilişkin bir planı Kuruma sunmakla yükümlüdür.

(4) İMY kullanım izni bulunan bir banka, Kurumun onayıyla ve haklı bir sebep gösterdiği durumlar haricinde büyüklük ve risklilik açısından önemli sayılan riskler için tezgâhüstü türev işlemler için SYY-KTKR'yi, menkul kıymet finansman işlemleri için basit finansal teminat yöntemini veya kapsamlı finansal teminat yöntemini tekrar kullanamaz. SYY-KTKR'nin veya basit finansal teminat/kapsamlı finansal teminat yönteminin tekrar kullanılabilmesi için bankanın daha az gelişmiş bir yönteme geçilmesinin sermaye arbitraji yaratmadığını Kuruma göstermesi gerekir. Banka Kurumca uygun görülecek bir plan dahilinde uyumun tekrar sağlanması amacına yönelik bir rapor sunar ya da bu koşullara uymamasının etkilerinin önemsiz düzeyde olduğunu kanıtlar.

Risk tutarının hesaplanması

MADDE 39- (1) Risk tutarı, Dördüncü Kısımda belirtilen çapraz ürün netleştirme hükümlerini de dikkate alarak netleştirme grubu seviyesinde ölçülür. Model, netleştirme grubunun gerçeğe uygun değerinde, faiz oranı ve döviz kurları gibi piyasa değişkenlerindeki değişimlere isnat edilebilen değişimlere ilişkin tahmini dağılımı belirler. Model, böylelikle piyasadaki değişiklikleri dikkate alarak her bir netleştirme grubu için gelecek dönemlere ait risk tutarını hesaplar. Model, teminatlandırılmış varlıklar için teminat değerinde gelecekte oluşabilecek hareketleri de içerebilir.

(2) Bankalar, İMY için öngörülen nicel, nitel ve veri koşullarının teminat için karşılanması halinde, netleştirme grubunun gerçeğe uygun değerindeki değişikliklerin tahmin dağılımlarına, 63 üncü maddenin ikinci fıkrası ile Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 9 uncu ve 10 uncu maddeleri uyarınca dikkate alınabilir finansal teminatları da dâhil edebilir.

(3) Karşı taraf kredi riski tutarı hesaplanmasında İMY kullanan bankalar, karşı taraf kredi riskine esas tutarı, biri cari parametre tahminlerine, diğeri ise stres parametre tahminlerine dayanan iki tutardan yüksek olanı olarak hesaplar. Karşı taraf kredi riski için temerrüt riskine ilişkin risk tutarı belirlemek için bankalar, cari piyasa verilerini kullanarak hesaplanan EBPRT'nin esas alındığı Kredi Değerleme Ayarlaması Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ uyarınca hesaplanan KDA riskine esas tutarı dikkate almayan risk tutarı ile stres kalibrasyonu kullanarak EBPRT'ye dayalı portföy düzeyindeki risk tutarından daha yüksek olanı kullanır. Stres kalibrasyonunun, karşı tarafların tüm portföyü için tek ve tutarlı bir stres kalibrasyonu olması gerekir. Cari piyasa verileri kullanılarak hesaplanan EBPRT ile stres kalibrasyonu kullanılarak hesaplanan EBPRT'den daha yüksek olanı karşı taraf bazında değil toplam portföy düzeyinde uygulanır.

(4) Risk tutarının hesaplanmasında, bankanın teminatı dikkate aldığı durumlarda, bu teminat THK'nın değerinin belirlenmesinde dikkate alınmaz, diğer bir ifadeyle bu durumlarda teminatsız THK kullanılır.

(5) Banka İMY'yi kullanırken tek bir tür model kullanmak zorunda değildir. İMY bir simülasyon modeli olarak tanımlansa da belirli bir model türü zorunlu değildir. Ancak analitik modeller, takas süresi uzun işlemler haricinde tüm önemli risklere uygulandığı ve bu bölümde belirtilen tüm şartları sağladığı takdirde Kurumun onayı ile kullanılabilir.

(6) 48 inci madde kapsamında spesifik ters eğilim riskine maruz kaldığı bariz bir şekilde belirlenen karşı taraflar hariç, risk tutarı, alfa(α) değeri ile EBPRT'nin çarpılması suretiyle hesaplanır:

$$\text{Risk tutarı} = \alpha \times \text{EBPRT}$$

Bu formülde;

alfa (α) değeri 1,4 olarak dikkate alınır. EBPRT; faiz oranları, döviz kurları vb. piyasa riski faktörlerinin olası gelecek değerleri esas alınarak gelecekte bir t zamanındaki ortalama BRT'nin tahmin edilmesiyle hesaplanır. İMY, BRT değerini gelecekteki t1, t2, t3 gibi zaman serileri için tahmin eder.

(7) EBRT, aşağıdaki formülle tekrarlanarak hesaplanır.

$$EBRT_{t_k} = \text{maksimum} (EBRT_{t_{k-1}}; BRT_{t_k})$$

Bu formülde;

cari tarih t_0 olarak gösterilir ve $EBRT_{t_0}$ cari risk tutarına eşittir.

(8) 6 ncı fıkra kapsamında, EBPRT, gelecekteki riskin birinci yılı boyunca bulunacak ortalama EBRT değeridir. Netleştirme grubu içindeki tüm sözleşmelerin vadesi bir yıldan kısa ise; BPRT, netleştirme grubu içindeki tüm sözleşmelerin vadesi gelene kadar BRT'lerin ortalama değeridir. EBPRT, EBRT'nin ağırlıklı ortalaması olarak aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$EBPRT = \sum_{k=1}^{\min(1 \text{ yıl}; \text{vade})} EBRT_{t_k} * \Delta t_k$$

Bu formülde;

$\Delta t_k = t_k - t_{k-1}$ ağırlıkları, gelecekteki riskin zaman içinde eşit aralıklı olmayan tarihlerde hesaplanmasına imkân verir.

(9) BRT veya azami risk tutarı, dağılımın leptokurtosis (kuyrukların kalın olduğu basık dağılım) şeklini aldığı durumlar da dahil risk tutarı dağılımının normal olmadığı durumlar göz önünde bulundurularak hesaplanır.

(10) Kurum, alfa değerinin ya da İMY'e göre hesaplanan risk tutarının karşı taraf kredi riskine ilişkin risk tutarını makul şekilde göstermediğine kanaat getirirse, bankadan tahminlerinin gözden geçirilmesinin talep edilmesi, daha yüksek alfa ve risk tutarı uygulanmasının istenmesi ya da bankanın İMY kullanmasına izin verilmemesi dahil gerekli tedbirleri alır. Kurum, belirli karşı taraflara yoğunlaşma olması, genel ters eğilim riskine yüksek derecede maruz kalınması, karşı tarafların piyasa değerleri arasında yüksek korelasyon bulunması ve bankaya özgü karşı taraf kredi riski doğuran diğer özellikler gibi durumlarda, gerekmesi halinde daha yüksek bir alfa katsayısı belirleyebilir. Bankalar, tüm karşı taraflar için yukarıdaki formüle göre hesaplanan risk tutarından daha ihtiyatlı bir risk tutarı da hesaplayabilirler.

Alfa (α) katsayısının içsel tahmini

MADDE 40- (1) Banka, 39 uncu maddenin altıncı ve onuncu fıkra hükümleri dikkate alınmaksızın, 1,2'den az olmamak üzere kendi α tahminlerini kullanabilir. Burada " α " değeri, karşı taraf kredi riskinin tam simülasyonundan elde edilen ekonomik sermaye yükümlülüğünün (pay) BPRT kullanılarak hesaplanan ekonomik sermaye yükümlülüğüne (payda) oranına eşittir. Bu hesaplamada, BPRT sabit kullanılmış bir kredi tutarı olarak dikkate alınır. Banka, BPRT'nin içsel tahminine ilişkin tüm operasyonel şartları karşıladığını ve bu oranın payında, α içsel tahminlerinin, karşı tarafların temerrüdünün birbirleri ile olan korelasyonu ya da bu temerrütlerin piyasa riski ile olan korelasyonu gibi işlemlerin veya portföylerin gerçeğe uygun

değer dağılımının karşı taraflar arasındaki bağımlılığının önemli kaynaklarını kapsadığını gösterir. α için yapılan içsel tahminlerde, portföylerin çeşitliliği de dikkate alınır.

(2) Banka, α 'nın payını ve paydasını, kullanılan modelleme metodolojisine, parametre özelliklerine ve portföy kompozisyonuna göre tutarlı bir şekilde hesaplar. Kullanılan yaklaşım, Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik'te belirtilen içsel sermaye yeterliliği değerlendirme süreci kapsamında belirlenir. Kullanılan yaklaşıma ilişkin yazılı uygulama usul ve esaslarının bulunması ve yaklaşımın bağımsız validasyona tâbi tutulması zorunludur. Banka yaptığı tahminleri en az üç ayda bir, portföy kompozisyonunun zaman içinde değişmesi halinde ise daha sık aralıklarla, değerlendirir. Bankalarca model riski de göz önünde bulundurulur ve alfa tahmininde önemli farklılaşmalar olması halinde bunun nedenlerini ve bu durumun model kuruluşundaki hatalardan kaynaklanması durumunda çözümüne ilişkin açıklamaları denetime hazır bulundurulur.

(3) Uygun olduğu hallerde α tahminleri yapılırken, piyasa ve kredi risklerinin ortak simülasyonunda kullanılan piyasa riski faktörlerinin volatiliteleri ve korelasyonları; ekonomik gerileme/daralma döneminde ilgili volatiliteler ve korelasyonlarda meydana gelmesi olası artışları yansıtacak şekilde kredi riski faktörüne uyarlanır. İçsel alfa tahminlerinde karşı taraflara olan yoğunlaşma da dikkate alınır.

Vade

MADDE 41- (1) Netleştirme grubuna dahil en uzun vadeli sözleşmenin başlangıç vadesi bir yıldan fazla ise efektif vadenin hesaplanmasında Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ'in Ek-1'inin İkinci Bölümünün yirmi dokuzuncu fıkrasında yer alan formül yerine aşağıdaki formül kullanılır.

$$V = \min \left\{ \frac{\sum_{k=1}^{t_k \leq 1 \text{ yıl}} (EBRT_k \times \Delta t_k \times df_k) + \sum_{t_k > 1 \text{ yıl}}^{vade} (BRT_k \times \Delta t_k \times df_k)}{\sum_{k=1}^{t_k \leq 1 \text{ yıl}} (EBRT_k \times \Delta t_k \times df_k)}; 5 \right\}$$

Formülde;

t_k : k gelecek zamanını,

df_k : t_k gelecek zaman için risksiz iskonto faktörünü,

BRT_k : üçüncü maddesinde tanımlanan beklenen risk tutarını,

$EBRT_k$: 3 üncü maddesinde tanımlanan efektif beklenen risk tutarını,

Δt_k : $t_k - t_{k-1}$ farkını

ifade eder.

(2) Netleştirme grubuna dahil bütün sözleşmelerin başlangıç vadeleri bir yıldan kısa ise efektif vade, Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ'in Ek-1'inin ikinci bölümünün yirmi dokuzuncu ve otuz dördüncü fıkraları uyarınca hesaplanır.

Marj sözleşmesine konu netleştirme grupları için risk tutarı ve riskin marj süresi

MADDE 42- (1) Netleştirme grubu bir marj sözleşmesine tabiyse ve kullanılan İMY, BRT tahmininde teminatlandırmanın etkilerini yakalıyorsa, modelin hesapladığı BRT, 39 uncu maddesinin yedinci fıkrasında yer alan EBRT hesaplama formülünde kullanılabilir.

(2) Bir EBRT modelinin teminatlandırmanın etkilerini yakalamak için işlem bazlı bilgileri de içermesi hem mevcut teminat tutarını hem de gelecekte karşı taraflar arasında devredilecek teminatı dikkate alması ve marj sözleşmelerinin niteliğini (tek taraflı veya iki taraflı), teminat tamamlama çağrılarının sıklığını, riskin marj süresini, bankanın kabul etmeye istekli olduğu teminatsız eşik risk tutarını ve asgari transfer teminat tutarını dikkate alması

gerekir. Modelin verilen teminatın cari piyasa değeriindeki değışimi modellemesi veya bu Tebliğin teminata ilişkin hükümlerini dikkate alması gerekir.

(3) Marj sözleşmesine konu risk tutarları modellenirken, günlük değerleme veya günlük yeniden teminatlandırmaya tabi olan işlemlerde taban riskin marj süresi aşağıda belirtilen sürelerden az olamaz.

- a) Sadece menkul kıymet finansman işlemlerini içeren netleştirme grupları için 5 iş günü,
- b) Diğer tüm netleştirme grupları için 10 iş günü.

(4) Aşağıda belirtilen durumlarda, üçüncü fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen süreler yerine bu fıkra da belirtilen süreler taban riskin marj süresi olarak dikkate alınır.

a) Herhangi bir çeyrek yıl diliminin herhangi bir zamanında toplam işlem sayısının 5.000'in üzerinde olduğu netleştirme grupları için, riskin marj süresi bir sonraki çeyrek yıl dilimi için 20 iş gününden az olamaz.

b) Likit olmayan bir teminat veya yenilenmesi kolay olmayan bir türev işlem den herhangi birini içeren bir veya birden fazla işlemin yer aldığı netleştirme grupları için 20 iş gününden az olamaz.

(5) Dördüncü fıkranın (b) bendinin uygulanmasında, teminatın likit olmayan bir teminat olduğunun veya türev işlemin yenilenmesi kolay olmayan bir türev işlem olduğunun belirlenmesinde, stres piyasa koşullarında bir karşı tarafın piyasayı etkilemeden veya teminat için indirim veya türev işlem için prim yansıtmadan, iki ya da daha az gün içerisinde birden fazla fiyat kotasyonları elde edilebildiği devamlı aktif bir piyasanın olup olmamasına bakılır. Likit olmayan işlemlere örnek olarak günlük değerlemeye tabi tutulmayan işlemler ile gerçek değeri nin belirlenmesinde, piyasada belirlenmemiş girdilerin yer aldığı modeller kullanılan işlemler verilebilir.

(6) Bankalar işlemlerin veya teminat olarak tutulan menkul kıymetlerin belirli bir karşı tarafta yoğunlaşmasını ve anılan karşı tarafın aniden piyasadan çekilmesi durumunda anılan işlem veya menkul kıymetleri ikame edip edemeyeceklerini dikkate alırlar.

(7) Eğer banka bir netleştirme grubu veya bir karşı taraf için birbirini izleyen iki çeyrek yıl diliminde, üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen taban riskin marj süresinden daha uzun süren ikiden fazla teminat tamamlama ihtilafı yaşarsa, izleyen iki çeyrek yıl dilimi için üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen taban riskin marj süresinin en az iki katı kadar bir süreyi taban riskin marj süresi olarak kullanır.

(8) Yeniden teminatlandırma sıklığı süresinin N gün olması durumunda, riskin marj süresi, üçüncü, dördüncü ve yedinci fıkralarda belirtilen taban riskin marj süresi F olmak üzere, aşağıdaki formülle bulunur.

$$\text{Riskin marj süresi} = F + N - 1$$

(9) İMY kullanan bankalar, teminat anlaşmasının karşı tarafın kredi değeri liliğinin düşmesi durumunda teminat alınmasını gerektiren bir hüküm içermesi halinde, risk tutarının bu nedenle azaltılmasının etkisini modellerinde dikkate alamazlar.

Karşı taraf kredi riski yönetimine ilişkin politika, süreç ve sistemler

MADDE 43- (1) Karşı taraf kredi riskinin değeri lendirilmesi sürecinde, stres testi, kredi riski azaltım teknikleriyle bağlantılı artık risk ve kredi konsantrasyonuna ilişkin düzenlemelere uygun hareket edilir.

(2) Banka, aşağıdaki unsurları içeren bir karşı taraf kredi riski yönetim altyapısı kurar ve devamlılığını sağlar:

a) Karşı taraf kredi riskinin tanımlanması, ölçülmesi, yönetilmesi, onaylanması ve içsel olarak raporlanmasını sağlayacak politika, süreç ve sistemler.

b) Politika, süreç ve sistemlere uyumluluğu temin edecek uygulama usul ve esasları.

(3) Bu politika, süreç ve sistemlerin, kavramsal olarak sağlam olması, bütünlük içinde uygulanması ve yazılı olması gerekir. Buna ilişkin dokümantasyonda, karşı taraf kredi riski hesaplamalarında kullanılan ampirik tekniklere ilişkin açıklamalara yer verilir.

(4) Karşı taraf kredi riski yönetim altyapısı karşı taraf kredi riskiyle bağlantılı piyasa ve likidite riskleri ile yasal ve operasyonel riskleri dikkate alır. Anılan altyapı, bankanın özellikle aşağıda belirtilen prensiplere uyumunu sağlar.

a) Banka, karşı tarafın kredi değerliliğini incelemeyen anılan karşı tarafla herhangi bir işleme giremez.

b) Banka takas ve takas öncesi kredi risklerini göz önünde bulundurur.

c) (b) bendindeki riskler, karşı taraf düzeyinde (karşı taraf kredi risklerinin diğer kredi riskleri ile beraber değerlendirilmesi suretiyle) ve banka düzeyinde mümkün olduğu kadar kapsamlı ve geniş bir çerçevede yönetilir.

(5) İMY kullanan banka, karşı taraf kredi riski yönetim altyapısının aşağıda belirtilen hususlara ilişkin likidite riskini Kurumu ikna edecek seviyede dikkate almasını sağlar:

a) Olumsuz piyasa şoklarında, değişim teminatı veya diğer marj türleri (başlangıç teminatı ile bağımsız teminatlar gibi) kapsamında gelmesi muhtemel teminat tamamlama işlemleri.

b) Karşı tarafça gönderilen fazla teminatın geri gönderilmesi için muhtemel teminat tamamlama işlemleri.

c) Bankanın kendi dışsal kredi derecelendirme notunun muhtemel düşüşünden kaynaklı teminat tamamlama işlemleri.

(6) Banka, teminatın tekrar kullanımının ve bu kullanımın döneminin kendi likidite ihtiyaçları ile uyumlu olmasını sağlar. Bankanın teminatların zamanında gönderilmesi veya teslim alınmasına ilişkin ehliyetini tehlikeye düşürmemesi gerekir.

(7) Üst yönetim, karşı taraf kredi riski yönetimine aktif bir şekilde katılır ve bunun için yeterli ölçüde kaynak ayırır. Üst yönetimin, kullanılan modelin kısıtları ve varsayımları ile bunların elde edilen çıktının güvenilirliği üzerindeki olası etkileri hakkında, resmi bir süreç yoluyla bilgi sahibi olması gerekir. Üst yönetimin, piyasa şartlarına ve operasyonel risklere ilişkin belirsizlikler ile bunların modele nasıl yansıtıldığı hakkında bilgi sahibi olması gerekir.

(8) Karşı taraf kredi riskine ilişkin günlük raporların, kredi tahsis ve hazine birimlerinin yetkili personel bazında aldığı pozisyonlarda ve bankanın toplam karşı taraf kredi riskinde gerekli azaltımların yapılması amacıyla, bunu sağlayabilecek yeterli kıdem ve yetkiye sahip yöneticiler tarafından gözden geçirilmesi gerekir.

(9) Karşı taraf kredi riski yönetim altyapısı, içsel kredi ve alım-satım limitleri ile birlikte kullanılır. Limitlerin, zaman içinde tutarlı bir şekilde risk ölçüm modeli ile ilişkilendirilmesi ve kredi tahsis ve hazine birimlerinin yöneticileri ile üst yönetim tarafından iyi anlaşılır olması gerekir. Bankanın risk limitlerinin aşılması durumunda bu aşımın uygun bir yönetim seviyesine raporlanmasını sağlayacak resmi bir süreçte sahip olması gerekir.

(10) Karşı taraf kredi riski ölçümü, kredi limitlerinin günlük ve gün içi kullanımının ölçülmesini de içerir. Bankalar, maruz kalınan cari risk tutarını teminatların etkisini dikkate alarak ve almadan ayrı ayrı hesaplar. Bankalar, belirledikleri güven aralığında en yüksek risk tutarını veya potansiyel risk tutarını; portföy ve karşı taraflar bazında hesaplar. Bankalar, risk grupları, sektörler, piyasalar gibi kategorilere ilişkin risk yoğunlaşmalarını dikkate alırlar.

(11) Bankalar, düzenli ve katı olarak uygulanacak bir stres testi programı oluşturur ve programın sürekliliğini sağlar. Stres testi sonuçlarının, üst yönetim tarafından asgari üç ayda bir olmak üzere periyodik olarak gözden geçirilmesi ve yönetim kurulu veya üst yönetim tarafından karşı taraf kredi riski politikalarının ve limitlerinin belirlenmesinde kullanılması gerekir. Stres testinin belirli hal ve koşullara karşı özel bir riske duyarlılık gösterdiği durumlarda, bu risklerin ihtiyatla yönetilmesi için gereken tedbirler derhal alınır.

Karşı taraf kredi riskine ilişkin organizasyon yapısı

MADDE 44- (1) İMY kullanan bir banka karşı taraf kredi riski kontrol birimi ve teminat yönetim birimini kurar ve bu birimlerin devamlılığını sağlar.

(2) Karşı taraf kredi riski kontrol birimi, aşağıdaki fonksiyonları yürütür ve aşağıda belirtilen gereksinimleri sağlar:

a) Birim, modelin başlangıç ve periyodik validasyonu dahil olmak üzere, bankanın karşı taraf kredi riskinin yönetim sisteminin oluşturulmasından ve uygulanmasından sorumlu olur.

b) Birim, bankanın risk ölçüm modelinin çıktılarına dayalı günlük raporlar üretir ve analizler yapar. Bu analizler, karşı taraf kredi riski tutarı ile alım-satım limitleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini içerir.

c) Birim, girilen verilerin bütünlüğünü kontrol eder ve riski tutarı ile kredi limitleri ve alım-satım limitleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini içeren risk ölçüm modelinin çıktılarına dayalı raporlar üretir ve analiz yapar.

ç) Birimin, riski oluşturan, yenileyen veya alım-satımını yapan birimlerden bağımsız bir birim olması ve yetkisini kötüye kullanmaması gerekir.

d) Birimin, yeterli personele sahip olması gerekir.

e) Birim, bankanın üst yönetimine doğrudan raporlama yapar.

f) Birimin çalışmalarının, bankanın günlük kredi riski yönetim sürecinin ayrılmaz bir parçası olması gerekir.

g) Birimin çalışmalarının, bankanın kredi ve toplam risk profilinin planlanması, izlenmesi ve kontrol edilmesi sürecinin ayrılmaz bir parçası olması gerekir.

(3) Teminat yönetim birimi aşağıda belirtilen görev ve fonksiyonları yürütür ve aşağıda belirtilen şartları sağlar:

a) Teminat tamamlama işleminin gerekliliği halinde, ihtiyaç duyulacak teminat tutarının hesaplanması ve söz konusu teminat tamamlama işlemine ilişkin olası ihtilafların yönetilmesi ve bağımsız tutar, başlangıç teminatları ve değişim teminatları seviyelerinin doğru bir şekilde günlük olarak raporlanması.

b) Teminat tamamlama işleminin gerçekleştirilmesi için verinin bütünlüğünün kontrol edilmesi ve bunun bankada yer alan diğer tüm ilişkili veri kaynakları ile tutarlı olmasının ve mutabakatının sağlanması.

c) Teminatların yeniden kullanımının büyüklüğü ile bankanın veya teminat gönderilmiş olan ilişkili karşı tarafın haklarında meydana gelen değişikliklerin izlenmesi.

ç) Teminatın tekrar kullanılması durumunda, söz konusu teminatın türü, kredi kalitesi ve vadesi gibi bilgilerin uygun ilgili yönetim birimine raporlanması.

d) Banka tarafından kabul edilen teminatların tür bazında yoğunlaşmalarının izlenmesi.

e) Alınan veya gönderilen teminat türleri, teminat tamamlama işlemlerine ilişkin ihtilaflar hakkında bilgiler dahil olmak üzere teminat yönetim bilgilerinin asgari üçer aylık dönemlerde olmak üzere periyodik olarak üst yönetime olası trendleri de yansıtacak şekilde raporlanması.

f) Birimin, yeterli personele sahip olması.

(4) Üst yönetim, banka tarafından zamanında ve doğru bir şekilde teminat tamamlama işleminin yapılması ve karşı tarafların teminat tamamlama işlemlerine zamanında cevap verilmesiyle bağlantılı operasyonel performansın yeterli bir düzeyde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, teminat yönetim birimine yeterli kaynak ayırır. Üst yönetim, anılan birimin teminat tamamlama işlemlerini ve bu işlemlere ilişkin ihtilafları ciddi piyasa krizlerinde dahi zamanında işleme koyacak ve alım-satım hacmi nedeniyle oluşacak yüksek tutarlı ihtilafların sayısını sınırlayacak yeterli personele sahip olmasını sağlar.

BPRT modelleri için operasyonel şartlar

MADDE 45- (1) İMY kapsamında BPRT modellerinin kullanılabilmesi için 46 ncı ilâ 50 nci maddelerde açıklanan operasyonel şartların sağlanmasının yanı sıra Karşı Taraf Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin Rehber uyum sağlandığının Kuruma gösterilmesi gerekir.

Kullanım testi

MADDE 46- (1) EBPRT hesaplamalarında kullanılan modelin ürettiği risk tutarı dağılımı, bankanın günlük karşı taraf kredi riski yönetim sürecine dahil edilir. Modelin çıktıları; bankanın kredi onaylama, karşı taraf kredi riski yönetimi, sermayenin birim ve faaliyet bazında tahsis ve kurumsal yönetim süreçlerinde belirleyici olur. Sadece içsel model metodlarına yeterlilik kazandırmak için oluşturulan ve uygulanan modeller ve tahminler kullanılamaz. Bankanın karşı taraf kredi riski dağılımını oluşturan içsel modeller kullanma konusunda güvenilir bir geçmişe sahip olması gerekir. İçsel model kullanımına onay verilebilmesi için Kuruma yapılacak başvurularda BPRT ölçümlerinde esas alınan risk tutarı dağılımını hesaplamada kullanılan modelin bu bölümde belirtilen asgari kriterlere uygunluğunun ve söz konusu modelin, asgari bir yıldır kullanılmakta olduğunun ispatı gerekir.

(2) Karşı taraf kredi riski tutarlarının dağılımının belirlenmesinde kullanılan model; karşı taraf kredi riskinin tanımlanması, ölçülmesi, yönetimi, onaylanması ve içsel raporlama süreçlerini kapsayan karşı taraf kredi riski yönetim çerçevesinin bir parçasıdır. Karşı taraf kredi riski yönetim çerçevesi, kredi limiti kullanımlarının ölçümünü, karşı taraf kredi riskinin diğer kredi riskleriyle birlikte ele alınmasını ve sermayenin birim ve faaliyet bazında tahsisini de içerir. Bankalar, BPRT'ye ek olarak cari risk tutarlarını da ölçer ve yönetir. Uygun hallerde, cari risk tutarları teminatların etkisi alınmadan ve alınarak ayrı ayrı hesaplanır. BPRT'nin hesaplanmasında, kullanılan modelin ürettiği risk tutarı dağılımını esas alan azami risk tutarı veya potansiyel kredi risk tutarı gibi karşı taraf kredi riski ölçütlerinin de kullanılması halinde, kullanım testinin usulünce yapılmış olduğu kabul edilir.

(3) Karşı taraf kredi riski hesaplamalarının daha az bir sıklıkla yapılmasının uygun olduğunun ispat edildiği durumlar hariç, bankalarca BRT'yi günlük bazda hesaplama kapasitesine sahip gerekli sistemler tesis edilir. Bankalar, BRT'yi, sözleşmelerin vadesini ve gelecek nakit akışlarının zamanını doğru biçimde yansıtan bir zaman dilimi için ve maruz kalınan risklerin kompozisyon ve büyüklüğüne uygun şekilde hesaplar. Örneğin, bir banka BRT'yi ilk on gün için günlük, bir aya kadar haftada bir, on sekiz aya kadar ayda bir, beş yıla kadar üç ayda bir ve beş yıldan sonra, riskin önemliliği ve içeriğiyle tutarlı bir şekilde hesaplayabilir.

(4) Risk tutarı, sadece bir yıllık bir zaman dilimi için değil, netleştirme grubu içindeki tüm sözleşmelerin vadesini kapsayacak bir zaman dilimi için hesaplanır, izlenir ve kontrol edilir. Bankalar, bir yıldan uzun süreli karşı taraf riskinin tanımlanması ve kontrolü için uygun yöntemlere sahip olur. Risk tutarlarına ilişkin artış tahminleri, Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelikte belirtilen içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinde girdi olarak dikkate alınır.

Stres Testi

MADDE 47- (1) Bankalar, karşı taraf kredi riskine ilişkin sermaye yeterliliği değerlendirmelerinde kullanılmak üzere düzenli olarak sağlam ve ayrıntılı bir stres testi süreci yürütülür. Stres testi sonuçları, BPRT ölçümüyle karşılaştırılır ve Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelikte belirtilen içsel sermaye yeterliliği çerçevesinde dikkate alınır.

(2) Stres testi, bankanın kredi riski tutarlarını olumsuz etkileyebilecek ekonomik ve endüstriyel daralma, piyasa hareketleri ve likiditenin azalması gibi olası olayları veya ekonomik koşullarda meydana gelebilecek değişiklikleri ve bankanın bu değişikliklere dayanıklılığının

değerlendirilmesini içerir. Bankanın karşı taraf kredi riski için kapsamlı bir stres testi programı olmalıdır.

(3) Stres testi programı aşağıdaki unsurları içerir:

a) Bankalar düzenli stres testi yapmak için yeterli bir zaman diliminde her bir karşı taraf özelinde tezgahüstü türev işlemlerin yanında diğer tüm karşı taraf kredi riski yaratan işlemlerin kapsanmasını ve riskin toplulaştırmasını sağlar.

b) Bankalar, bütün karşı taraflar için faiz oranı, kur, hisse senedi, kredi faiz farkları ve emtia fiyatları gibi temel piyasa riski faktörlerinin belirli bir yöne olan duyarlılıklarındaki yoğunlaşmaların proaktif bir şekilde ortaya çıkarılması ve gerektiğinde bu yoğunlaşmaların düşürülmesini sağlamak amacıyla en az ayda bir olmak üzere stres testi programı yürütür.

c) Tek faktörlü, çok faktörlü ve önemli yönsel olmayan riskleri içeren stres testleri ile risk tutarı ve kredi değerliliğinin beraber strese tabi tutulması; karşı taraf, karşı tarafın risk grubu ve bankanın toplam riski seviyesinde yapılır.

ç) Bankalar, en az üç aylık dönemler itibarıyla çok faktörlü stres testi senaryoları uygular ve verim eğrisi riski, baz riski dahil olmak üzere önemli yönsel olmayan riskleri değerlendirir. Çok faktörlü stres testleri asgari olarak ciddi ekonomik veya piyasa gelişmelerinin olması, piyasa likiditesinin önemli oranda düşmesi ve büyük bir finansal aracı kuruluşun pozisyonlarını tasfiye etmesi durumlarına ilişkin senaryoları içerir.

d) Strese tabi tutulan piyasa hareketlerinin karşı taraf risklerinin yanında karşı tarafın kredi değerlilikleri üzerinde de etkili olduğu dikkate alınarak bankalarca en az üç aylık dönemler itibarıyla, risk tutarı ile karşı tarafın kredi değerliliğinin birlikte hareketi stres testine tabi tutulur.

e) Risk faktörlerine uygulanan şokların şiddeti, stres testinin amacıyla tutarlı olur. Stres altında ödeme gücü test edilirken faktörlere uygulanan şoklar, geçmişte yaşanmış olağan dışı piyasa koşullarını yeterli bir şekilde kapsayabilecek ve olası stresli piyasa koşullarını yansıtabilecek şiddette olur. Stres testleri kapsamında, bu şokların sermaye kaynakları, sermaye yükümlülüğü ve kazançlar üzerindeki etkileri değerlendirilir. Stres testi programı, günlük olarak portföyün izlenmesi, riskten korunma uygulamaları ve yoğunlaşmaların yönetilmesi amacıyla, şiddeti daha düşük ama olasılığı yüksek senaryoları da değerlendirir.

f) Stres testi programı, uygun olduğu ölçüde, önemli düzeyde olumsuz etkiye yol açabilecek olası senaryoları belirlemek üzere ters stres testlerini dikkate alır, risk faktörlerine karşı, portföyün doğrusal olmayan hareketlerinin sonuçlarını açıklar.

g) Program kapsamında stres testlerinin sonuçları üst yönetime en az üç aylık dönemler itibarıyla düzenli olarak raporlanır. Raporlar ve sonuçlara ilişkin analizler, portföy çapındaki en yüksek karşı taraf seviyesindeki etkiyi, sektör veya bölge bazında portföy içindeki önemli yoğunlaşmaları ve ilgili portföye ve karşı taraflara özgü eğilimlerini kapsar.

ğ) Üst yönetim, stres testinin bankanın risk yönetimi yapısına ve risk kültürüne entegre edilmesinde öncü rol alır, sonuçların anlamlı olmasını ve karşı taraf kredi riskinin yönetiminde proaktif bir şekilde kullanılmasını sağlar. Önemli riskler için stres testi sonuçları bankanın risk iştahını belirleyen rehberler ile karşılaştırılır, aşırı veya yoğunlaşmış risklerin tespit edilmesi halinde, üst yönetim tarafından gerekli tedbirler alınır.

Ters Eğilim Riski

MADDE 48- (1) Bankalarca, genel ve spesifik ters eğilim riskini önemli oranda artırabilecek riskler belirlenir ve risklere gerekli ve yeterli önem verilir.

(2) Genel ters eğilim riskini tespit edebilmek amacıyla bankalar, karşı tarafın kredi değerliliğiyle pozitif korelasyona sahip risk faktörlerini tespit etmek için stres testleri ve senaryo analizleri tasarlar. Bu tür test ve analizler, risk faktörleri arasındaki ilişkilerin değişmesine bağlı olarak gerçekleşebilecek şiddetli şok olasılıklarını da içerir. Bankalar ürün, bölge, sektör veya faaliyetle ilgili diğer kategoriler bazında genel ters eğilim riskini izler.

Ters yön riski ve bu riskin yönetilmesine ilişkin atılan adımlar üst yönetime ve ilgili komiteye düzenli olarak bildirilir.

(3) Bankalar, bir sözleşmenin akdedilmesinde ve sözleşmenin geçerliliğini koruduğu süre boyunca taraf olan her bir gerçek veya tüzel kişi için spesifik ters eğilim riskinin tespit edilmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesine ilişkin uygulama usul ve esasları oluşturur. Spesifik ters eğilim riski tespit edilen karşı tarafların tarafı olduğu sözleşmeler dördüncü fıkra uyarınca dikkate alınır.

(4) Bankalar, spesifik ters eğilim riski tespit edilen karşı taraflara ilişkin olarak aşağıdaki prensiplere uygun olarak karşı taraf kredi riski tutarını hesaplar.

a) İhraççı ile karşı taraf arasında hukuki bir bağın bulunduğu ve spesifik ters eğilim riskinin mevcut olduğu finansal araçlar, karşı tarafla yapılan diğer işlemlerle aynı netleştirme grubu içerisine dahil edilmez.

b) İhraççı ile karşı taraf arasında hukuki bir bağın bulunduğu ve spesifik ters eğilim riskinin mevcut olduğu, tek bir referans borçluya ilişkin kredi temerrüt swapları için risk tutarı, ihraççının tasfiye edildiği varsayımı altında dayanak varlığın artı kalan gerçeğe uygun değerindeki tüm beklenen kayıp tutarına eşittir. İDD yaklaşımları kullanan bankalarda bu swap işlemleri için, THK %100 olarak dikkate alınır. Kredi riski hesaplamasında standart yaklaşımı kullanan bankalar tarafından bu swap işlemleri için riske esas tutar hesaplamasında kullanılacak risk ağırlığı, Temel Kredi Riskine Esas Tutarın Standart Yaklaşım ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ uyarınca ilgili sözleşmenin/işlemin korumasız kısmına uygulanan risk ağırlığıdır.

c) İhraççı ile karşı taraf arasında hukuki bir bağın bulunduğu ve spesifik ters eğilim riskinin mevcut olduğu, tek bir referans borçluya ilişkin hisse senedine dayalı türevler, bono opsiyonları türünde işlemlerde risk tutarı, dayanak varlığın temerrüde düşmesi varsayımı altındaki işlemin değerine eşittir. Piyasa riski hesaplamasında ilave risk (ilave temerrüt ve kredi değerliliği değişim riski) için sermaye yükümlülüğü hesaplamasında halihazırda bir THK tahmini içerdiği için hesaplamalarda THK değeri %100 olarak alınır.

(5) Bankalar, maruz kaldıkları genel ve spesifik ters eğilim riskleri ile bu riskleri yönetmek amacıyla aldıkları önlemlere ilişkin hususları içeren periyodik raporlar hazırlar ve bu raporları üst yönetime ve ilgili komitelere sunar.

Modelleme Sürecinin Tutarlılığı

MADDE 49- (1) BPRT ölçümünde kullanılan; işlem verisi, tarihi piyasa verisi, hesaplama sıklığı ve fiyatlama modellerine ilişkin şartlar gibi model girdilerinin tutarlılığını temin etmeye yönelik iç kontrollerin sağlanması gerekir.

(2) Model, ilgili işlemin şart ve özelliklerini zamanında, tam ve ihtiyatlı bir şekilde dikkate alır. İşlem şartları, asgari olarak sözleşmede belirtilen nominal tutarlar, vade, referans varlıklar, teminat eşik değerleri ile marj sözleşmeleri ve netleştirme sözleşmelerine ilişkin hükümleri içerir. İşlemlerin şart ve özellikleri periyodik denetime tâbi tutulan bir veri tabanında tutulur. Netleştirmeye ilişkin uygulamaların tanınması için netleştirmenin yasal açıdan bağlayıcılığının teyit ve temininin hukuk birimince onaylanmış olması ve ilgili verilerin veri tabanına bağımsız bir birim tarafından girilmesi gereklidir. İşlemlerin şart ve özellikleri ile verilerinin modele dahil edilmesi iç denetime tâbi tutulur. Söz konusu şart ve özelliklerin BPRT'ye doğru bir biçimde veya ihtiyatlı bir şekilde yansıtıldığı sürekli olarak kontrol edilir ve doğrulanması amacıyla model ile kaynak veri sistemlerinin teyidinde ilişkin süreçler tesis edilir.

(3) Bankalar, esas aldıkları stokastik süreçlerde kullanacakları parametreleri (eğilim, volatilite ve korelasyon) oluşturmak için BPRT modellerini tarihsel piyasa verisi veya zımni piyasa verisi kullanarak kalibre edebilir. BPRT modellerinin kalibrasyonunun tarihsel piyasa verisi kullanarak gerçekleştirildiği durumda, cari risk tutarlarının hesaplanmasında, cari piyasa verileri kullanılır. Tarihsel piyasa verisi kullanan banka en az 3 yıllık tarihsel veri kullanır. Tarihsel veri veya zımni veri kullanımından bağımsız, veriler en az üç aylık dönemlerde veya

piyasa koşullarını yansıtmaması amacıyla gerektiğinde daha sık güncellenir. Stres kalibrasyonu kullanılarak EBPRT hesaplamak için, banka EBPRT modelini bankanın karşı taraflarının kredi temerrüt faiz farklarına ilişkin bir stres periyodu içeren 3 yıllık veri veya bu tür bir stres periyodunu içeren zımni piyasa verisi kullanarak kalibre eder. Stres kalibrasyonunun yeterliliğini sağlamak için bankalar aşağıda belirtilen koşulları taşır.

a) Bankalar, en az üç aylık dönemlerde, bu fıkrada yer alan hesaplamalar için kullandığı stres periyodunun, alım-satım yapılan kredi faiz farklarında bankanın muhatabı olduğu karşı tarafları temsil eden bir örneklem için artırılmış kredi temerrüt swabı veya kredi veya şirket tahvilleri gibi diğer alacakların faiz farklarına ilişkin periyot ile uyumlu olduğunu Kuruma gösterir. Bir karşı taraf için yeterli kredi faiz farkı verisi bulunmadığı durumlarda, anılan karşı taraf bulunduğu bölge, içsel derecelendirme ve faaliyet alanı baz alınarak spesifik bir kredi faiz farkı verisi ile ilişkilendirilir.

b) Tüm karşı taraflar için EBPRT modeli, strese tabi kredi periyodu içerisindeki veriyi içeren tarihsel veya zımni veriden birini kullanır ve bu veriyi EBPRT modelinin mevcut veriye kalibrasyonu için kullandığı metod ile tutarlı bir şekilde dikkate alır.

c) EBPRT'nin stres kalibrasyonunun etkinliğini değerlendirmek amacıyla banka, bankanın maruz kaldığı aynı temel risk faktörlerine hassas yeterli sayıda referans portföyü oluşturur. Bu referans portföylerinin risk tutarı; üç yıllık stres süresinden elde edilen cari piyasa fiyatları, cari strese tabi volatiliteler, cari strese tabi korelasyonlar ya da diğer ilgili faktörlerin cari değerleri ile üç yıllık stres süresinden elde edilen stres süresi sonundaki piyasa fiyatları, strese tabi volatiliteler, strese tabi korelasyonlar ya da diğer ilgili faktörlerin stres süresi sonundaki değerleri kullanılarak hesaplanır. Kurum, bu referans portföylerinin risk tutarlarının EBPRT'nin stres kalibrasyonundan elde edilen tutarlardan önemli oranda sapması durumunda, bankadan stres kalibrasyonunu düzeltmesini isteyebilir.

(4) Bir bankanın tezgâhüstü türev işlemler için risk tutarı hesaplamalarında riskin kendisiyle aynı para birimindeki nakit dışındaki teminatın etkisini dikkate alması için teminatı riskle birlikte modellemesi mümkün değilse, kapsamlı finansal teminat yönteminin standart volatiliteler ayarlamalarını kullanması gerekir.

(5) İçsel model teminatın netleştirme grubunun piyasa değerindeki değişiklikler üzerindeki etkisini içeriyorsa, banka menkul kıymet finansman işlemleri için risk tutarı hesaplamalarında, maruz kalınan riskle aynı para birimindeki nakit dışındaki teminatı da maruz kalınan riskle birlikte modelde dikkate alır.

(6) Model, bir validasyon sürecine tâbi olur. Bu süreç, bankanın politika ve yöntemlerinde açık bir şekilde yer alır. Validasyon süreci, modelin bütünlüğünü sağlamak için gereken testleri içerir ve varsayımların ihlâl edildiği ve BPRT'nin olduğundan düşük gösterilmesine neden olabileceği durumları açıklar. Validasyon süreci, BPRT modelinin karşı taraf risklerine önemli bir katkısı olan tüm ürünleri kapsayıp kapsamadığı gibi modelin kapsamlılığının incelenmesini de içerir.

(7) Karşı taraf kredi riskine tabi pozisyonların BPRT'sini ve dolayısıyla risk tutarını tahmin etmek için bir içsel modelin kullanılması, Kurumun iznine tabidir.

(8) BPRT'yi tahmin etmek için içsel modellerden yararlanmak isteyen bankalar risk yönetim sisteminin bütünlüğü, operasyonel alanlarda ve kontrol fonksiyonlarında bu ölçümlere güvenecek personelin becerileri, modellerin doğruluğu ve ilgili iç süreçler üzerindeki iç kontrollerin titizliği gibi şartları karşılaması gerekir. BPRT'yi tahmin etmek için içsel model kullanmak isteyen bankalar, piyasa riski risklerini değerlendirmek için içsel modelleri kullanmak isteyen bankalar için aranan genel kriterleri, karşı taraf kredi riskini değerlendirme çerçevesinde karşılar.

(9) İçsel model kullanan banka Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelikte belirtilen içsel sermaye yeterliliği çerçevesinde

Kurulca karşı taraf kredi riskinin yönetime ilişkin düzenlenen rehberde yer alan hükümlere uyum sağlar.

(10) İçsel model kullanmak için belirli bir model biçimi gerekli olmamak ve bu Tebliğde içsel model simülasyon modeli olarak açıklanmakla birlikte, analitik modeller de dahil olmak üzere diğer model biçimlerinin kullanımı, Kurumun iznine ve incelemesine tabidir. Simülasyona dayanmayan bir içsel modelin kullanımı için izin talep eden bankalar, modelin tüm operasyonel şartlarını karşıladığını Kuruma gösterir.

(11) Bankanın, bir işlemi bir netleştirme grubuna dahil etmeden önce, bu işlemin 19 uncu maddedeki, Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğdeki veya Dördüncü Kısımda yer alan çapraz ürün netleştirme hükümlerindeki netleştirme koşullarını sağlayan yasal açıdan bağlayıcı bir netleştirme sözleşmesi kapsamında yer aldığının doğrulanması amacına yönelik içsel prosedürlere sahip olması gerekir.

(12) Karşı taraf kredi riski azaltımında teminat kullanan bir bankanın, yaptığı hesaplamalarda teminatın etkisini dikkate almadan önce, bu teminatın Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde, hukuki geçerlilik standartlarına uyum sağlamasının doğrulanması amacına yönelik sistemlere sahip olması gerekir.

(13) Bankalar ilgili riskleri izler. Bu riskler önemli bir düzeye ulaştığında, bankanın içsel BPRT tahmininin ayarlanması amacına yönelik olarak asgari aşağıdaki süreçlere sahip olması gerekir:

- a) Spesifik ters eğilim riski kapsamındaki riskler tespit eder ve yönetir.
- b) Bir yıldan sonra artan risk profili gösteren riskler için, bir yıllık BPRT tahminini vade boyunca gerçekleşen BPRT ile periyodik olarak karşılaştırır.
- c) Kalan vadesi bir yıldan az olan riskler için, hesaplanan yenileme maliyetini (cari risk tutarını) ve gerçekleşen risk tutarlarını düzenli olarak karşılaştırır ve bu karşılaştırmaya olanak veren verileri saklar.

(14) Beklenen pozitif risk tutarını tahmin eden içsel model, özellikle de alfayı tahmin etme izni olan bankalar için değerlendirilirken, Kurum, portföyün karşı taraf kredi riskine yol açan aşağıda yer alan niteliklerini değerlendirir:

- a) Portföyün çeşitliliği (portföyün maruz kaldığı risk faktörlerinin sayısı).
- b) Karşı tarafların iflas olasılıkları arasındaki korelasyon.
- c) Karşı taraf işlemlerinin sayısı ile yoğunlaşma durumu.

Risk yönetim sistemine ilişkin şartlar

MADDE 50- (1) Karşı taraf kredi riski hesaplanmasında model kullanan bankalar kavramsal olarak sağlam ve tutarlı bir şekilde uygulanan karşı taraf kredi riski yönetim sistemlerine sahip olmalıdır. Bankaların karşı taraf kredi riski yönetimine ilişkin aşağıda belirtilen şartlara uyum sağlaması gerekir. 39 uncu maddenin altıncı fıkrasında 1,4 olarak belirtilen α katsayısının değeri bankaların bu şartları sağlama düzeyine bağlıdır. Yalnızca bu şartların tamamını karşılayan bankalar α katsayısının asgari değeri olan 1,4'ü kullanabilirler.

a) Banka, model tarafından oluşturulan risk ölçütlerinin gerçekleşen risk ölçütleriyle karşılaştırılması ve statik pozisyonlardaki hipotetik değişimlerin gerçekleşen değerlerle karşılaştırılmasının yapıldığı geriye dönük test programını düzenli olarak yürütür. Risk ölçütleri sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan EBRT'nin yanında EBRT hesaplamasında kullanılan bir gelecek tarihler dizisindeki risk dağılımı, bir gelecek tarihler dizisindeki pozitif risk dağılımı, bu riskleri üretmek için kullanılan piyasa riski faktörleri ve bir portföyün bileşen işlemlerinin değerleri gibi diğer risk ölçütlerini de kapsar.

b) Banka karşı taraf kredi riski modelinin başlangıç validasyonunu gerçekleştirir ve bu modeli ve sonuçlarını düzenli olarak gözden geçirir. Validasyon ve gözden geçirme faaliyeti, modelin geliştirilmesinden bağımsız olarak gerçekleştirilir.

c) Bankanın yönetim kurulu ve üst yönetimi, risk kontrol sürecinde aktif bir şekilde yer alır ve kredi riski ve karşı taraf kredi riski kontrolü için yeterli ölçüde kaynak ayrılmasını sağlar. Karşı taraf kredi riski kontrol birimi tarafından hazırlanan günlük raporlar, hazine birimlerinin yetkili personeli tarafından alınan pozisyonlar ile bankanın toplam riskinde gerekli azaltımların yapılması amacıyla, bunu sağlayabilecek yeterli kıdem ve yetkiye sahip yöneticiler tarafından gözden geçirilir.

ç) Bankanın içsel risk ölçüm modeli, bankanın günlük risk yönetim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Söz konusu modelin çıktıları da karşı taraf kredi riski profilinin kontrol, izlenme ve planlama sürecinin ayrılmaz parçasıdır.

d) Risk ölçüm sistemi, içsel risk ve alım-satım limitleri ile birlikte kullanılır. Bu açıdan, limitlerin, zaman içinde tutarlı bir şekilde risk ölçüm modeli ile ilişkilendirilebilir ve kredi tahsis ve hazine birimlerinin yöneticileri ile üst yönetim tarafından anlaşılabilir olması gerekir.

e) Banka tarafından risk yönetim sisteminin, temel prensipler ile kullanılacak ampirik yöntemleri içeren risk yönetimi rehberi aracılığı ile yazılı hale getirilmesi sağlanır, özellikle risk ölçüm sisteminin faaliyetlerine ilişkin olarak yazılı bir içsel politika, kontrol ve prosedür seti bulundurulur ve politikaların uyumunu sağlayacak bir düzen oluşturulur.

f) Bankanın risk ölçüm sistemi iç denetim süreçleri aracılığıyla düzenli olarak bağımsız gözden geçirmeye tabi tutulur. Bu gözden geçirmeye hem alım-satım işlemleri yapan birimlerin faaliyetleri hem de bağımsız karşı taraf kredi riski kontrol biriminin faaliyetleri dahil edilir. Tüm risk yönetim sürecinin gözden geçirilmesi en az yılda bir kez olmak üzere düzenli aralıklarla yapılır. İç denetim süreci asgari olarak aşağıda belirtilen hususları kapsar:

1) Karşı taraf kredi riski yönetim sistemine ilişkin dokümantasyon ile süreçlerin yeterliliği,

2) Karşı taraf kredi riski kontrol biriminin organizasyon yapısı.

3) Teminat yönetim biriminin organizasyon yapısı.

4) Karşı taraf kredi riski ölçümlerinin günlük risk yönetimi ile ilişkilendirilmesi.

5) Ön ve arka ofis personelinin kullandığı risk fiyatlandırma modelleri ve değerlendirme sistemlerine ilişkin onay süreci.

6) Karşı taraf kredi riski ölçüm sürecinde meydana gelen önemli değişikliklerin validasyonu.

7) Risk ölçüm modelinde karşı taraf kredi riskinin ne ölçüde dikkate alındığı.

8) Yönetim bilgi sistemlerinin bütünlüğü.

9) Karşı taraf kredi riski verilerinin güvenilirliği ve tamlığı.

10) Teminat ve netleştirme anlaşmalarının hükümlerinin risk tutarı ölçümlerine doğru yansıtılıp yansıtılmadığı.

11) İlgili veri kaynaklarının bağımsızlığı da dahil, modellerde kullanılan veri kaynaklarının tutarlılığının, güvenilirliğinin ve zamanında ulaşılabilirliğinin teyidi.

12) Volatilité ve korelasyon varsayımlarının doğruluğu ve uygunluğu.

13) Değerleme ve risk tutarı hesaplamalarının doğruluğu.

14) Modelin doğruluğunun ikinci ila beşinci fıkralar ile 51 inci maddede belirtildiği şekilde geriye dönük testler kullanılarak sık aralıklarla teyidi.

15) Karşı taraf kredi riski kontrol birimi ile teminat yönetim biriminin yasal gereksinimlere uyumu.

16) Geriye dönük test de dahil olmak üzere, karşı taraf kredi risk modellerinin periyodik validasyonu, modeldeki zayıflıkları gidermeye yönelik adım atmayı sağlayacak düzeyde yetkiye sahip yöneticiler tarafından belli aralıklarla gözden geçirilir.

(2) Bankalar, karşı taraf kredi riski modellerinin başlangıç ve periyodik validasyon süreçleri ile model tarafından üretilen risk ölçüt hesaplamalarını, üçüncü bir tarafın aynı analizi veya risk ölçüt hesaplamalarını tekrarlayabilmesine olanak verecek detayda yazılı hale getirir. Bu dokümantasyon hangi geriye dönük testin ve periyodik validasyonun hangi sıklıkta

yapılacağını, validasyonun veri akışı ve portföyler ile nasıl gerçekleştirildiğini ve kullanılan analizleri açıklar.

(3) Bankalar karşı taraf kredi riski modellerini ve BPRT hesaplamasına dahil edilen modelleri değerlendirecek kriterleri tanımlar ve kabul edilemez performansların nasıl belirlenip, çözümleneceğine ilişkin süreci tanımlayacak yazılı bir politikaya sahip olur.

(4) Bankalar karşı taraf kredi riski modeli ve modelin risk ölçütlerinin validasyonu amacıyla, temsili karşı taraf portföylerinin nasıl oluşturulmuş olduğunu tanımlar.

(5) Karşı taraf kredi riski modeli ve onun tahmin dağılımlarını üreten risk ölçütlerinin validasyonunda, tahmin dağılımına ilişkin tek bir istatistikten daha fazlası değerlendirilir.

BPRT Modelleri için validasyon koşulları

MADDE 51- (1) Karşı taraf kredi riski modelleri ile model tarafından üretilen risk ölçütlerinin başlangıç ve periyodik validasyonlarının bir parçası olarak, bankalar aşağıda sayılan şartları karşılar:

a) Bankalar, model kullanımına ilişkin Kurumdan izin almadan önce, piyasa risk faktörlerinin hareketlerine ilişkin tarihi verileri kullanarak geriye dönük test yapar. Geriye dönük test farklı başlangıç tarihleri ve farklı piyasa koşullarını içeren en az 1 yıllık birden fazla sayıda tahmin zaman aralıklarını dikkate alır.

b) Bankalar, karşı taraf kredi riski modelleri ile modelin risk ölçütlerinin performansını piyasa risk faktör tahminlerinin performansı ile beraber geriye dönük teste tabi tutar. Teminatlandırılmış alım-satımlar için, kullanılan tahmin zaman aralıkları, teminatlandırılmış veya marjlı alım-satım işlemlerine uygulanan riskin marj süresini yansıtır. Söz konusu tahmin zaman aralıkları asgari bir yıllık zaman süresini kapsar.

c) Ortaya çıkan risk tutarları ile tahmin dağılımı arasında büyük farkların oluşması, model ve kullanılan verilerde düzeltilmesi gereken bir sorun olduğunu gösterir. Bu durumlarda, Kurum, sorunun çözülmesine yönelik uygun tedbirlerin alınmasını ve bu iyileştirme sürecinde ilave sermaye tutulmasını isteyebilir.

ç) Piyasa risk faktörlerine belli bir senaryo kapsamında geleceğe yönelik olarak uygulanan şoklar vasıtasıyla karşı taraf kredi riskinin hesaplanmasında kullanılan fiyatlama modelleri, başlangıç ve periyodik model validasyonu sürecinin bir parçası olarak test edilir. Söz konusu fiyatlama modelleri, piyasa riskini kısa zaman diliminde hesaplamak için kullanılan modellerden farklı olabilir. Opsiyonlar için kullanılan fiyatlama modelleri, opsiyon değerinin piyasa risk faktörleri ile doğrusal olmayan yapısını dikkate alır.

d) Karşı taraf kredi riski modeli, netleştirme grubu bazında risk tutarlarını toplulaştırmak üzere, işleme özgü bilgileri de dikkate alır. Bankalar, bu işlemlerin model içinde uygun netleştirme gruplarıyla eşleştirilmesini sağlamakla yükümlüdür.

e) Temsili karşı tarafa uygulanan statik, tarihsel geriye dönük testler, validasyon sürecinin bir parçasıdır. Banka, düzenli aralıklarla, gerçek veya hipotetik birden fazla temsili karşı tarafa bu şekilde geriye dönük testler uygular. Bu temsili portföyler, bankanın maruz kaldığı risk faktörleri ve seçilen portföylerin önemli risk faktörlerine ve korelasyonlara olan duyarlılıkları baz alınarak seçilir.

f) Banka, karşı taraf kredi riski modelleri ile modelin risk ölçütlerinin varsayımlarını, aynı risk faktörünün vadeleri arasındaki ilişkinin modellenmesi ve risk faktörleri arasındaki ilişkinin modellenmesi dahil olmak üzere, test etmek için geriye dönük testler uygular.

g) Banka, karşı taraf kredi riski modelleri ile modelin risk ölçütlerinin performansını uygun geriye dönük test uygulamalarına tabi tutar. Geriye dönük test programı, BPRT modelinin risk ölçütlerinin zayıf performansını belirleyebilecek seviyede olur.

ğ) Bankalar, karşı taraf kredi riski modelleri ile modelin risk ölçütlerini, içsel modele konu edilen alım-satımların vadesiyle uyumlu zaman aralıkları için valide eder.

h) Bankalar, periyodik validasyon sürecinin bir parçası olarak, karşı taraf kredi risk tutarı hesaplamasında kullanılan fiyatlama modellerini, uygun bağımsız modellerle karşılaştırılmak suretiyle test eder.

ı) Periyodik validasyon, karşı taraf kredi riski modelleri ile modelin risk ölçütlerinin yakın dönem performansına ilişkin bir değerlendirmeyi içerir.

i) Validasyon sürecinin bir parçası olarak, karşı taraf kredi risk modelinin hangi parametrelerinin ne sıklıkla güncelleneceği değerlendirilir.

j) Karşı taraf kredi risk modelinin başlangıç ve periyodik validasyonu, karşı taraf ve netleştirme grubu seviyesinde yapılan hesaplamaların uygunluğunu değerlendirir.

k) Model performansının periyodik olarak değerlendirilmesi, modelin kullanıldığı tüm karşı tarafları kapsar.

(2) Kurumdan izin almak kaydıyla, her bir karşı tarafın risk tutarının hesaplanmasında, EBPR ile çarpılan α 'nın yerine, daha muhafazakar bir ölçüt kullanılabilir. Göreli muhafazakarlığın seviyesi, BPRT modelleri için Kurumdan alınacak ilk izin ve düzenli gözden geçirmeler sırasında Kurum tarafından değerlendirilir. Banka bu muhafazakarlık durumunu düzenli olarak valide eder.

m) Karşı taraf kredi riski model validasyonu, netleştirme grubu bazındaki EBPR hesaplamalarının uygun olup olmadığını değerlendirmelidir.

(3) Geriye dönük testin, modelin geçerliliğinin yeterli olmadığını göstermesi durumunda Kurum, model için verilen izni iptal edebilir veya modelin derhal iyileştirilmesini sağlamak amacıyla yönelik uygun tedbirlerin alınmasını ve bu iyileştirme sürecinde ek sermaye tutulmasını isteyebilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çapraz Ürün Netleştirmesi

Çapraz ürün netleştirmesi yapabilecek bankalar ve yapılabilecek işlemler

MADDE 52- (1) Bankanın aynı karşı taraf ile yaptığı netleştirme sözleşmesinin bulunması durumunda, yalnızca İMY'yi kullanmasına Kurumca izin verilen banka, bu Tebliğ kapsamında risk tutarı hesaplarırken aynı netleştirme grubu içinde bulunması kaydıyla, menkul kıymet finansman işlemlerinin birbirleri arasında veya menkul kıymet finansman işlemleri ile tezgâhüstü türev işlemleri arasında çapraz ürün netleştirmesi yapabilir.

(2) Sözleşmeye dayalı çapraz ürün netleştirme işleminde, banka ve karşı taraf arasında yapılan çift taraflı netleştirme sözleşmesine dayanarak negatif ve pozitif değerlerin birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde birbirini mahsup etmesi suretiyle netleştirilmiş bir risk tutarı hesaplanır.

(3) 53 üncü maddede belirtilen yasal ve operasyonel şartların sağlayan yasal olarak geçerli çift taraflı netleştirme sözleşmelerine ilişkin olarak bankalar farklı menkul kıymet finansman işlemleri arasında veya menkul kıymet finansman işlemleri ile tezgâhüstü türev işlemleri arasında aynı netleştirme grubu içinde yer alması şartıyla çapraz ürün netleştirmesi yapabilir. Kurum çapraz ürün netleştirmesine yönelik ilave şartlar belirleyebilir.

Çapraz ürün netleştirmesi yapılabilmesi için yasal ve operasyonel şartlar

MADDE 53-(1) Sözleşmeye dayalı çapraz ürün netleştirme işlemleri, ilave olarak aşağıdaki yasal ve operasyonel şartları sağlar:

a) Banka, karşı tarafla, çapraz ürün netleştirme sözleşmesi olarak tanımlanan, tüm dahil edilen çift taraflı özel netleştirme sözleşmeleri ve işlemleri kapsayan tek bir yasal yükümlülük yaratan yazılı, çift taraflı netleştirme sözleşmesi yapar. Karşı tarafın temerrüt, iflas, tasfiye veya benzer durumlar nedeniyle yükümlülüğünü yerine getirememesi halinde, bankanın alacağı veya ödemekle yükümlü olacağı çapraz ürün net tutarı, netleştirme işlemi kapsamındaki münferit

özel netleştirme sözleşmesinin pozitif ve negatif kapanış değerlerinin ve münferit işlemlerin pozitif ve negatif piyasa değerlerinin net toplamıdır.

b) Bankanın hazırladığı, hukuki bir itiraz halinde, ilgili mahkemelerin veya idari makamların, bankanın çapraz ürün netleştirme sözleşmesi kapsamındaki riskinin, ilgili tüm ülkelerin yasal düzenlemeleri uyarınca çapraz ürün net tutarı olarak tespit edileceğini yüksek bir kesinlikle ortaya koyan yazılı ve gerekçeli hukuki mütalaalar netleştirme sözleşmelerinin bir bütün olarak geçerliliği ve ifa edilebilirliği ile netleştirme sözleşmesinin önemli hükümleri üzerindeki etkilerini de ele alır. İlgili tüm ülkelerin yasalarının kapsamına karşı tarafın menşei ülkesinin yasal düzenlemeleri ve karşı tarafın yabancı şubesi söz konusuysa, şubenin bulunduğu ülkenin yasal düzenlemeleri münferit işlemleri düzenleyen yasal düzenlemeler ve netleştirmeyi gerçekleştirmek için gerekli olan herhangi bir sözleşmeyi düzenleyen yasal düzenleme girer. Bu mütalaalar, bankanın faaliyette bulunduğu ülkenin yasal düzenlemeleri kapsamında hukuki mütalaa ya da sözleşmeye ilişkin tüm hususlara gerekçeleriyle birlikte yer veren hukuki zabıt olarak kabul edilirler.

c) 19 uncu madde çerçevesinde bankalar netleştirme grubuna dahil edilecek herhangi bir işlemin hukuki mütalaa kapsamında ele alındığının teyidine yönelik sistemlere sahip olur. Bankalar ilgili mevzuattaki olası değişiklikler neticesinde çapraz ürün netleştirmelerinin yasal geçerliliğinin temini amacıyla hukuki mütalaaları günceller.

ç) Çapraz ürün netleştirmelerinin dikkate alınması için, bankalar, çift taraflı netleştirme sözleşmesi kapsamında iki taraflı netleştirmenin tanınmasına ilişkin kriterlere ve Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ’de belirtilen usul ve esaslara uyumu devamlı surette sağlar.

d) Çapraz ürün netleştirmesi uygulaması bankanın karşı tarafa ilişkin toplam kredi riski ölçümünün bir parçası olur ve banka karşı taraf kredi riskini bu bağlamda yönetir.

e) Karşı taraf bazında çapraz ürün netleştirmesi kullanılan riskler toplulaştırılır ve bu tutar kredi limitleri ve ekonomik sermaye süreçlerinin bir parçası olarak dikkate alınır.

f) Bir tarafın temerrüde düşmesi halinde, temerrüde düşmeyen tarafın temerrüde düşen tarafa ödeme yapmayacağına ya da ödenmesi gereken tutardan daha az tutarda ödeme yapacağına ilişkin hükümler içeren netleştirme sözleşmeleri, temerrüde düşen taraf alacaklı olsa dahi hiçbir surette çapraz ürün netleştirmesine konu edilemez.

g) Banka gerekli tüm dokümanları dosyalarında saklar.

BEŞİNCİ KISIM

Merkezi Karşı Taraflardan Kaynaklanan Riskler İçin Riske Esas Tutar Hesaplanması

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Uygulama esasları

MADDE 54-(1) Borsada işlem gören türev işlemlerinin üye kuruluş-müşteri ayağının bir çift taraflı sözleşme kapsamında gerçekleştirilmesi halinde hem müşteri banka hem de üye kuruluş banka söz konusu işlemi sermaye yükümlülüğü hesaplamasında bir tezgâhüstü türev işlem olarak dikkate alır. Bu uygulama çok katmanlı müşteri yapısında düşük katmanlı müşteriler ile yüksek katmanlı müşteriler arasındaki işlemler için de geçerlidir.

(2) Bir MKT’nin NMKT olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmamasından bağımsız olarak, bir bankanın maruz kaldığı riskler için yeterli sermaye yükümlülüğü bulundurması gerekir. İSEDES çerçevesinde bir banka aşağıdaki durumlarda asgari sermaye gerekliliklerinin üzerinde sermaye yükümlülüğü hesaplaması gerekip gerekmediğini değerlendirir:

a) Bir MKT ile olan işlemlerinin daha riskli pozisyonlara yol açması,

b) Bankanın işlemlerinin içeriği dikkate alındığında, MKT’nin NMKT tanımını karşılayıp karşılamadığının belirsiz olması,

c) Uluslararası Para Fonu Finansal Sektör Değerlendirme Programı gibi bir dış değerlendirme sonucunda MKT’de veya MKT’lere ilişkin düzenlemelerde önemli eksiklikler tespit edilmiş olması ve MKT ve/veya MKT düzenleyici otoritesinin o zamandan beri tespit edilen sorunları kamuoyuna açıklamaması,

(3) Bankanın üye kuruluş olarak hareket ettiği durumlarda, banka, uygun senaryo analizi ve stres testi yoluyla, merkezi karşı taraflardan kaynaklanan riskler için hesaplanan sermaye yükümlülüğü seviyesinin, söz konusu işlemlerin doğasında var olan riskleri yeterince karşılayıp karşılamadığını değerlendirir. Bu değerlendirme, garanti fonu taahhütlerinden gelecekte yapılacak çekimlerden ve/veya başka bir üye kuruluşun temerrüde veya ödeme aczine düşmesi durumunda, söz konusu üye kuruluşun müşterilerinden dengeleyici işlemleri devralma veya değiştirme taahhüdünden kaynaklanan gelecekteki olası veya koşullu riskleri de kapsar.

(4) Bankalar bir MKT aracılığıyla yapılan işlemlerden kaynaklanan ticari riskler ve garanti fonu katkı tutarları gibi MKT üyelik yükümlülüklerinden kaynaklanan riskler de dahil olmak üzere, merkezi karşı taraflardan kaynaklanan tüm risklerini düzenli olarak izlemek ve üst düzey yönetime ve yönetim kurulunun ilgili komitesine raporlamak zorundadır.

(5) Bir banka, türev işlemleri, menkul kıymet finansman işlemleri ve/veya takas süresi uzun işlemleri bir NMKT aracılığıyla gerçekleştiriyorsa, ikinci bölümde belirtilen usul ve esaslar; nitelikli olmayan MKT’ler aracılığıyla gerçekleştiriyorsa üçüncü bölümde belirtilen usul ve esaslar uygulanır. Bir MKT’nin NMKT niteliğini kaybetmesinden sonraki üç ay içinde Kurum aksi yönde bir talepte bulunmadığı sürece, banka bu üç aylık süre zarfında bu MKT’yi NMKT olarak varsaymaya ve bu çerçevede sermaye yükümlülüğü hesaplamaya devam edebilir. Bankanın aksi yönde bir talepte bulunması veya üç aylık sürenin geçmesinden sonra, banka bu MKT’yi artık nitelikli olmayan MKT olarak değerlendirir ve riske esas tutarı üçüncü bölümde belirtilen usul ve esaslara göre hesaplar.

İKİNCİ BÖLÜM

Nitelikli Merkezi Karşı Taraf Kapsamındaki İşlemlere İlişkin Riske Esas Tutar ve Sermaye Yükümlülüğü

Üye kuruluşun nitelikli merkezi karşı taraftan olan ticari riski için riske esas tutar

MADDE 55-(1) Üye kuruluş bankanın NMKT’den olan doğrudan riski ile üye kuruluş bankanın müşterisi ile NMKT arasında aracılık yaparak NMKT’nin temerrüdü ve/veya ödeme aczine düşmesi halinde müşterinin zararlarını karşılama yükümlülüğünde olduğu MKT’den olan riski için üye kuruluş banka %2 risk ağırlığı uygular. Üye kuruluş bankanın NMKT’ye gönderdiği teminata uygulanacak risk ağırlığı, 58 inci maddedeki hükümlere uygun şekilde belirlenir.

(2) Üye kuruluşun NMKT’den olan ticari riskleri için hesaplanacak risk tutarı 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemler/yaklaşım kullanılarak hesaplanır. Bu hesaplama yapılırken:

a) Netleştirme grubunun likit olmayan teminatlar veya egzotik işlemler içermemesi ve bu netleştirme grubundaki işlemlerin ihtilaflı olmaması kaydıyla, 5.000’den fazla işlem içeren netleştirme grupları için 20 iş günü olan taban riskin marj süresi uygulanmaz.

b) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan risk doğuran türev işlemler için taban riskin marj süresi 10 iş günüdür.

c) MKT’nin işlemler için değişim teminatı tuttuğu ve üye kuruluşa ait teminatın MKT’nin yükümlülüklerini yerine getirememeye riskine karşı korunmadığı durumlarda, riskin marj süresi 10 iş gününden az olmamak üzere;

i) 1 yıl ya da

ii) İşlemin kalan vadesinden

küçük olanıdır.

(3) 13 üncü maddenin ikinci fıkrası kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı hesaplamasında kullanılan yöntemler/yaklaşım çift taraflı olarak merkezi olmayan karşı taraflara uygulanırken, bankaların her bir netleştirme grubu için risk tutarı hesaplamasını gerektirir. MKT'ler için olan netleştirme sözleşmeleri çift taraflı işlem olarak değerlendirilen tezgahüstü türev işlemlere ilişkin netleştirme sözleşmeleri kadar standart veya tek tip değildir. Bu sebeple, merkezi karşı taraflardan kaynaklanan risk tutarı hesaplamasında ancak belirli şartların sağlanması halinde netleştirmeye izin verilmesini sağlamak için 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemlere/yaklaşım dördüncü fıkra çerçevesinde belirli ayarlamalar yapılır.

(4) Karşı tarafın iflas etmiş ya da ödeme aczine düşmüş olup olmamasından bağımsız olarak, temerrüt durumunda net alacak veya borcun hesaplandığı tasfiye netleştirmesi yoluyla mahsuplaştırma yasal olarak uygulanabiliyorsa, ticari risk doğuran tüm sözleşmelerin toplam yenileme maliyeti aşağıdaki şartların sağlanması halinde aynı netleştirme grubu içinde değerlendirilerek hesaplanır:

a) Menkul kıymet finansman işlemleri için Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 19 uncu maddesinde yer alan şartların sağlanması.

b) Türev işlemler için 19 uncu maddede belirtilen şartların sağlanması.

c) Çapraz ürün netleştirmesi için 52 nci ve 53 üncü maddelerde belirtilen koşulların sağlanması.

(5) Dördüncü fıkra da atıfta bulunulan esaslar kapsamında netleştirme sözleşmeleri yasal ve bağlayıcılığı olan hukuki kuralları ifade eder. Banka, netleştirme sözleşmelerinin dördüncü fıkra da belirtilen şartları sağladığını gösteremezse, her bir işlem, risk tutarı hesaplamasında ayrı bir netleştirme grubunda kabul edilecektir.

Üye kuruluşun müşteriden olan ticari riski için riske esas tutar hesaplaması

MADDE 56- (1) Üye kuruluş bankanın yalnızca müşteri ile NMKT arasında bir aracı olması durumunda veya yalnızca bir aracı olmayıp bu ticari riskten doğabilecek zararları garanti etmesi durumunda üye kuruluş bankanın müşteriden olan ticari riskleri için hesaplanacak risk tutarı, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemler/yaklaşım kullanılarak ve karşı tarafın temerrüde düşmesi ihtimalini dikkate alan KDA'yı da göz ardı etmeyerek hesaplanır. Bu durumda, karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplanırken karşı tarafın risk ağırlığı dikkate alınır. Üye kuruluş bankanın müşteriden olan ticari riskine ilişkin risk tutarı hesaplanırken, ilgisine göre 27 nci maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendi ile dördüncü fıkrasının (b) ve (c) bentleri ve 55 inci maddenin ikinci fıkrasında veya 42 nci maddede belirtilen taban riskin marj süresinden daha kısa bir riskin marj süresi belirlenebilir. Ancak belirlenen bu taban riskin marj süresi 5 iş gününden az olamaz. Bu kapsamdaki işlemlere ilişkin olarak daha düşük taban riskin marj süresi kullanılmasından kaynaklı olarak daha düşük hesaplanan risk tutarı, Kredi Değerleme Ayarlaması Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ kapsamında yapılacak hesaplamalarda da dikkate alınır.

(2) Üye kuruluş bankanın takas işlemi için müşteriden teminat alması ve bu teminatın NMKT'ye aktarılması durumunda, üye kuruluş bu teminatı "NMKT-üye kuruluş ayağı" için de "üye kuruluş-müşteri ayağı" için de dikkate alabilir. Bu sebeple, müşterinin üye kuruluş bankaya gönderdiği başlangıç teminatı üye kuruluşun müşteriden olan riskini azaltma niteliğini haizdir. Bu uygulama çok katmanlı müşteri yapılarında "yüksek katmanlı müşteri" ile "düşük katmanlı müşteri" arasında da olur.

(3) Eğer üye kuruluş banka, NMKT'nin temerrüde düşmesi durumunda müşterinin gönderdiği teminatın kaybını tazmin etmekle yükümlü değilse, bu teminat için riske esas tutar hesaplanmaz. Ancak üye kuruluş banka, NMKT'nin temerrüde düşmesi durumunda müşterinin gönderdiği teminattan doğabilecek kaybı tazmin etmekle yükümlüyse, söz konusu teminat riske esas tutar hesaplamasında NMKT'den olan bir risk olarak dikkate alınır.

Müşterinin ticari riski için riske esas tutar hesaplaması

MADDE 57- (1) İkinci fıkrada belirtilen şartların tamamen sağlanması halinde müşteri banka aşağıda belirtilen ticari riskleri için karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplarırken 55 inci maddede yer alan hükümleri dikkate alır.

a) Bankanın bir başka üye kuruluşun müşterisi olarak MKT ile işlem yaptığı ve üye kuruluşun müşterinin NMKT ile yaptığı işleme ilişkin dengeleyici bir işlem yaparak finansal aracı olduğu durumda müşteri bankanın üye kuruluştan olan riski kapsamında dikkate alınacak işlemler,

b) Bankanın bir başka üye kuruluşun müşterisi olarak MKT ile işlem yaptığı ve üye kuruluşun müşterinin NMKT'den olan zararlarını garanti ettiği durumda müşteri bankanın NMKT'den olan riski kapsamında dikkate alınacak işlemler,

c) Çok katmanlı müşteri yapılarında düşük katmanlı müşteri bankanın yüksek katmanlı müşteri bankadan olan ticari riskleri.

(2) Birinci fıkrada yer alan ticari riskler için 55 inci maddede yer alan hükümlerin dikkate alınabilmesi için aşağıdaki şartların sağlanması gerekir:

a) MKT tarafından üye kuruluşun müşterilerine ait işlemlerin ve bu işlemlere ait teminatların müşteri işlemi ve teminatı olarak ayrıştırılıp tanımlanabilmesi ve üye kuruluş ve/veya MKT nezdinde tutulan müşterilere ait teminatlara ilişkin düzenlemelerin, müşterileri, üye kuruluşun ya da üye kuruluşun diğer müşterilerinin beraber veya ayrı ayrı temerrüdü ve/veya ödeme aczine düşmesi halinde oluşabilecek zararlardan koruması gereklidir. Söz konusu teminatların üye veya diğer müşterilerin temerrüdünden kaynaklanan zararlardan korunduğunun tespit edilebilmesi amacıyla, müşteri bankanın, Kuruma, bu işlemler nedeniyle zarara uğramayacağına ilişkin yasal, bağlayıcı ve uygulanabilir düzenlemelerin mevcut olduğunu göstermesi gerekir. Müşteri, söz konusu düzenlemelerin uygulanabilirliğine ilişkin yeterli bir hukuki inceleme yapmalı ve hukuki bir itiraz durumunda, ilgili mahkemelerin ve idari otoritelerin söz konusu düzenlemeleri ilgili ülkenin yürürlükteki hukukuna göre yasal, geçerli, bağlayıcı ve uygulanabilir kabul edeceğine dair makul ve sağlam bir gerekçeye sahip olmalıdır.

b) Üye kuruluşun temerrüde veya ödeme aczine düşmesi halinde, müşteri banka ile yaptığı işlemin dengeleyici işlemi dolaylı olarak MKT aracılığıyla ya da doğrudan MKT ile yapılabileceğine ilişkin yasal düzenlemeler bulunması gereklidir. Bu tip durumlarda, müşterinin pozisyonunu piyasa değeri üzerinden kapatma talebi yoksa müşteri pozisyonları ve MKT'de tutulan teminat piyasa değeri üzerinden transfer edilir. İşlemlerin MKT bünyesinde devredildiğine dair açık bir emsal bulunması ve bu uygulamanın sektörel olarak sürdürülebileceğine yönelik emarelerin mevcut olması durumunda, bu hususlar işlemlerin yüksek olasılıkla devredilip devredilmeyeceğine ilişkin değerlendirmeye dâhil edilmelidir. MKT dokümantasyonunun müşteri işlemlerinin devrine açıkça engel koymaması, söz konusu işlemlerin yüksek olasılıkla devredileceği sonucuna varmak için tek başına yeterli değildir.

(3) Üye kuruluşun kendisinin ve üye kuruluşun diğer müşterilerinin temerrüdü ve / veya ödeme aczine düşmesi durumunda doğabilecek zararlardan müşteri bankanın korunamaması ancak ikinci fıkrada belirtilen diğer tüm şartların sağlanması halinde müşteri bankanın üye kuruluştan olan ticari riskleri için karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplamasında % 4 risk ağırlığı uygulanır. Çok katmanlı müşteri yapısında düşük katmanlı müşterinin yüksek katmanlı müşteriden olan ticari riskleri için karşı taraf kredi riskine esas tutar da bu esaslar çerçevesinde hesaplanır.

(4) İkinci fıkrada belirtilen şartların sağlanamaması halinde müşteri bankanın gönderdiği ve NMKT'de iflastan ifraz edilmiş olarak tutulan teminata bankanın üye kuruluşun risk ağırlığı uygulanır.

(5) Bankanın üye kuruluşun müşterisi olduğu ve ikinci fıkrada belirtilen şartların sağlanmadığı durumda, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemler/yaklaşım kullanılarak hesaplanan risk tutarına karşı tarafın risk ağırlığı uygulanarak karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplanır. 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yöntemler/yaklaşım çerçevesinde hesaplanan bu risk tutarı Kredi Değerleme Ayarlaması Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ kapsamında yapılacak hesaplamalarda da dikkate alınır.

Verilen teminatlara ilişkin riske esas tutar hesaplaması

MADDE 58- (1) Bankaların merkezi karşı taraflardan kaynaklanan ve kaynaklanmayan risklere ilişkin verdiği teminatlar için bu Tebliğ kapsamında karşı taraf kredi risk tutarı hesaplaması, bankanın bu teminatlara ilişkin olarak teminatların ait olduğu ilgili bankacılık veya alım satım hesaplarından kaynaklanan riskleri hesaplamasına engel değildir.

(2) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan ve kaynaklanmayan risklere ilişkin verilen teminatların bankacılık veya alım-satım hesaplarında izlenmesinden bağımsız olarak banka bu teminatlar için karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplar. Bu hesaplama yapılırken teminatlara volatilité ayarlaması yapılarak karşı taraf kredi risk tutarı artırılır. Karşı taraf kredi risk tutarı, üye kuruluşun veya müşterinin MKT'ye veya üye kuruluşa gönderdiği ve iflastan ifraz edilmemiş olan teminatlar için hesaplanır.

(3) Karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplarırken, banka tarafından verilen teminatlara aşağıdaki risk ağırlıkları uygulanır:

a) Üye kuruluş bankanın gönderdiği ve NMKT tarafından iflastan ifraz edilmiş şekilde tutulmayan teminatlar için % 2 uygulanır.

b) Üye kuruluşun müşterisi tarafından gönderilen ve NMKT tarafından iflastan ifraz edilmiş şekilde tutulmayan ve 57 nci maddenin ikinci fıkrasındaki tüm şartları sağlayan teminatlar için % 2 uygulanır.

c) Üye kuruluşun müşterisi tarafından gönderilen ve NMKT tarafından iflastan ifraz edilmiş şekilde tutulmayan ve temerrüt veya ödeme aczine düşülmesi nedeniyle müşteri bankanın korunamaması ancak bunun dışındaki 57 nci maddenin ikinci fıkrasındaki diğer tüm şartların sağlandığı teminatlar için % 4 uygulanır.

(4) Nakit, menkul kıymetler, diğer rehin verilen teminatlar, aşırı teminatlandırma durumlarında karşılaşılan olması gerekenin üzerindeki başlangıç teminatı ve değişim teminatı da dahil olmak üzere ticari risk niteliğini haiz tüm teminat türleri için aşağıdaki durumların her ikisinin de sağlanması durumunda karşı taraf kredi risk tutarı hesaplanmaz:

a) Bu teminat bir saklama kuruluşu tarafından tutuluyor ise ve

b) Bu teminat MKT'nin iflasından ifraz edilmiş durumda ise.

Bu muafiyet uygulaması, saklama kuruluşunun teminat üzerinde herhangi bir fayda sağlamayan temsilci veya rehin alacaklısı olmasını; teminatların ise bu saklama kuruluşunun iflas etmesi veya ödeme aczine düşmesi durumunda alacaklının bu teminatlar üzerindeki yasal haklarının herhangi bir yasal düzenleme veya mahkeme kararı ile kısıtlanmadığı bir durumu gerekli kılar.

(5) Ticari risk tanımını karşılamayan teminatlar ve diğer varlıklar için karşı tarafın risk ağırlığı uygulanır.

(6) Karşı taraf kredi riski ölçümüne ilişkin olarak SYY-KTKR'yi kullanan bankalar, karşı taraf kredi risk tutarı hesaplarırken iflastan ifraz edilmemiş olan verdikleri teminatları NBTT içine dahil eder. Karşı taraf kredi riski ölçümüne ilişkin olarak İMY'yi kullanan bankalar, verilen teminatlara ilişkin risk tutarını hesaplarırken "alfa" çarpanını dikkate alır.

Garanti fonu katkı tutarı için sermaye yükümlülüğü ve riske esas tutar hesaplaması

MADDE 59- (1) Üye kuruluş banka, garanti fonu katkı tutarı için sermaye yükümlülüğünü üçüncü ila on dördüncü fıkralarda belirtilen hükümler çerçevesinde hesaplar. MKT'nin takas riski içeren ve karşı taraf kredi riski doğuran münferit bir işleme özgü münferit

bir garanti fonu katkı tutarı yoksa, üye kuruluş banka münferit bir işlemi diğerlerinden ayırmadan garanti fonu katkı tutarlarını toplulaştırarak sermaye yükümlülüğü hesaplar. MKT'nin garanti fonu katkı tutarını münferit bir işleme özgü aldığı ve garanti fonu katkı tutarının diğer kısmından ayırdığı durumda, üye kuruluş banka bu münferit işleme ilişkin garanti fonu katkı tutarı için riske esas tutar hesaplar. MKT'nin tahsis edeceği fonlanmış sermaye münferit bir işleme özgü olarak kullanılacaksa, MKT bu fonlanmış sermayeyi toplulaştırılmış olarak değil de her bir münferit işleme özgü fonlanmış sermaye olarak dikkate alır.

(2) Üye kuruluş banka, garanti fonu katkı tutarına risk duyarlılığı taşıyan bir formüle göre belirlenen bir risk ağırlığı uygular. Bu formül aşağıdaki unsurları dikkate alır:

- a) NMKT'nin finansal kaynaklarının büyüklüğü ve kalitesi.
- b) NMKT'nin maruz kaldığı karşı taraf kredi riski.
- c) Bir veya daha fazla üye kuruluşun temerrüde düşmesi durumunda NMKT'nin finansal kaynaklarının kayıp karşılama şelalesi içinde nasıl kullanıldığı.

(3) Üye kuruluş bankanın NMKT'ye verilen garanti fonu katkı tutarından kaynaklanan karşı taraf kredi riski için sermaye yükümlülüğü hesaplaması iki aşamada gerçekleştirilir. Birinci aşamada, MKT'nin tüm üye kuruluşlardan ve bu üye kuruluşların müşterilerinden olan risklerine ilişkin hipotetik sermaye yükümlülüğü hesaplanır. İkinci aşamada, üye kuruluş banka birinci aşamada belirlenen hipotetik sermaye yükümlülüğünü kullanarak garanti fonu katkı tutarı için sermaye yükümlülüğü hesaplar.

(4) Hipotetik sermaye yükümlülüğü, her bir üye kuruluşun garanti fonu katkı tutarı için sermaye yükümlülüğü hesaplaması için kullanılır ve bir MKT'nin ayırması gereken fiili sermaye yükümlülüğünü göstermez. Hipotetik sermaye yükümlülüğü aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$SMKT = \sum RT_i * RA * \%8$$

Yukarıdaki formülde;

$SMKT$: MKT'nin tüm üye kuruluşlara ve bunların müşterilerine olan riskinden kaynaklanan hipotetik sermaye yükümlülüğünü,

RT_i : MKT'nin üye kuruluş (i) ve bu üye kuruluşun müşterilerinden olan riskini,

RA : % 20'den az olmayan risk ağırlığını, ifade eder.

(5) RT_i hesaplanırken üye kuruluşların MKT'ye yatırdığı fonlanmış garanti fonu katkı tutarı dahil olmak üzere MKT tarafından tutulan tüm teminatlar dikkate alınır. RT_i son teminat tamamlama gününden önceki günün sonundaki tutarlara göre hesaplanır. RT_i üye kuruluşun kendi işlemlerinden ve üye kuruluş tarafından garanti edilen müşteri işlemlerinden kaynaklanır.

(6) Kurul, asgari %20 olarak belirlenen risk ağırlığını üye kuruluşların derecelendirme notlarına göre artırabilir. Daha yüksek risk ağırlığına tabi üye kuruluş banka, bu durumu MKT'ye bildirir.

(7) Üye kuruluşun müşterilerine takas hizmeti verdiği ve müşteri işlemleri ile teminatlarının ayrı üye kuruluş hesaplarında izlendiği durumda, her bir üye kuruluş için RT_i hesaplanırken bu üye kuruluşun tüm müşterileri için olan risk tutarlarının toplamı dikkate alınır. Bu uygulama, $SMKT$ hesaplamasında müşteri teminatının MKT'nin üye kuruluştan olan riskini azaltmada kullanılamayacağı sonucunu doğurur. Bu ayrı alt hesapların türev işlemler ile menkul kıymet finansman işlemlerini aynı anda içermesi durumunda, her bir üye kuruluş için RT_i hesaplanırken bu üye kuruluşun tüm müşterileri için olan risk tutarlarının toplamı türev işlemlerden kaynaklanan risk tutarı ile menkul kıymet finansman işlemlerinden kaynaklanan risk tutarının toplanması ile bulunur.

(8) Alınan teminatın üye kuruluş hesabındaki türev işlemler ile menkul kıymet finansman işlemleri için tutulması durumunda, üye kuruluş veya müşteri tarafından sağlanan fonlanmış başlangıç teminatı işleme özgü risk tutarına göre belirlenecek bir oran nispetinde türev işlemlerden kaynaklanan risk tutarı ile menkul kıymet finansman işlemlerinden kaynaklanan risk tutarına paylaştırılır. İşleme özgü risk tutarı belirlenirken, menkul kıymet finansman işlemleri için Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ hükümleri, türev işlemler için ise 16 ncı ila 37 nci maddelerde belirtilen SYY-KTKR'ye ilişkin hükümler teminatların etkisi dikkate alınmadan uygulanır.

(9) Üye kuruluş (i)'nin fonlanmış garanti fonu katkı tutarı (TF_i) alt hesaplarına ve müşterilerine göre ayrıştırılamıyor ise üye kuruluş i'nin alt hesabına ilişkin olarak gönderdiği başlangıç teminatının üye kuruluş i'nin gönderdiği toplam başlangıç teminatına oranına göre fonlanmış garanti fonu katkı tutarı paylaştırılır.

(10) Türev işlemler için RT_i MKT'nin üye kuruluştan olan ticari riskinin hesaplandığı SYY-KTKR'de belirtilen usul ve esaslar kapsamında hesaplanır. Bu hesaplamada, taban riskin marj süresi olarak 20 iş günü yerine 10 iş günü dikkate alınır. Üye kuruluş veya müşterinin temerrüde düşmesi durumunda MKT'nin hak talep edebildiği durumda MKT tarafından tutulan TF_i dahil tüm teminatlar SYY-KTKR'de belirtilen çarpan etkisi ile MKT'nin üye kuruluştan veya müşteriden olan riskini azaltır.

(11) Menkul kıymet finansman işlemleri için RT_i aşağıdaki formülle bulunur. Bu işlemler için uygulanacak volatilité ayarlamaları Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ'in Ek-1'inin Tablo-1'inde belirtilen oranlar dikkate alınarak yapılır. Bu formülün uygulamasında, değişim teminatı, son teminat tamamlama çağrısından önce takas edilmişse, değişim teminatı risk tutarı hesaplamasında dikkate alınır. Bu işlemler için Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ'de belirtilen elde tutma süreleri uygulanır.

$$RT_i = \text{Maks} (RAÖRT_i - BT_i - TF_i ; 0)$$

Yukarıdaki formülde;

RAÖRT_i: Üye kuruluş i'nin MKT'ye gönderdiği teminatların Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ'de belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde riski azaltıcı etkisi dikkate alınmadan hesaplanan MKT'nin üye kuruluştan olan risk tutarını,

BT_i : Üye kuruluş i tarafından MKT'ye verilen başlangıç teminatını,

TF_i : Üye kuruluşların temerrüde düşmesi durumunda MKT'nin olası zararlarını karşılamak amacıyla üye kuruluşun başlangıç teminatıyla beraber veya bu teminatın hemen sonrasında kullanılacak olan üye kuruluş i'nin MKT'ye vermiş olduğu fonlanmış garanti fonu katkı tutarını

ifade eder.

(12) Düzenlemeye tabi aynı üye kuruluş ile yapılan işlemlerin dahil olacağı netleştirme grupları 55 inci maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında belirlenir. Diğer üye kuruluşlar, MKT tarafından belirlenen netleştirme kurallarına tabi olur. Kurul, MKT tarafından belirlenenenden daha ayrıntılı netleştirme grupları oluşturmasını talep edebilir.

(13) İkinci aşamada, her bir üye kuruluş bankanın garanti fonu katkı tutarı için sermaye yükümlülüğü aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$S_i = \text{maks} \{ S_{MKT} * (TF_i / (TF_{MKT} + TF_{ÜK})) ; TF_i * \%8 * \%2 \}$$

Yukarıdaki formülde;

S_i : Üye kuruluş i'nin garanti fonu katkı tutarı için tutması gerekli sermaye yükümlülüğünü,

TF_{ÜK} : Tüm üye kuruluşların toplam fonlanmış garanti fonu katkı tutarı,

TF_{MKT} : Olası zararları karşılamak için üye kuruluşlarca garanti fonuna konulan katkı tutarlarının kullanımından sonra veya bu tutarlarla beraber kullanılacak olan ana sermaye, geçmiş yıllar karları gibi MKT tarafından tahsis edilecek fonlanmış sermayeyi,

TF_i : Üye kuruluş i'nin MKT'ye vermiş olduğu fonlanmış garanti fonu katkı tutarını ifade eder. Üye kuruluş banka, bu formüle göre hesaplanan sermaye yükümlülüğünü 12,5 ile çarparak riske esas tutarı hesaplar.

(14) Garanti fonu katkı tutarı olarak NMKT'ye verilen teminatlara ilişkin riskler, yukarıdaki formüle göre her bir üye kuruluş için sermaye yükümlülüklerinin (S_i) hesaplanmasında volatilité ayarlamasına tabi değilken, dördüncü fıkrada yer alan formüle göre S_{MKT} hesaplanmasında kullanılan RT_i 'nin belirlenmesinde teminatlara volatilité ayarlaması uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nitelikli Olmayan Merkezi Karşı Taraflar Kapsamındaki İşlemlere İlişkin Sermaye Yükümlülüğü ve Riske Esas Tutar

Nitelikli olmayan merkezi karşı taraflara ilişkin sermaye yükümlülüğü ve riske esas tutar hesaplanması

MADDE 60- (1) Nitelikli olmayan MKT'lere ilişkin ticari riskler için risk tutarı $SYT-KTKR$ çerçevesinde hesaplandıktan sonra riske esas tutar hesaplarken kredi riski hesaplamasında standart yaklaşım çerçevesindeki risk ağırlıkları kullanılır.

(2) Nitelikli olmayan NMKT'lere ilişkin fonlanmış ve fonlanmamış garanti fonu katkı tutarları için sermaye yükümlülüğü aşağıdaki formüle göre hesaplanır:

$$S_i = (TF_i + TF_i^t) \cdot \%1250 \cdot \%8$$

Yukarıdaki formüle;

TF_i : Üye kuruluş i'nin MKT'ye vermiş olduğu fonlanmış garanti fonu katkı tutarını,

TF_i^t : Üye kuruluş i tarafından garanti fonuna henüz konulmamış konulması taahhüt edilen fonlanmamış tutarı

ifade eder. Nitelikli olmayan NMKT'lere ilişkin fonlanmış ve fonlanmamış garanti fonu katkı tutarı için riske esas tutar, yukarıdaki formüle göre hesaplanan sermaye yükümlülüğünün 12,5 ile çarpımı ile bulunur.

(3) Birinci ve ikinci fıkrada belirtildiği şekilde hesaplanan riske esas tutarların toplamı, bankaların nitelikli olmayan MKT'ler ile yaptıkları 11 inci maddenin birinci fıkrasındaki işlemlere ilişkin toplam riske esas tutarı verir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Riske Esas Tutara İlişkin Üst Sınır

Nitelikli Merkezi Karşı Taraf Kapsamındaki İşlemlere İlişkin Riske Esas Tutara Dair Üst Sınır

MADDE 61- (1) 55 inci ila 58 inci maddelerde belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanan NMKT'lere ilişkin ticari riskler için riske esas tutar ile 59 uncu maddede belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanan NMKT'lere ilişkin garanti fonu katkı tutarları için riske esas tutar toplamının, aynı işlemlerin MKT'lere ilişkin olmayan işlemler olduğu varsayımı ile, 60 ncı maddede belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanan nitelikli olmayan MKT'lere ilişkin toplam riske esas tutardan fazla olması durumunda, bankanın hesaplayacağı NMKT'lere ilişkin toplam

riske esas tutar azami olarak bahse konu varsayım ile 60 ıncı maddede belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanan nitelikli olmayan MKT'lere ilişkin toplam riske esas tutar kadar olur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bildirim ve Yeniden Hesaplama

Merkezi karşı tarafın yapacağı bildirim

MADDE 62- (1) MKT, aşağıdaki parametreleri Kurumun hesaplamaları denetlemesine olanak sağlayacak şekilde hesaplar ve bu parametre değerlerini her bir üye kuruluş bankanın garanti fonu katkı tutarına ilişkin riske esas tutarı hesaplamasına ve Kurumun bu hesaplamaları incelemesine ve onaylamasına olanak sağlayacak şekilde üç ayda bir üye kuruluş bankalara ve Kuruma bildirir.

a) 59 uncu maddenin dördüncü fıkrasına göre hesaplanan MKT'nin hipotetik sermaye yükümlülüğü (S_{MKT}),

b) 59 uncu maddenin on üçüncü fıkrasında belirtilen tüm üye kuruluşların toplam fonlanmış garanti fonu katkı tutarı ($TF_{ÜK}$),

c) 59 uncu maddenin on üçüncü fıkrasında belirtilen, olası zararları karşılamak için üye kuruluşlarca garanti fonuna konulan katkı tutarlarının kullanımından sonra veya bu tutarlarla beraber kullanılacak olan MKT tarafından tahsis edilecek fonlanmış sermaye (TF_{MKT}).

(2) Birinci fıkrada belirtilen parametreler asgari üç ayda bir MKT tarafından yeniden hesaplanır. Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan riskler ve bu riskleri doğuran işlem sayısında ve/veya MKT tarafından tahsis edilecek fonlanmış sermaye tutarında veya diğer finansal kaynaklarında önemli bir değişiklik olması durumunda birinci fıkradaki parametreler bahse konu üç aylık asgari süre dikkate alınmadan bu değişiklikler gerçekleşir gerçekleşmez derhal yeniden hesaplanır ve Kurum ile üye kuruluş bankalara bildirilir. Üye kuruluş banka, garanti fonu katkı tutarı için sermaye yükümlülüğü hesaplarırken kendisine bildirilen en güncel parametreleri dikkate alır.

(3) Kurum, birinci fıkrada belirtilen parametrelerin hangi formatta olacağını belirlemeye yetkilidir.

(4) Kurum, birinci fıkra kapsamında bildirilecek parametreleri ile ikinci fıkra kapsamında yapılacak yeniden hesaplamanın sıklığını artırmaya yetkilidir.

ALTINCI KISIM

Alım Satım Hesapları ve Menkul Kıymet Finansman İşlemlerine İlişkin Teminat Kesinti Oranları

BİRİNCİ BÖLÜM

Alım Satım Hesapları

Alım-satım Hesaplarına İlişkin Karşı Taraf Kredi Riski Uygulaması

MADDE 63- (1) Banka, alım-satım hesaplarında yer alan karşı taraf kredi riski doğuran işlemlere ilişkin riske esas tutarı piyasa riskine ilişkin riske esas tutardan ayrı hesaplar. Bu hesaplamada kullanılacak risk ağırlıkları, bankacılık hesaplarında yer alan karşı taraf kredi riski doğuran işlemlere uygulanacak risk ağırlıkları ile tutarlı olmalıdır. Bu bağlamda, bankacılık hesaplarında yer alan karşı taraf kredi riski doğuran işlemlere ilişkin olarak kredi riski hesaplamasında standart yaklaşımın kullanılması durumunda alım-satım hesaplarında yer alan karşı taraf kredi riski doğuran işlemler için de kredi riski hesaplamasında kullanılan standart yaklaşımdaki risk ağırlıkları; bankacılık hesaplarında yer alan karşı taraf kredi riski doğuran işlemlere ilişkin olarak İDD yaklaşımların kullanılması durumunda alım-satım hesaplarında yer alan karşı taraf kredi riski doğuran işlemler için de kredi riski hesaplamasında İDD

yaklaşımlardaki risk ağırlıkları kullanılır. İDD yaklaşımların uygulandığı portföylerde yer alan tüm karşı taraflar için İDD yaklaşımlarda kullanılan risk ağırlıklarının kullanılması zorunludur.

(2) Repo türü işlemler için alım-satım hesabında yer alan tüm araçlar alım-satım hesabında risk tutarını azaltacak teminat olarak değerlendirilebilir. Bankacılık hesabındaki dikkate alınabilir teminat dışında kalan araçlar Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin Ek-1'inin Tablo 3'ünde belirtildiği üzere borsalarda işlem gören ana endeks içinde yer almayan hisse senetlerine uygulanan volatilité ayarlamasına tabi olur. Banka menkul kıymet finansman işlemleri için Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğde belirtilen riske maruz değer model yaklaşımını kullanıyor ise banka bu yaklaşımı Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğin 34 üncü maddesi ile bu Tebliğde belirtilen hükümler çerçevesinde alım-satım portföyünde de uygulayabilir.

(3) Teminatlı tezgahüstü türev işlemler için karşı taraf kredi riski hesaplamasında uygulanacak esaslar bu işlemlerin bankacılık hesabında olması durumunda uygulanacak esaslar ile aynıdır.

(4) Bankacılık hesaplarında yer alan repo türü işlemler için karşı taraf kredi riskine esas tutar hesaplaması bu Tebliğde belirtilen hükümler çerçevesinde yapılacaktır. Temel Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğin Ek-1'inin dördüncü fıkrasında yer alan küçük veya orta ölçekli işletmelere (KOBİ) ilişkin ayarlama, alım satım hesapları için de dikkate alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Menkul Kıymet Finansman İşlemlerine İlişkin Teminat Kesinti Oranı Uygulaması

Asgari teminat kesinti oranı uygulamasına tabi menkul kıymet finansman işlemleri

MADDE 64- (1) 65 inci maddede yer alan Tablo 4'teki asgari teminat kesinti oranı uygulaması aşağıdaki işlemler için geçerlidir:

a) İşlemin karşı tarafının uluslararası standartlar ile uyumlu ihtiyatlı düzenlemeleri uygulayan yetkili bir otorite tarafından denetlenmediği ve bankanın devlet tahvili dışında bir teminat karşılığında nakit finansman sağladığı merkezi karşı taraflardan kaynaklanmayan risk doğuran menkul kıymet finansman işlemleri,

b) Beşinci fıkradaki işlemler hariç olmak üzere karşı tarafa ilişkin teminat kalitesi artırma işlemleri.

(2) Bankanın karşı tarafa verdiği ödünç menkul kıymet karşılığında karşı tarafın bankaya daha düşük kaliteli bir teminat vermesi, karşı tarafın bundan sonraki işlemlerinde kullanabileceği yüksek kalitede teminata sahip olmasını sağladığından, karşı taraf için teminat kalitesi artırma işlemidir. Karşı taraf için teminat kalitesi artırma işlemleri kapsamında uygulanacak etkin asgari teminat kesinti oranı 66 ncı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan formüle göre hesaplanır.

(3) Merkezi karşı taraflardan kaynaklanan risk doğuran menkul kıymet finansman işlemleri için asgari teminat kesinti oranı uygulaması geçerli değildir.

(4) Bankanın aşağıdaki nitelikleri haiz nakit teminat karşılığında menkul kıymet ödünç alma işlemleri için asgari teminat kesinti oranı uygulaması geçerli değildir.

a) Banka için bir vade veya likidite uyumsuzluğu doğurmayan bankanın verdiği nakit teminat ile aynı vadeye veya bundan daha uzun vadeye sahip ödünç menkul kıymet alma işlemleri,

b) Karşı tarafın aldığı nakit teminatı Menkul Kıymet Ödünç Verme ve Repo İşlemlerinde Gölge Bankacılık Risklerini Ele Alma Politika Çerçevesi'nin 3.1'inci Bölümünde belirtilen hükümlere tabi bir yeniden yatırım fonuna veya hesabına yeniden yatırdığı ve böylelikle likidite riskinin tolere edilebildiği nakit teminatlı kısa vadeli menkul kıymet ödünç alma işlemleri.

(5) Karşı taraf için teminat kalitesi artırma işlemlerinde menkul kıymet ödünç veren banka bu ödünç verme işlemi için aldığı teminatı yeniden kullanamıyorsa veya bu teminatı yeniden kullanmayacağına ilişkin bir taahhütte bulunuyorsa, bu tür karşı taraf için teminat kalitesi artırma işlemleri için asgari teminat kesinti oranı uygulaması geçerli değildir.

(6) 64 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen ve 65 inci maddedeki Tablo 4’te yer alanlar haricindeki menkul kıymet finansman işlemleri asgari teminat kesinti oranı uygulamasına tabi değildir ve bu menkul kıymet finansman işlemleri için Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ’de belirtilen volatilité ayarlamaları uygulanır. 64 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen ve 65 inci maddedeki Tablo 4’te yer alan menkul kıymetler için, tek bir menkul kıymet finansman işlemine ilişkin olarak 66 ncı madde çerçevesinde, birden fazla menkul kıymet işleminden oluşan portföy için ise 67 nci madde çerçevesinde hesaplanan teminat kesinti oranlarının veya (portföy) etkin teminat kesinti oranlarının ilgili asgari teminat kesinti oranlarından veya (portföy) etkin asgari teminat kesinti oranlarından büyük veya bu oranlara eşit olması durumunda Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ’de belirtilen volatilité ayarlamaları uygulanır.

Asgari teminat kesinti oranları

MADDE 65- (1) Menkul kıymet finansman işlemlerine ilişkin olarak uygulanacak asgari teminat kesinti oranları aşağıdaki Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Asgari Teminat Kesinti Oranı

Teminatın kalan vadesi	Teminat kesinti oranı	
	Kurumsal ve diğer ihraççılar	Menkul kıymetleştirilmiş ürünler
≤ 1 yıllık borç senetleri ve değişken faizli tahviller	%0,5	%1
> 1 yıl, ≤ 5 yıl borçlanma senetleri	%1,5	%4
> 5 yıl, ≤ 10 yıl borç menkul kıymetler	%3	%6
> 10 yıllık borçlanma senetleri	%4	%7
Ana endeks hisse senetleri	%6	
Tebliğ kapsamına giren diğer varlıklar	%10	

Tek bir menkul kıymet finansman işlemi için teminat kesinti oranı hesaplanması

MADDE 66- (1) Bankanın nakit ödünç verdiği karşılığında menkul kıymet teminat aldığı bir netleştirme grubunda yer alan tek bir menkul kıymet finansman işlemi için teminat kesinti oranı (H) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$H = (T - K) / K$$

Bu formülde;

T: alınan teminatın piyasa değerini,

K: verilen nakit ödünç tutarını

ifade eder.

(2) Bankanın nakit ödünç verdiği karşılığında menkul kıymet teminat aldığı tek bir menkul kıymet finansman işlemi için asgari teminat kesinti oranı (f) 65 inci maddedeki Tablo 4’e göre belirlenir.

(3) Bankanın teminat A'yı ödünç verdiği karşılığında teminat B'yi ödünç aldığı tek bir menkul kıymet finansman işlemi için etkin teminat kesinti oranı (etkin H) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$\text{Etkin H} = (T_B/T_A) - 1$$

Bu formülde;

T_A: ödünç verilen teminat A'nın piyasa değerini,

T_B: ödünç alınan teminat B'nin piyasa değerini ifade eder.

(4) Bankanın teminat A'yı ödünç verdiği karşılığında teminat B'yi ödünç aldığı tek bir menkul kıymet finansman işlemi için etkin asgari teminat kesinti oranı (etkin f) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$\text{Etkin f} = (1+f_B)/(1+f_A) - 1$$

Bu formülde;

f_A: ödünç verilen teminat A'nın Tablo 4'te belirtilen asgari kesinti oranını,

f_B: ödünç alınan teminat B'nin Tablo 4'te belirtilen asgari kesinti oranını ifade eder.

(5) Birinci fıkraya göre hesaplanan teminat kesinti oranının (H) ikinci fıkraya göre hesaplanan asgari teminat kesinti oranından (f) ve/veya 3 üncü fıkraya göre hesaplanan etkin teminat kesinti oranının (etkin H) dördüncü fıkraya göre hesaplanan etkin asgari teminat kesinti oranından (etkin f) küçük olduğu menkul kıymet finansman işlemleri teminatsız olarak kabul edilir.

(6) Taraflardan biri teminat tamamlama çağrısı yaptığında bu teminat fiilen hesaba geçmemiş olsa dahi bu tamamlama çağrısının yapıldığı anda teminat alınmış kabul edilir.

Aynı netleştirme grubunda yer alan birden fazla menkul kıymet finansman işlemi için teminat kesinti oranı hesaplanması

MADDE 67- (1) Bankanın birden fazla menkul kıymet finansman işleminden oluşan portföyü için portföy etkin asgari teminat kesinti oranı (etkin f_{portföy}) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$\text{Etkin } f_{\text{portföy}} = \frac{\left[\frac{\left(\sum_s \left(\frac{K_s}{1+f_s} \right) \right)}{\sum_s K_s} \right]}{\left[\frac{\left(\sum_t \left(\frac{T_t}{1+f_t} \right) \right)}{\sum_t T_t} \right]} - 1$$

Bu formülde;

K_s: verilen s teminatının asgari kesinti oranı uygulanmadan önceki piyasa değerini,

T_t: alınan t teminatının asgari kesinti oranı uygulanmadan önceki piyasa değerini,

f_s: verilen s teminatına ilişkin Tablo 4'te belirtilen asgari kesinti oranını,

f_t: alınan t teminatına ilişkin Tablo 4'te belirtilen asgari kesinti oranını ifade eder.

(2) Bankanın birden fazla menkul kıymet finansman işleminden oluşan portföyü için portföy etkin teminat kesinti oranı (etkin H_{portföy}) aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$Etkin H_{portföy} = \frac{\sum_t T_t}{\sum_s K_s} - 1$$

Bu formülde;

K_s : verilen s teminatının asgari kesinti oranı uygulanmadan önceki piyasa değerini,

T_t : alınan t teminatının asgari kesinti oranı uygulanmadan önceki piyasa değerini ifade eder.

(3) Netleştirme grubu için etkin $H_{portföy}$ 'ün etkin $f_{portföy}$ 'den küçük olması durumunda aynı netleştirme grubunda yer alan bu portföyde, asgari teminat kesinti oranı uygulamasına tabi 64 üncü maddenin birinci fıkrasındaki alınan teminatların yer aldığı ve netleştirme grubu içinde bu aynı alınan teminat için bankanın net alıcı olduğu menkul kıymet finansman işlemleri teminatsız kabul edilir.

(4) Taraflardan biri teminat tamamlama çağrısı yaptığında bu teminat fiilen hesaba geçmemiş olsa dahi bu tamamlama çağrısının yapıldığı anda takas süresinden bağımsız olarak teminat alınmış kabul edilir.

YEDİNCİ KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 68- (1) Bu Tebliğ **/**/2026 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 69- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere; 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 88 inci maddesinde, düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu sektör veya alanla ilgili uluslararası ilke ve standartlarla uyumlu ikincil düzenlemelerin yapılması ve kararların alınması Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun görevleri arasında sayılmaktadır. Bu kapsamda, bankacılık alanında politikaların geliştirilmesi ve uygulamada daha iyi bir koordinasyonun sağlanması amacıyla üye ülkelerin bankacılık otoriteleri arasında iş birliğini sağlayacak bir platform olarak oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesinin (Basel Komite) üyesi olarak Kurumumuz, bankacılık mevzuatını uluslararası en iyi uygulamaları takip ederek gerektiğinde güncellemektedir.

Öte yandan, Basel Komite Aralık 2017 tarihinde “Basel III: Finalising Post Crisis Reforms” dokümanını yayımlamıştır. Bahse konu dokümanda yer alan standartlar, Basel III uzlaşısını tamamlayıcı mahiyette olup, nihai Basel III uzlaşısı ya da Basel IV olarak adlandırılmaktadır. Basel IV ile Basel Komite temelde, benzer risk yapılarına sahip olan ve gelişmiş modeller kullanan bankaların farklı sermaye yükümlülüklerinin önüne geçmek suretiyle bankaların maruz kalmış oldukları riskin daha doğru ölçülmesini teminen bankalar tarafından kullanılan standart ve içsel yöntemleri birbirine yaklaştırmayı hedeflemektedir.

Bu çerçevede, mevcut durumda Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ekleri (Ek-2 ve Ek-4) olarak düzenlenmiş olan, banka ile işlemin karşı tarafının kayıp riskiyle karşı karşıya kaldığı, kredi riskinin çift yönlü olduğu karşı taraf kredi riskine ilişkin mevzuat; “Basel III: Finalising Post Crisis Reforms” ile güncellenmiş olan Basel standartları kapsamında gözden geçirilmiştir. Bu kapsamda, karşı taraf kredi riskine ilişkin mevzuatın düzenlenmesini teminen “Karşı Taraf Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ Taslağı” hazırlanmıştır.